

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

**ΤΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ
Η ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

Είδε ωραία με την
ELIDA

Μαλλιά ζωηρά και σάν με-
τάξι μόνον με τό: **Scham-
poo Elida** Τό σαπούνι τά
βλάπτει. Είς τό κουρείον,
είς τό σπίτι πλένετε τά
μαλλιά σας μόνον με
Shampoo Elida τό
όποιον δέν περιέχει σόδα.

ΤΙΜΗ ΦΑΚΕΛΛΟΥ:
Δρχ. 8 - Δύο πλυσίματα

Shampoo

ΓΚΡΕΚΑ

ΣΑΙΚΣΠΗΡ
"ΟΝΕΙΡΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗΣ ΝΥΧΤΙΑΣ,"
μετάφραση Β. ΡΩΤΑ

ΚΡΙΤΙΚΗ:
Τό «Όνειρο είναι ένα ωραίο έργο,
ένός συγγραφέως πολύ μεγάλου, κ' έχει
μεταφραστεί ολοζώντανα από έναν έλ-
ληνα πού τό αγάπησε μ' όλη τή δύ-
ναμη τής καρδιάς του.

(ΦΩΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ ΕΛ. ΒΗΜΑ)

... Είναι μία μετάφρασις εξαιρετικά
επιτυχημένη, πράγματι άριστοτεχνική,
από τās όλίγας πού έχομεν είς τήν
γλώσσαν μας...

(ΕΦ. ΕΘΝΟΣ)

... Ό μεταφραστής επέτυχε, πράγμα-
τι, με τόν ελληνικόν στίχον ν' αποδώ-
σει ίκανοποιητικώτατα τόν φραστικόν
τόν φραστικόν πλούτον του φανταστι-
κού αυτού έργου και νά κατανικήσει
τās πολλάς δυσκολίας, πού παρουσιάζει
είς τήν μετάφρασιν ένα παιγνίδι μεγα-
λοφυΐας, όπως τό «Όνειρον Καλοκαι-
ρινής Νυχτιάς»...

(ΕΦ. ΕΣΤΙΑ)

... Τόσον εύσυνείδητον και ακριβο-
λόγον μεταφραστικήν εργασίαν είχαμε
νά ιδούμε από τήν εποχήν του Βικέλα,
του Θεοτόκη και του Ποριώτου. Η έρ-
γασία του κ. Ρώτα τιμά τά ελληνικά
γράμματα και είναι είς τήν πενιχράν
φιλολογικήν έσοδείαν, του έτους πού
λήγει—τό μόνον ίσως βιβλίον πού αξί-
ζει νά διαβαστή.

(Τ. ΜΠ. ΕΦ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)

Νά μία άληθινά καλλιτεχνική, μία
άληθινά δημιουργική μετάφραση τής
εξαισίας σαικσπηρικής φαντασμαγο-
ρίας. Πουθενά σχεδόν δέν αισθάνεται
κανείς τή μετάφραση, τή μεταφορά από
γλώσσα σέ γλώσσα, αλλά διαρκώς, από
τήν αρχή ως τό τέλος, έχει τήν εντύ-
πωση ότι διαβάζει έργο πρωτότυπο...
"Όλη ή απόκρυφη δόνηση, ό βαθύς
παλμός του σαικσπηρικού λυρισμού, με-
ταγγίσθηκε αυτούσιος στους στίχους
αυτούς. Τό ίδιο και στους κωμικούς,
κατώρθωσε νά διασώση ό μεταφραστής
όλη τήν αέρινη χάρη, όλο τό ελαφρό
και τρυφερότατο χιούμορ του μεγαλή-
τερου ποιητού τών νεωτέρων χρόνων.

(ΠΕΡΙΟΔ. ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ)

... Η μετάφραση αυτή είναι ένας
σωστός άθλος και όσο θέλουν νά γνω-
ρίσουν σέ μετάφραση τό Σαικσπηρ,
πρέπει νά διαβάσουν τ' «Όνειρο Κα-
λοκαιριανής Νυχτιάς» μεταφρασμένο
άριστουργηματικά από τόν κ. Β. Ρώτα.

(ΠΕΡ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ)

Γιά όσους δέν υπάρχει τρόπος νά τό
προμηθευθούν από βιβλιοπωλεία, ό με-
ταφραστής άναλαμβάνει νά τό στείλη
ταχυδρομικώς συστημένο, άμα λάβει
35 δρχ. χωρίς άλλη επιβάρυνση.

Συμπληρώσατε τό δελτίο και άπο-
στείλατέ τό στή διεύθυνση Β. Ρώτα
Ταχ. Κιβώτιο 171.

**ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ**

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 55
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Έτησία Δρ. 200
Έξάμηνος 100
Τρίμηνος 50
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

ΕΝΑ ΖΩΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ

Ο ΕΡΓΑΤΗΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Με οποιοδήποτε σύγχρονο
πρόβλημα και αν κατα-
πιαστή κανείς, φθάνει
πάντα σ' ένα σημείο τής
μελέτης του πού τον αναγκά-
ζει νά γυρίση πίσω,
στον πόλεμο, γιατί ό
παγκόσμιος πόλεμος, σαν
χάσμα βαθύ, χωρίζει δυό εποχές σκέ-
ψως και δράσεως. Έτσι στον πόλεμο
πρέπει ν' αναζητηθούν και τά αίτια και
ή εξήγηση ενός άκατανόητου σέ άλλη
εποχή φαινομένου τής σύγχρονης πνευ-
ματικής ζωής: του συνδικαλισμού τών
διανοομένων.

Τό χαρακτηριστικό τής εξέλιξεως
των διανοομένων, ως κοινωνικού παρά-
γοντος, από τόν περασμένο ιδίως αιώνα
κ' έδω, είναι ότι, ενώ ή άριστοκρατία
του έγκεφάλου εξετόπισε τήν άριστο-
κρατία τής καταγωγής στή διεύθυνση
των εθνών, έν τούτοις οι διανοούμενοι,
μόνοι από όλες τīs κοινωνικές ομάδες,
έμειναν ένα άνοργάνωτο σύνολο μεμο-
νωμένων ατόμων.

Έτσι οι διανοούμενοι, όταν έγύρισαν
από τόν πόλεμο—όσοι έγλύτωσαν από
τό μακλειό—όχι μονάχα εύρησαν τīs
θέσεις των μέσα στην κοινωνία πιασμέ-
νες, αλλά και τήν κοινωνική αξία τους
ξεπεσμένη. Ήσαν ένα είδος ανεπιθύμη-
των παρασίτων.

Τότε εξέπήδησεν ή ιδέα του συνασπι-
σμού των, για νά παλαίψουν και αυτοί

ένωμένοι μέσα στις άλλες ώργανωμένες
κοινωνικές τάξεις. Είναι δυνατή όμως ή
επαγγελματική και οικονομική οργά-
νωση των «εργατών» του πνεύματος;
Υπάρχουν κοινά στοιχεία τά όποια νά
δημιουργούν μια ταξικήν αλληλεγγύη;

— Όχι, απήντησαν οι μόν. Ό αν-
θρωπος τής σκέψως, άτομικιστής κατά
βάσιν, υπερήφανος για τήν ανεξαρτη-
σία του, ανυπόταχτος σέ οποιαδήποτε
πειθαρχία πού δέν έχει ό ίδιος επιβάλει
στον έαυτό του, σπρώχεται από τόν
έγωϊσμό του σέ μίαν υπερτίμηση τής
αξίας του. Δέν έχει συνδικαλιστική
ψυχή. Λατρεύοντας τή μοναξιά του, ό
άνθρωπος τής σκέψως δέν θά δεχθή νά
ανακατευθί μέσα στον όχλο για νά
δράση, έστω και για νά υπερσπίση τά
ζωτικά και άμεσα συμφέροντα. Ό ιδεα-
λιστής αυτός δέν μπορεί νά άφιερωθή
σ' ένα έργο ρεαλισμού.

— Ναι, απάντησαν μερικοί νέοι «τής
γενεάς του πολέμου». Και χωρίς νά
έπιδοθούν σέ θεωρητικές αναπτύξεις,
άνέλαβαν νά αποδείξουν τό δυνατόν
τής συνδικαλιστικής οργάνωσης των
διανοομένων, συνδικαλιζοντας τους δια-
νοομένους.

Ίδιαίτερη έκταση επήρε τό κίνημα
αυτό στή Γαλλία και στή Γερμανία.
Ένα τελευταίο βιβλίο του Γάλλου νέου
συγγραφέως κ. José Germain (Le
Syndicalisme et l'Intelligence), ό
όποιος έπρωτιστάτησε στήν οργανω-

τική κίνηση και είναι ό κυριώτερος
θεωρητικός άπολογητής της μαζί με
τόν πολιτικό κ. Henri de Jouvenel,
μās δείχνει πώς άρχισε και ποιάν εξέ-
λιξη πήρε ό «διανοούμενος συνδικαλι-
σμός» στή Γαλλία.

Πρώτα-πρώτα, τί είναι ό διανοούμε-
νος μέσα στή σημερινή κοινωνία;
Έπειτα, ποιά αλληλεγγύη μπορεί νά
συνενώσει τους διανοομένους; Και τέ-
λος, για ποιά δράση πρέπει νά συνασπι-
σθούν οι διανοούμενοι;

Ίδου ή απάντηση στο πρώτο έρώ-
τημα:

Πλάι στους ανθρώπους, μέσα στους
όποιους τά πρωτεία κατέχει ή δύναμη
ένός κεφαλαίου, υπάρχουν άνθρωποι
στος όποιους πρωτεύει ή δύναμη του
έγκεφάλου πού έπινοεί, προσαρμόζει,
δημιουργεί. Πλάι στή δύναμη—κεφά-
λαιο και στή δύναμη—εργασία, βρίσκε-
ται ή δύναμη—σκέψη. Όπως λέει ό
Ζοζέ Ζερμαίν, «οι διανοούμενοι εργάτες
εισάγουν στήν εθνική παραγωγή ένα
κεφάλαιο πού γεννάει πλούτο και
πρόοδο και πού είναι διαφορετικό από
τό μυϊκό κεφάλαιο».

Συγγραφείς, καθηγητάι, δικηγόροι,
μηχανικοί, είναι διανοούμενοι, όπως
και οι δημοσιογράφοι, οι γιατροί, οι
καλλιτέχνες. Όσο άνόμοιοι κι αν είναι
όλοι έχουν έναν κοινό χαρακτήρα: ότι
δέν έχουν κοινό χαρακτήρα. Τό έργο
του καθενός είναι συνάρτηση τής προ-
σωπικότητός του. Καθένας τους, συνει-
δητά ή άσυνείδητα, σφραγίζει τό έργο

του με ένα σημάδι που δεν ανήκει παρά μόνο σ' αυτόν.

Αυτό και μόνο αρκεί (απάντηση στο δεύτερο ερώτημα) για να πλέξη ανάμεσα στους τόσο διαφορετικούς ἐγκέφαλους έναν κοινό δεσμό πνευματικής ἀλληλεγγύης. Ὁ πόλεμος ἐδυνάμωσεν αὐτὸν τὸν δεσμό. Ἡ ἀπόγνωση τῶν διανοουμένων που ἐγύρισαν ἀπὸ τὸ μέτωπο κ' ἐκείνων που εἶχαν μείνει ἐπέφερε τὴν προσέγγιση τῶν ἐργατῶν τοῦ πνεύματος. Μέσα στὴν πάλη τῶν τάξεων, μιὰ τρίτη τάξη ἔκανε τὴν ἐμφάνισή της, ἀποφασισμένη νὰ ἀμυνθῆ καὶ νὰ ἐπιτεθῆ. «Πλάϊ στους συνδικαλισμένους ἐργοδότες, πλάϊ στους συνδικαλισμένους ἐργάτες, ἀποφάσισαν—γράφει ὁ Ζοζὲ Ζερμαίν—νὰ γίνουν οἱ συνδικαλισμένοι διανοούμενοι. Πλάϊ καί, ἂν παρουσιάζονταν ἀνάγκη, ἀντίκρου».

Στὸ τόσο διδακτικὸ βιβλίο του, ὁ Γάλλος συγγραφεὺς ἐξιστορεῖ τοὺς σκληροὺς ἀλλ' ἀναγκαίους, ἀγῶνες τῶν πρώτων φάσεων τῆς οργανωτικῆς προσπάθειας· ἐπειτα πῶς ἰδρῦθησαν οἱ πρώτες ὀμάδες: οἱ «Σύντροφοι τοῦ νέου Πανεπιστημίου», ὁ «Σύνδεσμος τῶν Πολεμιστῶν Συγγραφέων», τὸ «Σωματεῖον τῶν Καλλιτεχνῶν», ἡ «Ὁμοσπονδία τῶν Τεχνῶν, τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Ἐπιστημῶν», ὁ «Σύνδεσμος τῶν ἐπιστρατευθέντων Καλλιτεχνῶν», οἱ «Σύντροφοι τῆς Διανοήσεως», οἱ «Βιοτέχνες τῶν νέων ἡμερῶν». Στὸ κάλεσμα τοῦ Ἀνρὺ ντὲ Ζουβενέλ καὶ τοῦ Ζοζὲ Ζερμαίν, ὅλες αὐτὲς οἱ ὀμάδες ἀνευφήμησαν πρώτες, στὶς 12 Φεβρουαρίου 1920, τὴν ἴδρυση τῆς «Συνομοσπονδίας τῶν Διανοουμένων Ἐργατῶν.»

Ἔτσι τὸ ὄπλο τῆς δράσεως εἶχε φτιαχθεῖ, ἀλλά, στὸ μεταξύ ὁ ἀρχικὸς προορισμὸς τοῦ ἐπῆρε πλατύτερη ἔκταση. Ἐνῶ, στὴν ἀρχή, ἡ συνδικαλιστικὴ ὀργάνωση ἐτραβοῦσεν ὁπαδοὺς ἀπὸ ὕλικήν

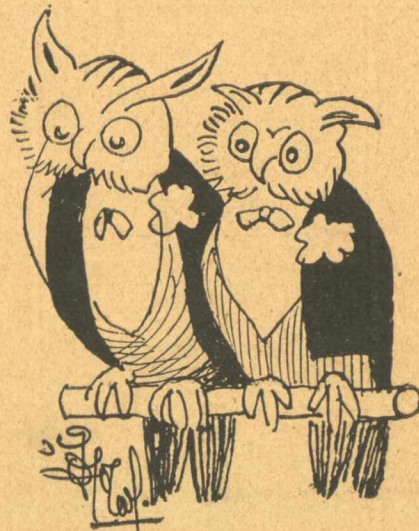
ἀνάγκη καὶ μετὶ τῆς εὐκολίας ὕλικῆς ἀμύνης που ἐπρόσφερε στους διανοουμένους, σὲ λίγο οἱ δυνατότητες τῆς κοινωνικῆς ὠφελιμότητός της ἐπρόβαλαν σὰν ἀποκάλυψις.

* *

Ἔτσι, ἀνάμεσα στὶς συνδικαλιστικὲς δυνάμεις τῶν ὁποίων ἡ δύναμη μεγαλώνει κάθε ἡμέρα καὶ μετὶ τῆς ὁποῖες τὸ Κράτος ἀναγκάζεται νὰ συνθηκολογήσῃ καὶ νὰ προσαρμόζεται, γιὰ νὰ σωθῆ καὶ νὰ συγχρονισθῆ, ὁ διανοούμενος συνδικαλισμὸς διεκδικεῖ τὴ θέση του. Θέλει νὰ γίνῃ (νὰ ἦ ἀπάντηση στὸ τρίτο ερώτημα) μιὰ δύναμη ἰσορροπίας, μιὰ ἐγγύηση ἀσφάλειας, ἕνας παράγων ἀρμονικῆς ὀργανώσεως τῶν νέων κοινωνικῶν δυνάμεων· θέλει, μέσα στὸ συνολικὸ πλαίσιο τῆς συνδικαλιστικῆς διδασκαλίας, νὰ προσκομίσῃ ἕνα νέο στοιχεῖο, ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἐπιτυχία.

Θεωρεῖ τὴ μαρξιστικὴ ἔννοια τῆς πάλης τῶν τάξεων παληωμένη καὶ θέλει νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ μετὶ τῆς γόνιμης ἰδέας τῆς συμπράξεως τῶν τάξεων. «Ποτὲ πιά—γράφει ὁ Ἀνρὺ ντὲ Ζουβενέλ—τὸ κεφάλαιο καὶ ἡ χειρωνακτικὴ ἐργασία δὲν θὰ βρεθοῦν μόνον τὸ ἕνα ἀντίκρου στὸ ἄλλο· πᾶνε πιά οἱ χυδαῖες ρήξεις ὅπου καθέννας ἔρχεται ὀπλισμένος μετὶ τὴν ὀργή του... Μιὰ δικὴ ὅπου ὁ καθέννας ἔρχεται ὀπλισμένος μετὶ τὸ δικιο του. Ὁ διαιτητὴς εἶναι ἐδῶ».

Καταπράυνση τῆς ἐχθρότητος τῶν τάξεων· συγχρονισμὸς τοῦ Κράτους. Αὐτοὶ εἶναι οἱ δυὸ κεφαλαῖοι σκοποὶ τῆς γαλλικῆς «Συνομοσπονδίας τῶν Διανοουμένων Ἐργατῶν», τοὺς ὁποίους ὁ Ἀνρὺ ντὲ Ζουβενέλ διατυπώνει προγραμματικά: «Σύσταση ἑνὸς Κράτους ὅπου τὸ ἐπάγγελμα θὰ εἶναι ὀργανωμένο, ἡ κοινωνικὴ τάξη ὀργανωμένη, ἡ ἐπαρχία ὀργανωμένη».

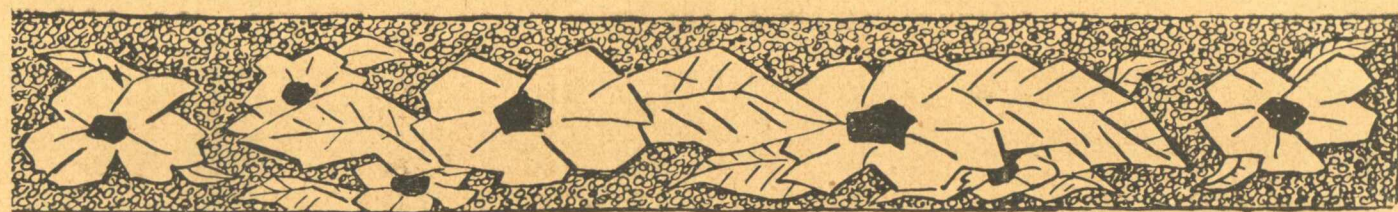

Ὅταν ἡ Συνομοσπονδία θέλησεν ἀπὸ τὸ πρόγραμμα καὶ τὴν ἐσωτερικὴ ὀργάνωση νὰ μπῆ στὴ δράση, οἱ ἀπογοητεύσεις ἤλθαν ἀλλεπάλληλες. Ἐργάτες καὶ ἐργοδότες τῆς ἔκλεισαν τὴν πόρτα κατὰμουτρα. Οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες τὴν ἐγέμισαν μόνον φιλοφρονήσεις. Οἱ ἐπιτυχίες τῆς ἦσαν τμηματικὲς. Στὸ πεδίο τῆς διεθνούς τῆς δράσεως, οἱ δυσκολίες ἐφάνηκαν πολὺ μεγαλειότερες. Ἰδρῦθησαν Συνομοσπονδίες στὸ Βέλγιο, στὴν Ρουμανία, στὴν Ἀγγλία, στὴν Ἑλβετία, στὴν Αὐστρία, στὴ Φιλανδία κ' ἄλλου, ἀλλὰ ἡ συνεννόηση καὶ ἡ σύμπραξι δὲ ἐπροχώρησαν ὅσο εἶχαν ὀνειρευθῆ οἱ πρωτεργάτες τῆς. Ὁ ἴδιος ὁ Ζοζὲ Ζερμαίν μετὰ κάποιαν ἀπογοήτευση διαπιστώνει πῶς ὁ πολὺς ὄγκος τῶν διανοουμένων ἔμεινεν «ἄμορφος καὶ ἄδουλος». Ὅστε πρέπει νὰ παραδοθῶμε στὴν ἀπαισιοδοξία καὶ νὰ συμπεράνωμε πῶς ὁ διανοούμενος συνδικαλισμὸς ἐχρεωκόπησε:

Ὁ Ζοζὲ Ζερμαίν δὲ χάνει τὸ θάρρος του. Δὲν τὸν ἱκανοποιεῖ τὸ παρελθόν· Σκέπτεται γιὰ τὸ μέλλον. Διαπιστώνει τὰ ἐλαττώματα τῆς σημερινῆς ὀργανώσεως, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑποδείξῃ καὶ τὰ ἀντιφάρμακα: «Ἡ Συνομοσπονδία τῶν Διανοουμένων Ἐργατῶν, πρέπει νὰ δημιουργήσῃ, μέσα στὸ ἔθνος καὶ στὸν κόσμον, ἕνα μεγάλο ρεῦμα ὑπὲρ τῶν διανοουμένων, καὶ ἀνάμεσα στὶς ἕλιτες τὸ συνδικαλιστικὸ πνεῦμα, τὸ πνεῦμα τοῦ πολίτη, τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας στὸ γενικὸ συμφέρον».

Καὶ τελειώνει μετὶ τὸν χαρακτηριστικὸν ἀφορισμὸν:

«Ὁ διανοούμενος τῆς σήμερον καὶ τῆς αὔριον πρέπει νὰ εἶναι συνειδητὸς συνδικαλιστῆς, ἀνιδιοτελῆς πολίτης, ἀνθρώπος δράσεως, ἀπόστολος».

ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ

ΣΤΟΝ ΠΑΝΩ ΜΑΧΑΛΑ, ΣΤΑ ΜΑΡΟΥΧΛΕΪΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑ

Πάλαι τις φούχτες ἔκρουε ὁ Γιάννης ὁ Μπαρδέλιος ὁ βαρκάρης, πάλαι μεθυσμένος ἦταν, πάλαι οὐλα δικά του. Αὐτὸς πλερώνει.

Μαρκίτης θέλω κι' ἀλα-
[νάκι
τὴ ζωὴ μου τὰ περῶ,
νὰ μὴ μὲ τρώει τὸ μεράκι
μὲ βλαμᾶκια νὰ γυρνῶ.
Πώπωπω κυρὰ μου
πώπωπω κυρὰ μου
πώπωπω πώπω πωπῶ.

Καὶ τ' ἀμαξὶ τράβαε
πάνω, κατὰ τοὺς πάνω
μαχαλάδες, κατὰ κεῖς
πού γίνονταν τὸ μάλλι-
βράσι μετὶ τῆς μισότρι-
βες καὶ τῆς πρωτάρης,
κατὰ κεῖς πὺν πᾶσα τόσο
οἱ παντρεμένες ἀπα-
τᾶν τοὺς ἄντρες τῶν καὶ
πέρονουν ρεμπέτες, ὅπου
οἱ πρωτοστέφανες κι' οἱ
μικροπαντρεμένες ἔχουν
ἄντρες — μουστακαλλῆ-
δες, σέριτικούς—πού τᾶ-
χουν μαῦρα καὶ στριμ-
μένα, κι' ἄλλες ἄντρες
κοροῖδάκια, πὺν τοὺς
ἔχουνε μαγέφει καὶ τοὺς
παίζουνε στὰ δάχτυλα.

Ψυχὴ μου! Ἐλαμπε
μεσ' στὸ κέφι του, ἀχτι-
νοβόλει.

Γαρούφαλλο κόκκινο
σὰν αἷμα εἶχε στῶνα
αὐτί, τσιγάρο στ' ἄλλο.
Δυὸ πιθαμάδες ἦταν τὸ
ζωνάρι του φαρδύ. Σὰν
καβουρομάνα μαλλιαρὸ
ἦταν τὸ στήθος του.

Κι' ἐκεῖ κατὰ «τὸ βά-
σανό του» τράβαε. Στὰ
Μαρουχλεῖκα. Στὸν ἀ-
φαλδοῦ κόσμον.

Ψυχὴ βαθεῖά! Φαρ-
δεῖο χαρέμι!

Ἡ Φώτω, ἡ Παγώνα, τὸ Λενάκι,
ἡ ἄλλη ἡ Πάτρα, ἡ Κλεονίκη.

Μᾶης καὶ Μᾶης χρόνος, μῆνες ἔν-
τεκα, γενιὲς δέκα τέσσερες καὶ τὰ

μισὰ τῆς χιλιάδας πεντακόσα.

Τὸ Μαριῶ καὶ τὸ Μαχάκι. Ἡ

Νίνα, ἡ Μίνα, ἡ Ρήνα καὶ ἡ Ὅρσα.
Κι' ἡ ἄλλη ἡ Ζαμπέτα,—ἡ μικρο-
μάνα, ἡ χηροῦλα—μετὶ τῆ
μᾶνα τῆς—τὴ χήρα—
τὴν Καλλιόπη, δηλαδὴ
τὴ μᾶνα τῆς μᾶνας τοῦ
παιδιοῦ τῆς.

Ἄναψε κερὶ νὰ βοῆς
τὸ λύχνον. Σὺν βασιλεῖο,
γενιὰ καρπερῆ, φλέβα
μελανοῦρι, ράτσα μελα-
χορινή.

Βαγγελίστρα μου, Χρι-
στὲ μου!

— Βάρα, καλὸ παιδί
ἀμαξά, νὰ ζήσης.

Κι' ὁ ἀμαξᾶς βαροῦσε.
Κι' ἡ σαριμόνικα τῶλε-
γε. Τῶλεγε περίγλυκα,
βραχνά, μετὰ τσαλιμάκι.

Οἱ δυὸ καθιστοὶ κι'
αὐτὸς δλόρθος... Πώ-
πω πω κυρὰ μου...

Πόρτες καὶ παρεθύ-
ρια τρίζανε στὸ διάβα τους, γοῖλιες καὶ
κουρτινάκια ἀνοικοκλείναν. Χαμογλε-
ποῦσες, κλειστοφρούδες πρόβαλλαν στὶς
αὐλὲς καὶ στὰ παράθυρα, βεργολύγερές,
σκερτσόζες ἀγναντεύαν. Μπόγια κο-
λῶνες, φροῦδια σπαθιά, μάτια μαχαί-
ρια. Ἀπριλομάης κι' ἀνοιξη, ζου-
μπούλι, μενεξές, σαμποῦκο. Δυόσμος
καὶ βασιλικός.

Ἄστα νὰ πᾶνε. Κι' ἄστους νὰ λένε,
νὰ φωνάζουν, ὁ χασάπης, ὁ νοικάρης,
ὁ ψωμάς κι' ἐκεῖνη ἡ καρακάξα ἡ πε-
θερά του. Κι' ἡ γυναῖκα του κι' ὁ κό-
σμος οὐλος.

Φτάνει πὺν θὰ ποθάνουμε μιὰ
μέρα. Τί θάπερνε μαζί του;

Ποιὸς πλοῦσιος ἀπόθανε
καὶ πῆρε βιὸ μαζί του;

Πῆρε τρεῖς πῆχες σάβανο
νὰ ζώει τὸ κορμί του.

Αὐτὸς τὸν κόσμον χαιρόνταν, τὴ
γλύκα τῆς καρδιάς του.

Γύριζε στὸ σπήτι του τραγουδώντας

Ὅσα παγαίαν κι' ὄσα ρχῶσαν.
Τίποτε δὲν τὸν ἔγνοιαζε. Λεφτὰ δὲν
εἶχε μήτε τᾶθελε. Τί νὰ τὰ κάμη; γιὰ
σκουτούρα;

*Γι' αὐτὸ 'καψε τὴ κάπα του
νὰ μὴν τὸν τρῶν οἱ φύλλοι.*

Μόνο μιὰ σκέψη εἶχε σὲ τοῦτο τὸ
ντουλιά, σὲ τοῦτ' τὸν κόσμο, μιὰ ἀπο-
ρία. Νησιτικὸς τὴν συλλοῖζονταν, πιω-
μένος τὴν τραγούδα.

*Ἀχοῦ!... Δὲ σκέβουμαι πὸν θὰ ταρῶ
μήτε πὸν θὰ ποθάνω,
μόν' ἀπορῶ στὸν τάφο μου
μονάχος πὼς θὰ κάνω
Ἀμασᾶν γιὰρέμ' ἀμάν...*

Γιὰ τᾶλλα φούρνος ἄς μὴν κάπνιζε,
καρφάκι δὲν τοῦ κίγνονταν. Ἄς τᾶ-
βρισκαν οἱ ἄλλοι. Γούστο θὰ γίνονταν
αὐτὸς τοῦ κόσμου; Θὰ γίνονταν ἀρ-
γολικὸς — λέει — καὶ θὰ πόνθησκε.
Ἄμποτες νᾶτανε κι' ἀπόψε. Μιὰ ψυχὴ
χρῶστοῦσε, μετὰ χαρᾶς του νὰ τὴν
ἔδανε. Ἄς ζήσουν οἱ ἄλλοι χίλια χρό-
νια. Κι' ἂν ζήσουν τί φελάει; Ἄχερα
καίνε, μιὰ θ' ἀπόθαιναν. Τί σήμερις,
τί αὔριο.

Γιὰ δαῦτο κι' αὐτὸς μερακῶνονταν
καὶ τῶλεγε γλυκά, παραπονετικά, μὲ
τσαλιμάκι, ἔτσι σκαλιστὸ μὲ μιχιλιμπί-
δια — οὐλο κεντίδι — σὰν ἀγιορίτικη
εἰκόνα, σὰ γλιτίσα ἀγιαθιμιώτικη,
ἐκεῖ στὰ κρασοπουλεῖα ἢ ἀνάσκελα
στὴ βάρκα.

*... Ἐν ὄσω ἐπάρχει θάνατος
καὶ τὸ κορμὶ θὰ λυώση,
τί νὰ τὴν κάμει τὴ ζωὴ
κι' ἂν εἶναι κι' ἄλλη τόση.*

Ἐκεῖ στὸ «ΠΑΝΤΩΠΟΛΗΘΝ Η
ΑΦΗΛΩΚΕΡΔΥΑ» στάθηκε τ' ἀμάξι,
καρσὶ στὰ παρεθύρια τῆς Μαμασοῦκε-
νας — τῆς μάνας τῆς περιπόθητης
Ἄννικας — τῆς ξεβασκάστρας, τῆς ξεο-
κίστρας, ποῦχε σῶσει κόσμο καὶ κο-
σμάκι, ζωντανὰ κι' ἀνθρώπους, ξεοκί-
ζοντας τὸ μάτι, τὸ λαιμό, τ' ἀνεμοπύ-
ρωμα, τὴν μαγουλιῆθρες, τὴν λούγκα καὶ
τὴν σπλήνα, τὴν χουσῆ, τὴν μυρμηρία,
τὴν κλαπάτσα, τὴν πεντερούγα, τὴν τρο-
γυρίστρα, τ' ἀκονάκι.

Μάλαμα γυναῖκα, σωτήρια. Σκέσεις
μὲ τὸ Θεὸ καὶ τοῦ ἀγίους εἶχε, μὲ
τοῦ δαιμόνους εἶχε παρτίδες καὶ φι-
λίες. Μάνα τῆς κασίδας ἦταν γιὰ
πᾶσα ἀρρώστεια, γιὰ οἰτιδήποτε πο-
νίδι.

Ξόρχιζε μὲ τὸν ἀπήγανο, σταύρωνε
μὲ τὸ ἀλάτι. Φύσας καὶ μουρμούριζε,
μὲ τὰ σαράντα κύματα ὠμίλει. Μά-
ραθο μάσαε καὶ κύμινο, ἀλαφοκέρατο

ἔτριβε, τεσσερομάτικου σκυλιῦ τὴν
τριχα ἔπνευε. Στὸ σταυροδρόμι νύχτα
μὲ φεγγάρι ἔλυνε τὰ μάγια. Ἐνα
μπουκλι ἀπ' τὰ μαλλιά σου ἔπερνε, ἀπ'
τὸ πονκάμισό σου ἔνα κομμάτι. Μέ-
λεγο καὶ ἀπέλινο σὲ πῶτιζε. Μανόγαλα
καὶ νεῖο βοτάνι. Σὲ σταύρωνε, σὲ ξόρ-
κιζε, σὲ γήτευε. Μιὰ καρφίτσα ἀπὸ τὸ
χέρι σου σοῦ ζήταε, μιὰ ψεῖρα ἀπ' τὸ
κορμὶ σου.

Καὶ τέλειωνε.

Οἱ μαλωμένοι ἀγαπιώντουσαν. Οἱ
χωρισμένοι ξανασιγῶν. Παντρεύον-
ταν οἱ ἄμοιρες. Οἱ ἄσκημοι ὁμορφαι-
ναν. Ἀρνάκια γίνονταν οἱ ἀράθυμοι,
θεόστραβοι οἱ ζηλιάρηδες. Οὐλο σερ-
νικὰ ἀράδιαζαν οἱ νεῖοπαντρες, δὲν ξα-
νάθαφταν παιδί οἱ χασομάνες. Γάλα
ποτάμι κατέβριζαν οἱ γκίτικες. Οἱ ἀλα-
φροῖσκιωτοι νυχτοπερπάταγαν ἀφροβα.

Ψὲς προφῆς τοῦ γιάτρευσε τὴ λούγκα
τοῦ Μπαρδέλια.

Μαυρομάνικο μαχαῖρι πῆρε στὸ
χέρι τῆς, τοὺς τέσσερες ἀνέμους τρεῖς
φορὲς ἐφύσηξε κι' ἐσταύρωσε. Τὸν κυ-
ρίαρχο τῆς γῆς καὶ τ' οὐρανοῦ ἐπι-
καλέστηκε, τὸν ἀρχηγὸ τῶν σκοτεινῶν
δυνάμεων ἀπ' τὸν Ἄδη ἐμαύλησε.

Καὶ εἶπε. Εἶπε μουρμουριστὰ—
σκεδὸν νοερά— κρούοντας τὴς κόρες
μεσ' στὰ βλέφαρα, δειχνοντας τ' ἀσπραδί
τῶν ματιῶν τῆς:

*«Γουστερίτσα καὶ φαλάγγι
πιάσανε τὸν ἀφαντάκο
καὶ τὸν πῆγαν στὸ δρομάνι
κεῖ πὸν ὁ ἥλιος δὲν τὸ φτάνει
ἄνθρωπος δὲν τὸ πατεῖ
οὔτε βόγγερας ἢ ἀσκίθι
ἢ τὸ μαῦρο σαμιαμίθι.*

*Ἀσηκῶσανε μιὰ πέτρα
Ποῦτανε ἐξήγνια μέτρα
κι' ἐπλακῶσαν ἀπὸ κάτω
τὸ σπυρὶ τὸν ἀφαντάκο,
τὸ σπυράκι, τὸ μανράκι,
τὴν δχιὰ τὸ μαῦρο φεῖδι
καὶ τοῦ Γιάννη τὸ πονίδι
πᾶσα βόγγο, πᾶσα βούγκα,
πᾶσα φουσκωμένη λούγκα»...*

Ἐνα κι' ἔνα. Αὐτὸ ἦταν.

Ὅμως ποιὸς θὰ τοῦ γιάτρευε τὸν
καῦμὸ ποῦ τοῦχε ἀνάψει ἢ κόρη τῆς
ἢ Ἄννικα;

Αὐτὴ ἐκεῖ ποῦ κίτταζε ἀπ' ἀντίκρυα
καὶ διάνευε τὰ μάτια τῆς;

Ἐκεῖ καρσὶ στὰ παρεθύρια καμά-
ρωνε αὐτὴ κι' ἢ μάνα τῆς — ἢ χήρα —
ἢ Μαμασοῦκενα.

Κι' ὁ Μπαρδέλιας διάταξε πιοτὰ γιὰ
τὴν παρέα, γιὰ τὸν ἀμαξᾶ καὶ δυὸ γιὰ
τ' ἄλογα. Ἄς ἔπιναν κι' αὐτὰ κι' οἱ

παντρεμένες κι' οἱ ἀνύπαντρες. Κι' ὁ
κόσμος ὅλος, μόνον ἢ χηρούλα ἢ Ζαμ-
πέτα ἄς κάθονταν ἤσυχά στ' ἀγὰ τῆς.
Τὴν κοροῖδα ἄς ἔκανε, τὴν πάπια. Κι'
ἄς μὴ τὸν ἐποντάριζε γιὰ τὴν Ἄννικα.
Τὴς παρόλες ἄς τὴς ἄφινε στὴ μπάνται.
Ἄς μὴ τοῦ τᾶσκαε ἀποσπῶντας. Μὲ
τ' ὄνομά τῆς ἄς μὴν εἶχανε νὰ κάμουνε
αὐτὴ κι' ἢ μάνα τῆς, τί θᾶβαζε μπου-
λότο νὰ τὴς ἔκαψε. Καὶ στὸ φινάλε θὰ
δούλευε καὶ ξύλο. Πάνω χέρι κάτω
χέρι. Νὰ τὸ ξέραν. Μὴ θάρρευαν πὼς
ἦτανε γυναῖκες. Θὰ τοὺς γιομίξει τὰ
μοῦτρα δάχτυλα. Κι' ἄσε ποῦ καὶ στὴν
ἀστυνομία θὰ τὴς δῆλωνε, μάνα καὶ
κόρη. Καὶ θὰ τὴς ἔκαν' ἐξορία.

Καλὰ τοὺς ἔσυρε ὄσα σέρνει τὸ σά-
ρωμα προφῆς ἢ Μαμασοῦκενα.

... Χῆρες, τρομάρα νὰ τοὺς ἔρη.
Ἄπὸ τὴς χῆρες πέρασαν, μὰ δὲν κολ-
λῆσαν. Νυχτολουλούδες, νυχτοπόρτι-
σες. Αὐτῆς, μαζὶ μὲ τὴν ἄλλη τὴ Φον-
τίκα τῆς Μασούρενας. Τάτς, μίτς,
κότς. Ὅμοιοι τὸν ὄμοιο κι' ἢ κοριὰ
στὰ λάχανα γλωσσοκοπάνες, πριμαν-
τόνες, ἀντροχωρίστρες. Τὸ στόμα τους
τ' ἀπύλωτο. Ποῦχαν γιομίσει τὸν κόσμο
μούλικα. Ποῦχαν τὴς κοιλιές των κό-
καλα γιομάτες. Μάνα καὶ κόρη. Φτοῦ,
νὰ χαθῆτε, λυσσαομένες...

Νὰ κι' ὁ Μπαρδέλιας σήμερις. Κατὰ
κεῖς διηθύνε τ' ἀμάξι. Κύλαε ἀργά,
καμαρωτὰ κι' ἀπολούθαε ἢ μαρίδα
κατὰ πόδι. Ἐκεῖ ἀμπροστὰ ἀπ' τὴς
χῆρες—ἀπ' τὰ παρεθύρια—προσπέ-
ρασε ἀγάλι. Κλείσανε πόρτες καὶ πα-
ράθυρα καὶ μόνον τὰ σκοῦρα εἶχαν
κουφώσει οἱ χῆρες. Πίσω ἀπ' τὴς χα-
ραμάδες κρυφοκίτταζαν, λάμπανε τὰ
δυὸ ζευγάρια τὰ ματάκια των.

Τῶλεγε βραχνὰ - γλυκὰ ἢ φουσαρό-
νικα, τῶλεγε κι' ὁ Μπαρδέλιας κρού-
οντας τὴς φοῦχτες.

Στὸν ψηλὸ χαβᾶ τῆς Ἑλλης ποῦ θέ-
λει σκότωμα τὸ ταίριαζε. Τῆς κόρης
τᾶλεγε, νὰ ξέρει.

*Τῆς μάνας σου τὸ ζήτηξα
καὶ μοῦπε χάρισμά σου,
καὶ μοῦπε χάρισμά σου
καὶ τῆς τὸ ξαναζήτηξα
καὶ μοῦπε χάρισμά σου
καὶ μοῦπε χάρισμά σου,
καὶ πάλε τῆς τὸ ζήτηξα
καὶ μοῦπε χάρισμά σου
καὶ μοῦπε χάρισμά σου,
Χίλιες φορὲς τὸ ζήτηξα
καὶ μοῦπε χάρισμά σου...
καὶ μοῦπε χάρισμά σου...*

Καὶ τ' ἀμάξι πῆρε τὸν κατήφορο.
Γλυκὰ τσακίσματα σκόρπαε ἢ σαρομό-

νικα, γλυκὰ, περιγλυκὰ τὸ γαργαροῦσε
κι' ὁ Μπαρδέλιας.

Παράθυρα καὶ πόρτες ἄνοιγαν στὸ
διάβα τους, γυναῖκες κι' ἄντρες προ-
βάλλαν στὴς αὐλὲς καὶ τὰ κατώφλια.
Κι' ὁ κόσμος στὰ σοκάκια παραμέ-
ριζε...

... «Βάρδα κύριος μὴν παρ' ὁ
διάλος κανὰ κύριο»... κι' ἀπὸ κοντὰ
στεκόταν καὶ κτυτοῦσε. Παρατήραε
τὸν ἀμαξᾶ, τσακισμένον, ἀψηλὰ στὴ
θέση του, ἀφουγκράζονταν τὰ γλυκὰ
τσαλιμάκια τῆς σαρομόνικας. Ὅσο ποῦ
σβύναν στὰ βραδιασμένα γκαλντερίμια,
ὄσο ποῦ χάνονταν τ' ἀμάξι...

Περασμένα μεσάνυχτα πῆρε κι' ὁ
Μπαρδέλιας τὸ δρόμο γιὰ τὸ σπῆτι—
τὸ ρημάδι του.

Στῶνα του χέρι κρεμασμένο—στὸ
μπράτσο του—κροτοῦσε τὸ σακκάκι.
Μὲ τᾶλλο χειρονόμαε.

Ἀνασκουμπωμένα εἶχε τὰ μανῖα
τοῦ πονκάμισου κι' ἀσπρολογοῦσαν,
κάτ' ἀπ' τὸ φῶς τῶν φαναριῶν τοῦ
δρόμου, οἱ φοῦσκαε ἀπ' τὰ μπράτσα
του, οἱ κεντημένες μὲ γοργόνες καὶ
θερία. Παραπατοῦσε, παραμίλαε.

Γλυκοὶ καῦμοί, ἀπὰ μεράκια βρά-
ζαν στὴν καρδιά του. Ἡ Νίνα, ἢ Μίνα,
τὸ Μαροῦ καὶ τὸ Μαχάκι. Καὶ κεῖνα
τὰ ματόφρυδα τῆς περιπόθητης Ἄν-
νικας. Αὐτῆς!...

Αὐτῆς ποῦχε σπαθὶ τὸ φρούδι καὶ
τὸ μάτι ὄλο φλόγα. Ποῦχε τὴ μύτη
γαμπῆ σὰν τοῦ γερακιῦ, ποῦχε τὸ
πρόσωπό τῆς μιὰ κατατομὴ ἀρπαχτι-
κοῦ πουλιῦ, μιὰ κόψη ἀετίσια.

Ἄχ! ναί! Αὐτῆς τῆς κόρης τῆς
μαγίστρας ποῦ τὸν ἔπαιζε στὰ δάχτυλα.
Ποῦ χόρευε σὰν πορπατοῦσε ὁ κόρφος
τῆς, ποῦ φειδολύγαε ἐκεῖνο τὸ ἀπερί-
γραπτο κορμὶ τῆς.

Αὐτῆς ποῦ τῆς ἄρεσε νὰ τὸν πον-
τάρη, ποῦχε σὲ πᾶσα ἀρώτηξη ἐτοιμη
—στὰ δόντια—τὴν πιὸ ἀλλόκοτη ἀπό-
κριση.

Γιὰ δαῦτο τῆς εἶπε κι' αὐτὸς πὼς
θὰ τῆς κάμη μάγια νὰ ποθάνη. Τᾶ-
κουσε κι' αὐτὴ καὶ τοῦ ἀπάντησε. Κρε-
μάστη στὸ παράθυρο καὶ τοῦπε.
Τοῦπε χαμογελῶντας κειὸ τὸ γέλιο
τῆς τὸ ἄμορφο, τοῦπε δείχνοντάς του
κεῖνη τὴν κατάσπρη γραμμίτσα τῶν
δοντιῶν τῆς.

*Μαῖ μῆρα ἐγεννήθηκα,
τὰ μάγια δὲ φοβοῦμαι,
ἔξὸν ἂν μὲ μαγεῖονγε
στὴ κλῆνὴ ποῦ κοιμοῦμαι...*

Καὶ πάγαινε. Πορπατοῦσε καὶ στρέ-
κλαε, μονολογοῦσε, σκεβῶταν.

Ἀψηλά, στὸν πάνω μαχαλά, στὰ
Μαρουχλείκα, φλετούραε ἢ ψυχὴ του.
Μεγάλος, καυτερός ὁ ἔρωτάς του.
Τὸν ἔρριχε ἀγάλι, τὸν ἔσερνε σὲ συλ-
λοῖ καὶ σὲ σκέψη.

Πὼς τοῦτο, πὼς ἐκεῖνο, πὼς θᾶκανε,
πὼς θὰ τὴν ἔβαζε στὸ χέρι. Πικρόγλυ-
κες ἦταν οἱ σκέψεις του. Πικρὲς γιὰ τ'
ἀμπόδια ποῦ θᾶβρισκε, γλυκὲς γιὰ τὴς
γλύκαινε ἢ εἰκόνα τῆς Ἄννικας.

Καὶ μόνον σὰν ἦμπε στὸ σοκάκι,
ποῦφερνε στὸ σπῆτι του, τίναξε τὴ στε-
νοχώρια ἀπὸ πάνω του, ξαστέρωσε
ἀργὰ ἢ ψυχὴ του.

Κι' ἄφισε τὴ χαρὰ μεσ' στὴν καρδιά
του νὰ κυλάη. Νὰ τοῦ γαργαλή τὸ
κέφι του, ἔτσι νὰ τοῦ ἐρεθίξῃ τὴ γλύκα
τῆς ζωῆς του.

Καὶ ξανανοιώθοντας τὴ λεβεντιά
του νὰ γλυκοβοράξῃ μεσ' στὴς φλέβες
του, στάθη ἀγάλι καὶ τραγουδῆσε.
Ἐγειρε τ' ἀνάστημά του πρὸς τὰ
πίσω, χάδεψε τὴν καβουρομάνα τῶν
στηθῶν του.

Κι' ἄρχισε.
Τῶπε γλυκὰ, περιπαθητικά, ἔτσι
σκάλες, σκάλες, πιέτες, πιέτες.

*Μιὰ παντρεμένη
ἀπὸ τὴ Γαργαρέτα...
μορὲ μὰ παντρεμένη
ἀπὸ τὴ Γαργαρέτα...
παράτησε τὸν ἄντρα τῆς
καὶ πῆρε μιὰ ρεμπέτα...*

Χαλκίδα, Μαῖς 1929.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

Η ΠΕΤΡΑ

Ὅταν, τὰ καλοκαίρια, σημάνῃ ἢ ὄρα νὰ φουξῆσουν οἱ ἀνεμοὶ τῆς δροσιᾶς,
γιὰ νὰ διαλύσουν μονομῆς τὴν μοναρχία τοῦ βασιλεῦς ἤλιου
φτασμένοι ἀπὸ τὴ θάλασσα, ποῦ τὴν ριπίζουν ξαφνικὰ καί, ἀπὸ καθρέφτη
ἀσάλευτο, τὸ οἶγος τῆς ὁρμῆς τῆς φέρουν καὶ τὴν φωσφορίζουν,
— πάλι τὸ κέντρο ὅλου τοῦ γύρω κόσμου δὲν πάβει νὰ εἶνε
ἀφτὸς ὁ μέγας φλεγόμενος Δίσκος.

Ἄφτὸς ἀπομονώνει τὸ κάθε τι στὴν ἐνατένισή του.

Ἄφτὸς κρατᾶ τὸ σκῆπτρο τῆς Ἡμέρας καὶ τοῦ Κόσμου.

Ἄφτὸς συγκλονίζει τὸ λογικὸ στὴν ἄχνα τῆς μαρμαρυγῆς του.

Καί, σὰν ἢ Νύχτα πέση, ἢ τόσο σιωπηλὴ καὶ μυστικὴ
στὴ ἴδια Παράλια τὴν παραλλαγμένη,
ἐκεῖ ποῦ ἢ ἀμμονδιά διαρκῶς ἀλλάζει σύνορό τῆς
μὲ τὴ γραμμὴ τοῦ κύματος ποῦ δὲν ἀναπάβεται,
ποιὸς χρωματίζει τὴ θαμπὴν ἀφτὴ Σελήνη μὲ τὸ περὶφανο,
νεκρὸ τῆς χρώμα, παρεχτὸς ὁ ἴδιος Ἡλιος; Καὶ μολοντί
πρὸ δύο ἢ τριῶν μόλις ὥρῶν προετοίμασε μιὰ τόσο φλογοβόλη
ἀποχώρηση κάτου κι' ἔξω τοῦ κόσμου μὲ σαλπύγματα καὶ πορφύρες,
καὶ ἄφαντος, ξέρει πάντα, καὶ κρυμμένος, νὰ στέρνει κάτι
ποῦ νὰ μᾶς θυμᾶει τὴν αἰωνία του παρουσία.

Κάτι κρυφὸ ζυγιάζεται ἀφτῆς τῆς ὄρας στὰ ἐσώτατα τοῦ ἀνθρώπου,
ποῦ, εἴτε σὰν Ἡλιος, εἴτε σὰν Σελήνη, ἔχει θρονασίη
καταμεσίς τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ χαρίζει
τὴ λάμπην ἐνοῦ σκότους ποῦ δὲν παραλλάζει
ἀπὸ τὴ νόηση τοῦ Θεοῦ ἢ τὴ συντριβὴ τῆς Ἐκκλησίας.
Μιὰ ροπὴ πρὸς τὸ καλὸ καὶ πρὸς τὸ ἀτάραχο. Μιὰν Ἀγάπην
κι' ἔνα ἀγκάλιασμα πρὸς ὅλα τὰ γύρω. Δίχως διάκριση ἢ προτίμηση,
δίχως ἀποσκίαση, δίχως φθορὰ, ἢ κατατριβή.

Δίχως διάκριση, ἐχτός, ἄχ, μιᾶς, Θεέ μου. Τῆς βασιᾶς,
τῆς δεξιάς ἐκείνης Πέτρας, ποῦ ἔταξες μερικῶν ἀνθρώπων,
νὰ τοὺς βαραίνει τὸ στήθος τῆς νύχτες τόσο πολὺ καὶ ἀσφυκτικά,
τόσο ἀπελιπτικά καὶ ὠραία. Ποῦ ἂν πρόκειται ν' ἀποσεισθῇ ποτέ,
θάνε γιὰ νὰ τὴν διαδεχθῇ ἢ διαρκῆς τοῦ τάφου.
Τόσο κυριαρχικά, τόσο ἔμμονα, ἔχει στηθὴ γιὰ πάντα,

Τ. Κ. ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ

Θά δούλευε στις γραμμές

ΚΩΣΤΑ ΑΝΔΡΕΟΥ

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ; ΔΙΗΓΗΜΑ

ΕΠΑΙΝΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Πό πολύ μικρό μούπαν πώς ο πατέρας μου ήταν ξενιτεμένος στην Αμερική και προσέθεταν πώς δούλευε σε μία πολύ σκληρή δουλειά, αφού ήταν αναγκασμένος να δουλεύει αδιάκοπα μέσ' τὰ χιόνια και τους πάγους. Τὰ θυμάμαι αυτά σαν παραμύθι όμοιο με τόσα άλλα που μου διηγείτο ή καλή μου γιαγιά, και τον έφερνα στην παιδική μου φαντασία σαν κανένα ήρωα, σαν γίγαντα όμοιο με κείνους των παραμυθιών που άφηφούνε και κρύα και βροχές και πάγους και που σ' αυτούς τίποτα δέν είναι αδύνατο και όλα είναι δυνατά.

Και τον γίγαντα αυτόν ήθελα να τον είχα κοντά μου, γιατί ήμουν βέβαιος πώς θα μου ίκανοποιούσε όλες μου τις επιθυμίες, όσες ή φτωχή μου μάνα δέν ήταν πάντα σε θέση να ίκανοποιήση.

Κάτι άλλόκοτο συνέβαινε στη παιδική ψυχή μου.

Δέν ξέρω πώς να το εξηγήσω· μά μου φαίνεται πώς μισούσα τη μητέρα

μου την ώρα που της ζητούσα το τάδε παιχνίδι και το τάδε γλύκισμα και κείνη μου άρνιόταν κατηγορηματικά και τότε προσέβλεπα στον πατέρα μου με πόνο σά σε λυτρωτή και φανταζόμουν πώς αν ήταν αυτή τη στιγμή έδω θα μου ίκανοποιούσε όλες μου τις επιθυμίες.

Μά ένα χάδι ύστερότερα της μητέρας μου μ' έκανε να λησμονήσω όλα αυτά και να τη σφίξω πιο πολύ στην αγαλιά μου.

Μιά χρονιά θυμάμαι—ήταν παραμονές της γιορτής μου—ξαναθυμήθηκα τον πατέρα μου.

Συλλογίζόμουν πώς είναι δυνατόν να έρθουν τόσος ξένοι στη γιορτή μου και να λείπει ο πατέρας.

Μου φαινόταν πολύ φυσικό πώς μπορούσε για χατήρι μου νάρθη έστω και μ' άεροπλάνο.

Τήν παραμονή κατά το μεσημέρι πήγα και τον περίμενα στην παραλία βέβαιος πώς θα τον εγνώριζα αφού ή φυσιογνωμία του μου είχε χαραχτεί βαθειά στο μυαλό μου απ' τη φωτογραφία του.

Κάθε καίκι ή πλοίο πουρχόταν νό-

μιζα πώς έφερνε τον πατέρα μου.

Καθόμουν και παρατηρούσα έναν έναν τους επιβάτες καθώς άπεβιβάζοντο για να μπορέσω να διακρίνω ποιός μοιάζει πιο πολύ με τη φωτογραφία.

Και νά, να ένας άνθρωπος που μου φάνηκε πώς ήταν ίδιος, μά ίδιος.

Έτρεξα από πίσω του και τον τράβηξα απ' το σακάκι.

— Κύριε... πατέρα μου...

Ο κύριος ξαφνιασμένος μισογύρισε.

— Τί θέλει ο μικρός;

— Ο γιός σας... μόρρεσα να πω πνιχτά.

— Ο γιός τίνος;

— Ο γιός σας.

Ο κύριος κατάλαβε· χαμογέλασε και χαϊδεύοντάς με μουπε.

— Έχασες τον μπαμπάκα σου παιδί μου; Κι' εγώ του μοιάζω; Όχι, όχι, δέν είμαι γώ.

Δέν είν' αυτός! Τότε ποιός, μά ποιός είν' ο πατέρας μου;

Όπωσδήποτε ο πατέρας μου δέν ήρθε στη γιορτή μου. Άλλ' ούτε και τον άλλο χρόνο, ούτε και τον πα-
ράλλο.

Τὰ χρόνια πέρασαν γοργά χωρίς να τον βλέπω, αλλά και με τον καιρό ή λαχτάρα μου γι' αυτόνε έσβυνε.

Δέν τον θυμόμουν πιά παρὰ μόνο τυχαία, όταν ή μητέρα μονολογώντας στα βάσανά της καταριόταν την τύχη της και κείνον χωρίς να προσέχη, ότι εκεί κοντά ήμουν κι' εγώ και μπορούσα να τάκούω και να το καταλαβαίνω όλα, ή όταν ήθελε να του κάνη γράμμα και μ' έβαζε και μένα να του γράψω ένα τυπικό χαιρετισμό με το χέρι μου. Άλλο από το βιασμένο, το τυπικό εκείνο γράψιμο δέν με συνέδεε τίποτα με τον πατέρα μου.

Ξαφνιαζόμουν, όταν με ρωτούσαν οι γνωστοί τί κάμνει ή πότε θάρθη, μπερδενόταν ή γλώσσα μου και δέν ήξερα τί ν' άπαντήσω.

Πέρασαν ακόμα κάμποσα χρόνια.

Εγώ θάμουνα δεκάξη ως δεκαεφτά χρονώ, τελειόφοιτος στο γυμνάσιο κι' έτρεφα τόνειρο να σπουδάσω στο Πολυτεχνείο μηχανικός, όταν μια μέρα λάβαμε ένα έπειγον γράμμα του πατέρα.

Μας έγγραφε πώς άπεφάσισε πιά νάρθη και να τον περιμένουμε με το τάδε ύπερωκεάνειο. Όμολογώ ότι δέ μούκανε και μεγάλη έντύπωση το γεγονός. Έξηκολούθησα τη συνηθισμένη μου ζωή παρακολουθώντας με το ίδιο ένδιαφέρον τὰ μαθήματά μου, μά για να είμαι άδικος άπέναντι του έαυτού μου όφείλω να πώ, ότι δέν παρέλειψα να πάω την όρισμένη μέρα να τον περιμένω μισή ώρα πιο μπροστά, απ' ότι με πληροφόρησε το πρακτορείο.

Κι' ακόμα όφείλω να προσθέσω ότι όλος ο θόρυβος, όλη ή κίνηση στο Τελωνείο με τὰ καράβια που 'ρχόταν, με τις βάρκες που κουβάλαγαν, με τους χαμάληδες που φώναζαν μούφερναν κάποια συγκίνηση και μ' έκαναν να μη άνυπομονώ για τον έρχομό του πλοίου.

Έτσι ήρθε και πέρασε ή όρισμένη ώρα κι' άφησα να περάση κι' άλλη, κι' άλλη χωρίς το ύπερωκεάνειο να φανή. Πήγξα και ξαναρώτησα στο Πρακτορείο.

—Καθώς φαίνεται δέ θάρθη άπόψε, 'Ισως αύριο βράδυ, τέτοια ώρα, με πληροφόρησαν.

Δίηρο έχουν, σκέφθηκα· δέν είναι δυνατόν νάρθη άπόψε. Και ξαναγύρισα σπίτι.

Τήν άλλη μέρα το μεσημέρι γυρίζοντας στο σπίτι απ' το μάθημα είχα όλως διόλου λησμονήσει, ότι ήταν δυνατόν το βράδυ να είναι ο πατέρας μαζί μας. Με άπασχολούσε περισσότερο ή άπόδειξη του θεωρήματος του Stewart που μας είχε διδάξει ο καθη-

γητής μας στο φροντιστήριο.

Με τη σκέψη πάνου στο θεωρήμα αυτό έφτασα ως την πόρτα του σπιτιού μας.

— Καλώς τον, καλώς τον, με ύποδέχτηκε ή μητέρα μου. Έλα να δής που ήρθε κι' ο πατέρας σου.

Δέν το καλοπίστεψα.

— Μέσα είναι, έλα.

— Άλήθεια;

— Ναί, ναί έλα.

Προχώρησα μέσα.

Κοντά στο τραπέζι είδα να κάθεται σε μια καρέκλα ένα γεροντάκι σκυφτό που σήκωσε το κεφάλι του σά μπήκα μέσα.

— Ο Μιχαλάκης μας, έτρεξε να τον πληροφορήση ή μητέρα.

— Ο ο ο! Έκαμε κείνος με την Αμερικάνικη προφορά του. Τί κάνεις καλά εισαι;

— Καλά πατέρα, εύχαριστώ και του φίλησα το χέρι.

Κατέβασα τὰ μάτια μου και δέν ξαναμίλησα.

— Και να δής που σουφερε ένα χρυσό, όλόχρυσο ρολόι, παρενέβη ή μητέρα φέροντάς μου το.

Για κτύταξέ το τί ώραίο που είναι! Το πήρα, το άνοιξα και το ξανακούμπησα πάλι χάμου.

— Πές, λοιπόν εύχαριστώ, του πατέρα σου.

— Εύχαριστώ, ψιθύρισα.

Πέρασαν στιγμές σιωπής.

— Λοιπόν, Μιχαλάκη τὰ νέα σου, μου είπε σε λίγο ο πατέρας χαμογελώντας.

—Τὰ νέα μου; δέν έχω... Νά, χτες πήγα στο Τελωνείο και σάς περίμενα.

Και προσπάθησα να του εξηγηθώ όσο λεπτομερέστερα μπορούσα πώς παρακολουθούσα ρωτώντας καθημερινώς στο πρακτορείο, την άφιξη του πλοίου, πώς όλη ή κίνηση του Τελωνείου μ' έκανε να άνυπομονώ για τις όρες που περίμενα και τέλος πώς αφού άπελπίστηκα έφυγα για να ξαναγυρίσω σήμερα την ίδια ώρα.

Υστερα γύρισε ή κουβέντα στην κατάσταση και στα πολιτικά και συνεχίστηκε και στο τραπέζι — που εν τώ μεταξύ έτοιμάζε ή μητέρα—για τους συγγενείς και τους φίλους για τους όποιους ρωτούσε με μεγάλο ένδιαφέρον.

Του μιλούσα χωρίς να τον κυττάζω και κείνος πάλι προσπαθούσε να με παρακολουθή σε ό,τι έλεγα και να είναι σύμφωνος με τη γνώμη μου. Μόλις όμως πρόφερνα τη λέξη: πατέρα, καταλάβαινα απ' τον τόνο της φωνής του

πώς συγκινιόταν πολύ κι' έλεγε όλως διόλου άσχετα πράματα με την κουβέντα μας.

Η μητέρα ύστερα πήγε να στρώση το κρεβάτι για να πέση ο πατέρας να ξεζαλιστή απ' το ταξίδι.

Με τρόπο πήγα και γώ στο διπλανό δωμάτιο και τη ρώτησα.

— Μά αυτός, αυτός είν' ο πατέρας, μητέρα;

Έκείνη με κτύταζε κατάματα.

— Τί είν' αυτά τὰ λόγια που λές παιδάκι μου. Σε καλό σου.

Πάντα όμως είχα μέσα μου την άμφιβολία.

Κι' όταν το βράδυ έπεσε στο κρεβάτι μαζί με τη μητέρα τουδεια τη γροθιά μου.

Δέν μπορούσα να το παραδεχτώ, δέν μπορούσα να το χωνέψω πώς εκείνος ο γίγαντας — έντύπωση που είχα διατηρήσει άκέραια απ' την παιδική μου ηλικία—μετεβλήθη σε αυτό έδω το γεροντάκι.

Προστά σ' αυτή την άδυναμία άφηνει την φαντασία μου ελεύθερη να κάνη τις πιο παράξενες ύποθέσεις.

Μήπως ήταν από κείνους τους άπατεώνας, που παρακολουθούν όρισμένες οικογένειες σε όρισμένες ύποθέσεις και παρουσιάζονται με την ιδιότητα του πατέρα, του άδελφου, του συγγενή;

Μήπως μάς κοροϊδεύει; Μήπως μάς εκμεταλλεύεται; Μήπως;...

Μά πάλι τον άκουα να κουβεντιάζη με τη μητέρα για τους συγγενείς, γνωστούς και φίλους με τρόπο που φαινόταν πώς τους ήξερε καλά.

Επίσης εξέταζαν και ήλεγχαν το παρελθόν με τρόπο που δέν άφηνει καμμία άμφιβολία για την ταυτότητα του.

Και όμως ακόμα δέν πίστευα.

Προσπαθούσα, πάλευα με κάθε τρόπο ναύρω κάποιο λόγο, νανακαλύψω κάποια αίτια που να μου δικαιολογήση τις ύποψίες μου και να μου στερεώση την άμφιβολία μου!

Άλλά μάταια. Όλα τὰ γεγονότα, το κάθε τι έρχόταν να πιστοποιήση το αντίθετο.

Το γεροντάκι αυτό έπρεπε να ύπηρεζε ο γίγαντας εκείνος που δούλευε αδιάκοπα στα χιόνια και στους πάγους, έπρεπε να είναι ο πατέρας μου.

Η θολωμένη άτμόσφαιρα της άμφιβολίας άρχισε να διαλύεται και να θροναίξη στη ψυχή μου ή βεβαιότητα κ' ή πεποίθηση.

Ναί αυτός ήταν ο πατέρας μου, που ένφ πάλευε ήρωικά στήθη με στήθη με τη δυστυχία, τον πόνο, τη μονα-

ξιά για να μās ζήση, ἐγὼ καθόμουν κι' ἔκανα σχέδια για τὸ μέλλον καὶ σκεπτόμουν νὰ σπουδάσω σὲ Πολυτεχνεῖα, ἔχοντας ὅπως διόλου λησμονήσει τὴν ὑπαρξὴ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος μοῦ παρῆε τὰ μέσα για νὰ κάνω τὰ σχέδια αὐτά. Καὶ για πρώτη φορά ὡς τώρα κατάλαβα πόσο ἄστοργα κι' ἐγκληματικά φέρονται στὸν πατέρα μου κι' αἰσθάνθηκα ἀποτροπιασμοῦ κι' ἀηδία για τὶς ἴδιες μου τὶς πράξεις.

Ὅπως κι' ἂν εἶναι, τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ὁ πατέρας γύρισε ἀπ' τὴ ξενιτιά φτωχός, πολὺ φτωχός, τόσο πού ἡ καυμένη μου ἢ μητέρα για νὰ τὸν ντύσει ἀναγκάστηκε νὰ βγάλῃ ἀπ' τὸ μπαούλο κάτι ρούχα δικὰ του πού τὰ φύλαγε ἀπὸ τὸ τελευταῖο ταξεῖδι πούχε κάνει πρὸ δεκαοχτῶ περίπου ἐτῶν.

Μὰ τοῦ ἦταν μεγάλα καὶ για νὰ τοῦ ἔρθουν ἀναγκαζόταν νὰ γυρίζῃ τὶς ἀκροὲς τῶν μανικιῶν του καὶ τῶν παντελονιῶν του.

Δὲν ξέρω· μὰ ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία μὲκανε λεπτολόγο καὶ παρατηρητικό, ὥστε νὰ μὴ μοῦ διαφεύγῃ καὶ ἡ ἐλαχίστη λεπτομέρεια.

Διαρκῶς τὸν εἶχα κοντά μου καὶ στὸν ὕπνο μου πού διεκόπτετο ἀπὸ ἐφιάλτας τὸν ἔβλεπα ἀκριβῶς, ὅπως μās διηγεῖτο ὁ ἴδιος τὴ ζωὴ του.

Πότε ἔφτανε καὶ πούλαγε γλυκά, πότε δούλευε σὲ σιδηροδρομικὲς γραμμῆς, πότε ἔφτανε προχώματα στὸ Μισισσιππὶ ποταμὸ σέρνοντας ἀπάνω σὲ μιὰ πρόχειρη γέφυρα ἓνα καροτσάκι μὲ κίνδυνον νὰ πέσῃ ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή στὸ ποτάμι καὶ νὰ πνιγῇ, πότε συνεταιριζόταν μὲ ἄλλον για νὰ φτιάχνῃ μπαλόνια, πότε γινόταν κηπουρός, πότε μάγειρας, πότε μικρόμπορος καὶ καθεξῆς.

Μιὰ νύχτα θυμᾶμαι πού στῆνερό μου παρακολουθοῦσα τὴν τυχοδιωκτικὴ ζωὴ τοῦ πατέρα μου τὴν ὥσῃ ἦταν ἡ συγκίνησή μου καὶ μὴ μπορῶντας νὰ κρατηθῶ, ὅταν μόνος, ὀλομόναχος αὐτὸς ἀφοῦ ἀπελπίστηκε ἀπ' ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα πού εἶχε ἀλλάξῃ κάθησε νὰ σκεφθῇ μήπως ὑπῆρχε ἀκόμα καμμιὰ διέξοδος, καμμιὰ σανίδα σωτηρίας τὸν φώναζα δυνατά, τόσο δυνατά «Πατέρα».

Μετὰ τὴν ἐπάνοδο τοῦ πατέρα μου, ἀφοῦ ἐστέρησε κάθε πόρος ἀπ' τὴν ἐργασία του, ἔπρεπε νὰ σκεφθοῦμε πὼς θὰ μπορέσουμε νὰ ζήσουμε.

Ἔτσι ἓνα πρωὶ ἦρθε στ' αὐτιά μου ἀπ' τὴ διπλανὴ κάμαρα ἢ παρακατινὴ συζήτηση.

— Καὶ τώρα τί θὰ κάνουμε Ἀγγελική μου;

— Ξέρω ἐγὼ ἀπάντησε κείνη. Καὶ κείνο τὸ παιδί θέλει νὰ σπουδάσῃ μηχανικός.

— Ἀχ—ἄχ! νᾶξερές πὼς τῶθελα, ἀλλά...

Παραδόξως ἡ κουβέντα δὲν εἶχε συνέχεια.

Ἀπὸ περιέργεια ἔσκυψα καὶ ἐκύταξα ἀπ' τὴ μισόκλειστη πόρτα. Ἡ μητέρα εἶχε φύγει ἄγνωστο για πὸ λόγῳ ἀπ' τὸ δωμάτιο κι' ὁ πατέρας μου, γερωντάκι πιά μιὰ χούφτα τὴν δά, εἶχε πέσει προύμητα στὸ κρεβάτι κι' ἔκλαιε μὲ σπασμούς πού τοῦ τῖναζε τὸ σῶμα. Μὲ κόπο προσπαθοῦσε νὰ κρύψῃ τὸ κλάψιμό του πούροχταν ὅταν λυγμούς. Ἀπαίσιο ξέσπασμα ἀνθρώπου πού σ' ὅλη του τὴ ζωὴ δὲ γνώρισε παρὰ τὴ φτώχεια, τὴ δυστυχία, τὴ μοναξιά. Ὅπισθοχώρησα τρομαγμέ-

νος καὶ μὴ θέλοντας νὰ τὸν ταράξω γύρισα στὴν κάμαρά του καὶ ἄρχισα νὰ βηματίζω νευρικά.

Δὲν ξέρω πὼς σταμάτησα μπρὸς σ' ἓνα τραπέζι πού ἦταν τοποθετημένα κάτι χαρτιά τοῦ πατέρα μου κι' ἄρχισα νὰ τὰ ἀνακατεύω. Μέσα σ' ἓνα σημειωματάριο βρήκα ἓνα κιτρινασμένο, μὰ καλοδιπλωμένο κομμάτι ἐφημερίδας.

Τὸ ἀνοίξα: Ἦταν ἓνα ποίημα, ἦταν ἓνας ἀποχαιρετισμὸς παιδιοῦ πού ξενιτεύεται, πρὸς τὴ μητέρα του, ἦταν ἓνα κλάμα, ἓνα παράπονο πού μὲ τὴν εὐλάβεια τὸ φύλαγε ὁ πατέρας μου χρόνια καὶ χρόνια.

Τότε ἐγὼ συλλογίστηκα πὼς ἦταν κι' αὐτὸς παιδί, πὼς εἶχε κι' αὐτὸς πατέρα. Καὶ ὅταν νᾶνοιξε μέσα μου κανένας καταράχτης ἄφησα νὰ πέσουν ἀπ' τὰ μάτια μου ποτάμια τὰ δάκρυα.

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗ ΜΗΤΕΡΑ

Σ. ΕΠΕΝΙΝ

*Ζῆς ἀκόμα, χρυσή γροπούλα μου ;
Ζῶ κι' ἐγὼ. Χαιρετισμούς σοῦ στέλλω καὶ φιλιὰ.
Τὸ ξεγκοβόλημα τοῦ δειλῆ ἄς φωτίσῃ
Τὴν φτωχικὴ σου τὴν καλύβα στὴν μοναξιά.
Μοῦ ἔχουν γράφει ὅτι, κρύβοντας τὸν πόνο,
Πολὺ πεθύμησες τὸ παιδί σου τὸ τρελλό
Ὅτι, συχνὰ τραβᾶς κατὰ τὸν δρόμο,
Ντυμέν, τῶν περασμένων, τὸ πανοφῶρι τὸ παλιό.
Καὶ μέσ' τοῦ δειλῆ τὸ μανουιδερό σκολιάδι
Συχνὰ σοῦ φαίνεται ἡ ἴδια σκηνή
Πὼς τάχα κάποιος, σὲ κανγλὶ ἀλάνικο
Μοῦ ἔχ' ἀντίξει σὶὰ στήθη ἀγιάρευτη πληγή.
Δὲν εἶναι τίποτε χρυσή μου. Μὴ συγχίζεσαι
Αὐῶξε τὸ παραμύθιμά σου τὸ κακό
Δὲν ἔχω δὲ καὶ τόσο κατανήσει
Γιὰ ν' ἀποθάνω, χωρὶς νὰ σὲ ἰδῶ.
Σὲ σκέπτομαι καὶ σ' ἀγαπῶ ὅσον καὶ πρῶτα
Καὶ μόνο ἓνα πράγμα τώρα λαχταρῶ
Πὼς νὰ γλυτώσω ἀπ' τοὺς πόνοὺς καὶ τὰ βάσανα
Γυρνῶντας σὶὰ σπιτάκι μου τὸ φτωχικό.
Νὰ ἐπιστρέψω ὅταν ὁ κῆπος μας θ' ἀσπρίσῃ
Ἄπ' τ' ἀνδρισμένα ἀνοιξιὰτα κλαδιά
Μόνο, μὴ μὲ ξυπνᾶς σὶὰ ξημερώματα
Ὅπως ἀνήθιζες σὶὰ χρόνια τὰ παλιὰ.
Μὴ μὲ ξυπνᾶς νὰ θυμηθῶ τὰ περασμένα
Τὰ ὄνειρά μου τ' ἄντρα μὴ τὰ ξυπνᾶς
Πολὺ νωρὶς ἐπόμενα κ' ἐκουράστηκα
Μεσ' τὴ σκληρὴ αὐτὴ ζωὴ τῆς ἀπονιας.
Καὶ νὰ προσεύχωμαι, μὴ μὲ μαθαίνης. Δὲν χροιάζεται.
Περάσαν τὰ παλιὰ για πάντα πιά.
Σὶὰ μέλλον σὺ θάσαι ἢ χαρὰ καὶ ἢ ἐλπίδα μου
Ἔσθ' ἢ νᾶσαι τὸ φῶς; τὸ μόνον μέσ' τὴν καταχνιά.
Καὶ τώρα, λησμόνησε πιά τὸν πόνο σου
Μὴ λαχταρᾶς για τὸ παιδί σου τὸ τρελλό
Μὴ πᾶς τόσο συχνὰ κατὰ τὸ δρόμο
Ντυμέν, τῶν περασμένων, τὸ πανοφῶρι τὸ παλιό.*

ΜΙΑ ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΥΝΤΩΝ

ερνοῦν πολλοὶ τὸν καιρὸ τοὺς ψάχνοντας ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ὁ ἀληθινὸς ὀρισμὸς τοῦ ρομαντισμοῦ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἀληθινοὶ ὀρισμοὶ ὑπάρχουν πολλοί, ἂν ἐξετάσῃ κανεὶς τὴ θεωρίαν τοῦ ρομαντισμοῦ ἢ τὰ ἀποτελέσματά της, τὴν αἰσθητικὴν, τὴν ἠθικὴν ἢ τὴ γλώσσα.

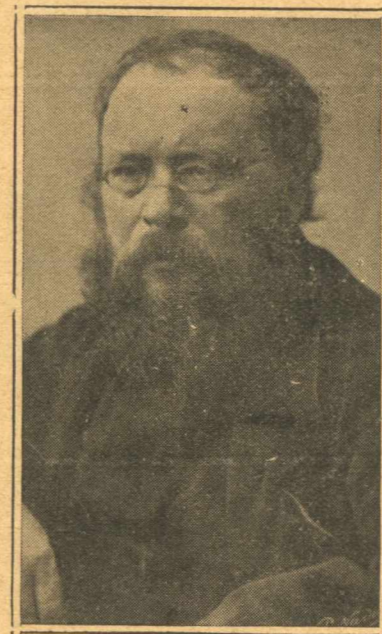
Ἄν ὅμως πάρωμε ὡς βάση τὴν κοινωνία, τὰ ἦθη, ἢ ἡ ρομαντικὴ ἐποχὴ εἶναι ἴσως καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐποχὴ ὅπου οἱ «κακομοίρηδες» τῆς φιλολογίας βρέθηκαν στὴν πρώτη γραμμῇ.

**

Εἶναι αὐτονόητο πὼς τὸ κατακόρυφο τῆς γραφικότητος, μέσα στὴν ἀκμὴν τῆς ρομαντικῆς ἐποχῆς, ἦταν νὰ εἶναι κανεὶς ἀντιρομαντικὸς στὴ θεωρίαν ἢ ἀπὸ ἰδιοσυγκρασία. Ὁ Μερυιέ, ἀπὸ ὀρισμένους πλευρῆς, ἐσαρκώνει αὐτὸν τὸν τύπο. Ἄλλὰ ἓνα ἀπὸ τὰ περιεργότερα παραδείγματα αὐτοῦ τοῦ φαινομένου εἶναι ἀσφαλῶς ὁ P. J. Proudhon. Ἄν γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο του ἔχει δημιουργηθῇ ἓνας ἀέναντος παραλογισμὸς, τὸ πράγμα ὀφείλεται σὲ ὅτι ἀντιστάθηκε μὲ βιαιότητα στὶς διανοητικὲς μὸδες τοῦ αἰῶνά του. Ἐπέρασε για φαινόμενο, για δράκος, για ἐκκεντρικὸς, για ἐμπρηστής, ἐν ᾧ ἦταν ἡ καθαρὴ ἐκπροσώπηση ἐνὸς ἀπὸ τὰ πνεύματα—μὲ τὴν εὐγενικὴ ἔννοια τῆς λέξεως—τὰ πὸ ἀστικά τῆς ἀστικῆς αὐτῆς ράτσας, ὅπως εἶναι ἡ γαλλικὴ. Μόνο δὲν ἦταν ἀστὴς ὅπως οἱ ἀνόητοι. Ἐδειχνε μιὰ θεμελιώδη ἀπεΐθεια μπρὸς σὲ ὅλες τὶς ἰδεολογίας, ἀκόμη κ' ἐκεῖνες πού ἐφαίνοντο τότε «προχωρημένους», μιὰ βαθεῖα εὐθυκρισία, σταθερὴ καὶ ρωμαλέα καὶ τέλος ὅτι μπορούσε πραγματικά νὰ προκαλέσῃ τὴν καταδίκη του ἀπὸ τὴν ἐποχὴ του, ἓνα σπάνιο καὶ μοναδικὸ προσόν, τὸν ρεαλισμὸ. . . Τί εἶναι ὁ ρεαλισμὸς; Εἶναι ἡ κλίση νὰ ξαναβρίσκη κανεὶς τὴν ἀλήθειαν κάτω ἀπὸ τὶς ἄμεσες, ἀπλῆς μορφῆς τῆς καὶ μαζὶ ἢ ἀδιαφορία—τί παραδοξολογία! θὰ εἶπῃτε—για τὶς πρακτικὲς συνέπειες τῶν ἰδεῶν. Μὲ ἄλλα λόγια δηλαδὴ εἶναι ἓνας ἰδεαλισμὸς; Περίπου, ἂν μὲ αὐτὸ ἐννοεῖτε τὴ διανοητικὴ χρηστοθήθεια πού, κατ' ἀρχὴν, δὲν νοιάζεται διόλου νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἢ νὰ ζημιώσῃ διαφό-

ρους ἀγῶνες. Χωρὶς αὐτὸν τὸν ἰδεαλισμὸ, χωρὶς αὐτὴ τὴν ἰδιοτέλεια, δὲν μπορεῖ κανεὶς ποτὲ τίποτε νὰ μελετήσῃ ἐλεύθερα, καθαρὰ, σκληρὰ, δὲν εἶναι ρεαλιστής. Καὶ τώρα ἐφαρμόστε στὸν Προυντὸν αὐτὸ τὸ παράδειγμα, ἀλλ' ἀσφαλῶς κριτήριον.

Ἀκριβῶς ὁ κ. Daniel Halévy, τοῦ ὁποῖου εἶναι γνωστὴ ἡ λατρεία πρὸς αὐτὸν τὸν συγγραφέα, ἐξέδωκε τελευταῖα (μὲ τὸν κ. Louis Guilloux,) μιὰν «Ἐκλογή Ἐπιστολῶν τοῦ Προυντὸν» (Choix de Lettres de Proudhon) πού ἀποτελοῦν ἓνα εἶδος βιογραφίας.

Ὁ Προυντὸν

Εἶναι βλαμῆνες μὲ χρονολογικὴ σειρά, σὲ μερικὲς προτάσσεται ἓνα προοίμιο τῶν ἐκδοτῶν, σὲ ὅλες δὲ ἓνα ἐπίγραμμα παρμένο ἀπὸ τὸ ἴδιο τους τὸ κείμενο, πού ἀποτελεῖ τὴν περίληψιν ἢ τὸ χαρακτηριστικὸ τους γνώρισμα.

**

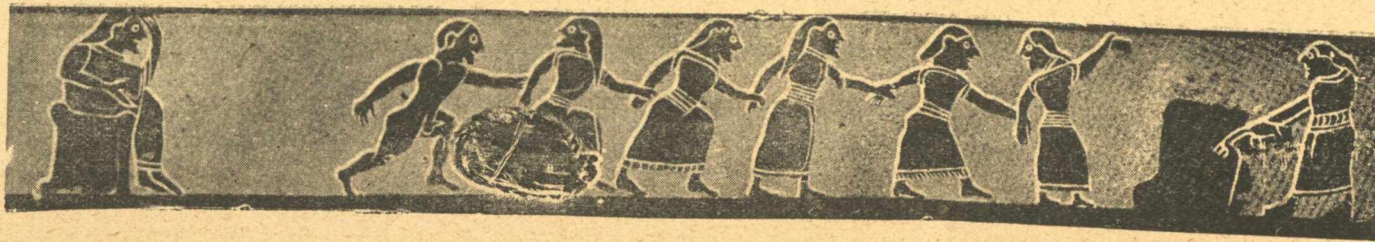
Ὁ Προυντὸν, ὅπως θὰ ἐλέγαμε σήμερα, εἶναι προλετάρικος συγγραφεὺς. Οἱ αὐστηροὶ ὅμως τηρητῆς τοῦ Μαρξισμοῦ τὸν ἀποκηρύσσουν καὶ δὲν ὑπάρχει διδασκαλία λιγώτερο ὑλιστικὴ ἀπὸ τὸν σοσιαλισμὸ, τοῦ ὁποῖου συνεκρότησε σιγά-σιγά τὴ θεωρίαν. Ἀπεναντίας ὁ σοσιαλισμὸς αὐτὸς εἶναι ἓνα ἠθικὸ σύστημα, πού δὲν θὰ ἦταν δύσκολο νὰ

χαρακτηρίσωμε ὡς ἐκκλῆση πολὺ περισσότερο πρὸς τὴν αἰσθητικὴν καὶ τὴν κοινὴν διάθεση τῶν ἀνθρώπων παρὰ ὡς ἐπίκλῆση οἰκονομικῶν δογμάτων καὶ συνεκτικῶν συστημάτων. Ὑπάρχει στὰ θεωρητικὰ γραφόμενά του ὄχι λίγη ἀνακατοσοῦρα πού δὲν εἶναι ὀλότελα σύγχυσις, καὶ ὄχι λίγη ἀταξία πού δὲν εἶναι ποτὲ ἀσυνάρτητος σωρὸς. Εἶναι συχνὰ λακωνικὸς καὶ φλύαρος, ἀθαίρετος καὶ διορατικὸς, ἀνοιχτόκαρδος καὶ κατσοφιασμένος, γεμάτος τὸν ὄψον καὶ μελαγχολία. Εἶναι ἓνας ἀνθρώπος συναρπαστικώτατος. Βλέπει κανεὶς ὀλοκαθαρα τὴν προσωπικότητά του στὶς ἐπιστολῆς του, πού ὁ Σαιντ-Μπέδ ἐχαράκτηρισεν ἀριστουργήματα.

Πρῶτα—πρῶτα ὁ Προυντὸν, στὴν ἀλληλογραφία του, γράφει πολὺ καλά· μιὰ ρωμαλεότης, μιὰ πληρότης, ἓνα γλωσσικὸ αἰσθημα πού ἐμποδίζουν τὸν ἀναγνώστη νὰ προσέξῃ τὴν φόρμα τους. Πρὸ πάντων δὲ ἡ φραστικὴ ἐκείνη ἐλευθεριότης, ἐκείνη ἡ εὐχέρεια καὶ εἰλικρίνεια ἐκφράσεως πού σὰς κάνουν νὰ ἀναφωνήσετε: τί καλὸς ἀνθρώπος! τί μεγάλος ἀνθρώπος! χωρὶς νὰ θέλῃ νὰ τὸ δείξῃ, χωρὶς τὴν προσποίηση πού φανερώνουν σχεδὸν ὅλοι οἱ προικισμένοι μὲ ἀρετὴ ἢ μεγαλοφυΐα...

Συνιστῶ, σ' αὐτὸν τὸν χονδρὸ τόμο, τὸ μεγάλο γράμμα πρὸς τὸν Μισελὲ ὅπου ὁ Προυντὸν, ὁ ὁποῖος ἀντιπαθεῖτο σὲ πρόσωπο τοῦ Μισελὲ τὸν μυσταγωγό, τὸν λυρικὸ, τὴν πνευματικὴν θολοῦρα, ὀμολογεῖ τὴν πλάνην του ἀπ' οὐ διδάσασε τὴν ἱστορία τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἡ ἀληθινὴ αἰτία αὐτῆς τῆς συνδιαλλαγῆς ἦταν τὸ κοινὸ καὶ στοῦς δυὸ ἐσώτερο νόημα τῆς ἐθνικῆς ζωῆς καὶ τῆς προσωπικῆς σχεδὸν συνεχείας πού χαρακτηρίζει τὴν ἱστορία ἐνὸς λαοῦ ἐπάνω σ' ἓνα ἔδαφος. Αὐτὰ για τὸν Προυντὸν ὡς πατριώτη. Νὰ τώρα καὶ ὁ σοσιαλιστής. Ὁ Προυντὸν γράφει κατηγορηματικά, ἐπεξηγῶντας τὶς ἰδέες του για τὴν ἰδιοκτησία: «Ἡ ἰδιοκτησία ἔχει τὴν οὐσίαν της μέσα στὴ φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴν ἀνάγκην τῶν πραγμάτων, τὸ ξέρω κ' ἐγὼ καλύτερα ἀπὸ τὸν καθένα ἢ ἰδιοκτησία ὅμως χωρὶς ἀντίβαρο, χωρὶς δέσμευση, κατανταῖ κλοπὴ καὶ ληστεία. Στὸ σημεῖο αὐτὸ βρῖσκειται ἡ κοινωνία μας σήμερα.»

ANDRÉ THÉRIVE

AL. COZABAN

ΠΩΣ ΧΤΥΠΗΣΕ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ ΤΟΥ Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Με το μισθό του δασκάλου και της γυναίκας του —δασκάλας—, με τόν τόκο που έπερνε απ' τις οικονομίες των που τις είχε καταθέσει στη Λαϊκή Τράπεζα, με τα νοίκια των χωραφιών του και μ' άλλα, μικροέσοδα, ο Γεώργιος Φοξενεάνου δάσκαλος σ' ένα χωριό, ζούσε με ήσυχη ζωή μ' όλα τα αγαθά του Θεού μαζωμένα στο σπίτι του. Στις τέσσερες καλοχτισμένες κάμαρες του σπιτιού του μάζεψε τα καλύτερα και ακριβότερα έπιπλα, που δεν τα είχε ούτε κι' ο γεωπόνος της επαρχίας.

Ο δάσκαλος αγαπούσε πολύ τη μελέτη. Άλλα δεν έπερνε ποτέ του στο χέρι διδακτικά βιβλία προτιμούσε τη φιλολογία. Όταν του γουστάριζε κανένα διήγημα ή κανένα μυθιστόρημα δεν αφήνε το βιβλίο απ' τα χέρια του, αν δεν έφτανε στη λέξη «Τέλος».

Τις περισσότερες φορές που διάβαζε περιπετειώδη έπεισόδια, συνενκινούνταν, έδινε στη φωνή του τόν πιο σοβαρό τόνο και έδινε δρόμο στον ένθουσιασμό του: «Μεγάλοι άνθρωποι είναι κι' αυτοί οι συγγραφείς!».

Ός εδω τα πράγματα πήγαιναν καλά να όμως που άρχιζε να χώνη την ούρα του ο διάολος. Και μια χειμωνιάτικη νύχτα, που ήταν έτοιμος να σβύση τη λάμπα και να χωθή στο ζεστό του κρεβάτι, πλάι στην καλή του, ξεμυστηρέυθηκε τόν πόθο του στη γυναικούλα του.

— Άχ! πόσο ποθώ να γίνω κι' εγώ συγγραφέας!

— Και γιατί δε δοκιμάζεις να γράψης κι' εσύ— τόν ενεδόρουνε κείνη— είσαι έξυπνος! Σου χρειάζεται μόνο λίγη θέληση...

— Έχεις δίκιο!, απάντησε ο σύζυγος και φύσηξε τη λάμπα.

Υστερα από κάμποσες μέρες ένας «εκπαιδευτικός σύλλογος» έδωκε χορό

στο σχολείο του χωριού. Έγινε λόγος για το ποιός να περιγράψη τα καθέκαστα του χορού και ύστερα από συζήτηση ανέθεσαν αυτή τη δουλειά στον κ. Φοξενεάνου.

Αυτό μέρος παιδεύτηκε ο κακομοίσης για την απλή αυτή περιγραφή, αλλά στο τέλος κατώρθωσε κάτι το εξαιρετικό— όπως έλεε— κι' όχι σαν εκείνες τις σαχλαμάτες και στερεότυπες σημειώσεις, που διαβάσει κανείς συχνά πυκνά στις εφημερίδες. Έτσι, καθώς την καθαρόγραφε, του φάνηκε τόσο τέλεια αυτή η περιγραφή, που δεν άργησε να τη στείλη «προς δημοσίευση» σε μια μεγάλη εφημερίδα του Βουκουρεστίου.

Όταν, ύστερα από λίγες μέρες, ο κοινοτικός γραμματέας του δείξε την εφημερίδα με την περιγραφή του χορού δημοσιευμένη, ο δάσκαλος δυσκολεύτηκε να πιστέψη. Όταν όμως είδε την υπογραφή του πήγε να τρελαθή απ' την χαρά του κι' έσφιξε δυνατά το χέρι του γραμματέα, εύχαιριώντας τον για την... καλή είδηση.

Αφού πέρασε η πρώτη συγκίνησή του, γύρισε στο σπίτι του για να διαβάση το δημοσίευσμά του και στη γυναίκα του. Στο δρόμο αίστάνηκε ξαφνικά μιαν ανεξήγητη θλίψη, οα να προμάντευε επικείμενο δυστύχημα.

Ήταν τόσο κίτρινος όταν μπήκε στο σπίτι, που η γυναίκα του τόν ρώτησε ξαφνισμένη:

— Μά, τί έπαθες;

— Εκείνος την ήσυχασε:

— Τίποτε... παρακαλώ, διάβασε την εφημερίδα...

Η γυναίκα, κατενθουσιασμένη από την επιτυχία του συζύγου της, διάβασε το άρθρο σ' όλες τις παραλλαγές της μουσικής κλίμακος... Υστερα είπε:

— Βλέπεις τί θαυμάσια που γράφεις; Να μπορούσες να γράφες και για κείνο που έγινε στο βουνό... για το

φόνου των δυο τσομπαναρέων...

— Θέλεις να πής για το μυστηριώδες έγκλημα που αναστάτωσε όλη την επαρχία;

— Ακριβώς...

**

Από κάμποσον καιρό τα «παιδιά» αυτού του δασκάλου δεν έτρεμαν πια στην εμφάνισή του. Τόν έβλεπαν να τραβάη γραμμή στην έδρα, χωρίς καν να τούς κυτάξη... Ο δάσκαλος δεν ευχαιρούσε πια να τούς ξεετάξη...

Υστερα απ' το διάβασμα του καταλόγου, έβγαζε απ' την τσέπη του ένα πολύ μεγάλο τετραδίο και άρχιζε να γράφη... Έγραφε δλόκληρες ώρες και πολλές φορές δεν άκουγε το κουνούνη για τα διαλείμματα... Έγραφε τόσο πολύ, λες και τόν τιμώρησε ένας άλλος δάσκαλος— ανώτερός του— να αντιγράφη χίλιες φορές ένα μάθημα που δεν ήξερε...

Κάπου— κάπου σταματούσε το γράψιμο, κύτταζε αφηρημένα πάνω απ' τα κεφαλάκια των μικρών, ύστερα βυθιζόταν σε σκέψεις και άρχιζε πάλι να γράφη... Κάποτε χαμογελούσε ειχαριστημένος και κάποτε κατέβαζε τα φρύδια του, γούρλωνε τα μάτια του, και τα κάρφωνε για πολύ καιρό σ' ένα μέρος...

Στο σπίτι δε μιλούσε πια για τίποτε άλλο παρά για φιλολογία και για τα μελλοντικά φιλολογικά του όνειρα... Κ' όταν η γυναίκα του τού θυμίζε πως είναι καιρός να φροντίσουν για τα χωράφια τους, να νοικιάσουν εργάτες για το δργωμα, τόν πιάνανε τα μπουρίνια του: Δεν έχω καιρό για τέτοια πράγματα, Γεωργία!... Κολοκύθια!... Περισσότερος κόπος παρά κέρδος... Άς φάνε κι' άλλοι απ' αυτή την πητά!...

Κάθε τρεις μέρες έστελνε στο Βουκουρέστι κι' από ένα φάκελλο παραφουσκωμένο από χειρόγραφα... Αν η εφημερίδα, που έστελνε τη συνεργα-

σία του, δημοσίευε και το ένα τέταρτο μονάχα της ύλης του, θα γλύτωνε από πολλούς μισθούς που πλήρωνε στο προσωπικό της συντάξεως...

Τα έγγραφα του επιθεωρητού γίνηκαν κοτζάμ βουνό πάνω στο γραφείο του, άλλ' αυτός δε σκεφτόταν ν' απαντήσει.

Ένα απόγεμα Σαββάτου έφυγε ξαφνικά για το Βουκουρέστι για να μάθει «αυτοπροσώπως» την τύχη των άρθρων του... Θα γύριζε στη θέση του το αργότερο τη Δευτέρα πρωί. Έμεινε όμως εκεί ολάκερη βδομάδα. Κατά κακή του τύχη, ακριβώς τόν καιρό που έλειπε, πέρασε απ' το χωριό του ο επιθεωρητής. Οι χωριάτες του ανάφεραν τα χάλια του σχολείου' ο επιθεωρητής, αφού εξέτασε και βεβαιώθηκε πως είναι βάσιμα τα παράπονα των χωρικών, έγραψε στο σχετικό βιβλίο για τις επιθεωρήσεις μια πολύ αυστηρή έκθεση για τόν δυστυχημένο τόν δάσκαλο.

Όταν γύρισε ο δάσκαλος στο χωριό του και έμαθε την επίσκεψη του επιθεωρητού δεν έδωκε καμιά προσοχή' δεν πέρασε και πολλές καιρός και νάσου τού φτάνει κι' η παύση του. Κάθε άλλος που θα βρισκόταν στη θέση του θα τ'άχανε ή, το λιγώτερο, θα τούκανε κάποια έντύπωση, αδιάφορο τώρα αν τη φανέρωνε για όχι. Άλλ' αυτός αντί να λυπηθή πετούσε στον αέρα απ' τη χαρά του.

Τί έκανες, άντρα μου, τού παραπονέθηκε τόν βράδυ η γυναίκα του κόνοντας τόν σταυρό της και έτοιμη να κλάψη.

— Μή σε νοιάζει, γυναίκα μου!... Φεύγουμε για τόν Βουκουρέστι...

**

Σε μια γωνιά βαγονιού μόλις φωτισμένον ένας παππας μιλάει με μια γυναίκα σκεπασμένη με σάλι έτσι, που φαίνονταν μόνο δυο μεγάλα όμορφα μάτια...

— Έχωρίσεις δηλαδή με τόν άντρα σου;...

— Τί μπορούσα να κάνω παπά μου; Αν έμνησκα μαζί του θα καταντούσα ζητιάνα στους δρόμους τού Βουκουρεστίου... Ίσως και πιο χειρότερα...

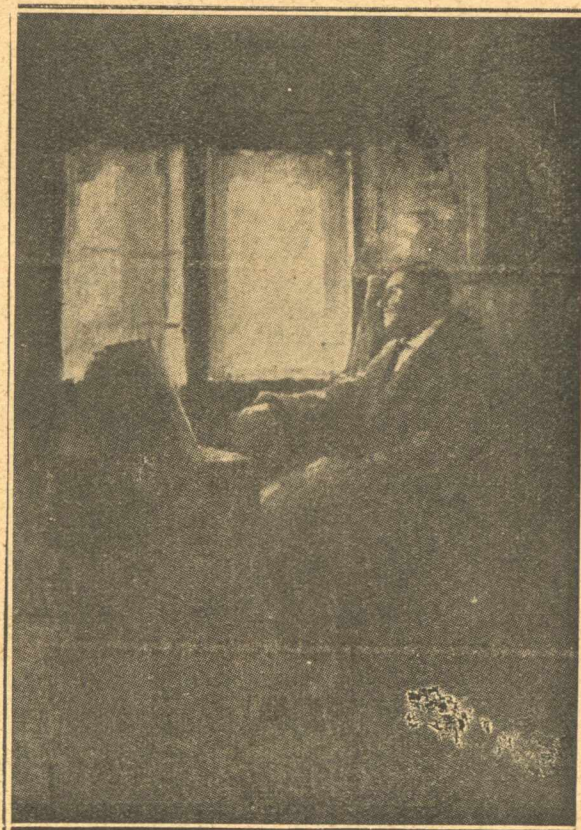
— Θεός φυλάξοι! Μεγάλο κακό...

Και ζούσατε σαν δυο αγαπημένα περσιτέρια...

— Ήταν καθώς πρέπει άντρας και καλόψυχος. Δε μ' έβριζε, δε με χτυπούσε. Και θα ζούσαμε ευτυχισμένα αν δεν έρχόταν τόν δυστύχημα...

— Και τότε άρχισε;

— Άπ' την ημέρα που είδε σε μια εφημερίδα τού Βουκουρεστίου τυπωμένο τ' όνομά του κάτω απ' ένα άρθρο που έγραψε... Από τότε τρελλάθηκε με τη φιλολογία, λησιμόνησε τη δουλειά του, τόν νοικοκυριό του, τα χωράφια του, όλα... όλα... Για να φύγωμε στο Βουκουρέστι πουλήσα όλο

Στο σπίτι δεν μιλούσε παρά για φιλολογικά όνειρα

Γύρισε όλα τα γραφεία, τα τυπογραφεία, παρακαλούσε όλους!... Έπέμενε, υποσχόταν, παρακαλούσε, όλα τού κάκου...

— Και δε θέλησε να τόν πάρη καμιά εφημερίδα;

— Βρήκε άμέσως θέση. Άλλ' όταν τόν βάλαν να γράψη κάτι για δοκιμή, κατάλαβαν άμέσως πως δεν είναι ικανός για τίποτε!... Από πού νάφερνε ο δυστυχημένος ειδήσεις και πληροφορίες; Γύριζε σαν τρελλός στους δρόμους, αλλά πού να μπορούσε να χωθή εκεί που τρύπωναν με τόση αδιαντροπιά οι τσαρλατάνοι ρεπόρτερ, που τούς διώχναν απ' την πόρτα κι' αυτοί μπαίνουν απ' τόν παράθυρο;

— Άκούς εκεί μυαλό! Ν' αφήση και θέση και νοικοκυριό και ήσυχία, για να γίνη... δημοσιογράφος! Θεέ μου, λυπήσου τούς γραμματισμένους! Υπομονή! Δεν είναι μόνο ο άντρας σου' όσους γνώρισα που ζούν με τα γράμματα, όλοι τους είναι τρελλοί! άλλος λίγο, άλλος πολύ...

— Αν σταματούσε ως εδω τόν κακό, πάλι καλά! Μια μέρα έπεσα στα πόδια του και με κλάμματα τόν παρακάλεσα να ζητήση να ξαναδιορισθή στη θέση του' τότε τόν πιάσαν τα μπουρίνια του. Μ' έβρισε, μ' έφτυσε στο πρόσωπο κι' έφυγε απ' τόν σπίτι σαν τρελλός!... Δέκα ολάκερες μέρες έμεινα μονάχη στο δωμάτιο χωρίς καμιά πεντάρα για ν' αγοράσω ένα κομμάτι ψωμί!... Αν δε με βοηθούσαν οι γειτόνοι, δεν ξέρω τί μπορούσα να πάθω... Τότες αποφάσισα να τόν χωριστώ... Είναι τώρα τρεις μήνες που υπηρετώ σ' ένα χωριό της Δοβρουτσάς.

— Για κείνον έμαθες τίποτε από τότε;

— Τόν δυστυχημένο! Κάποιος μου είπε πως μοιράζει προγράμματα κινηματογράφου στους δρόμους!... και όνειροπολεί να γίνη ήθοποιός τού βουθ θεάτρου!...

(Από τόν Ρουμανικό) Κωνσταντα

ΑΝΤΩΝΗ ΓΙΑΛΟΥΡΗ

ΣΚΙΤΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

ΤΕΚΦΟΥΡ ΣΑΡΑΓΉ

ΧΕΙΜΩΝΙΑΣΜΕΝΟ ΠΑΛΑΤΙ

Του φίλου Γ. ΚΑΨΑΜΠΕΛΗ

Μέσα στην άτελείωτη χιονισμένη ἔχταση πού σέ κυκλώνει, σηκώνεις τήν περήφανη κορμοστασιά σου, ἔρειπωμένο βυζαντινὸ ἀνάχτορο. Τὴν ἄγρια σημερινὴ μέρα, πού ἦρθα νὰ σέ ἰδῶ, ὁ βοριάς φυσάει ξεπαγιασμένος στὴν κορυφὴ ἐδῶ, τοῦ ἐβδόμου λόφου τῆς ἐφτάλοφης Πόλης, ὅπου στέκεσαι, αἰῶνες τώρα καὶ τὸ χιόνι στριφογυρίζει περικυκλώνοντάς σε, σὸ δαιμονιακὸ χορὸ του.

Ἀνάχτορο τῶν Κομνηνῶν καὶ τῶν Παλαιολόγων. Οἱ ἀψιδωτὲς πόρτες σου, χωρὶς θυρόφυλλα, χάσκουν δλάνοιχτες, ἀπάνω στοὺς ἔρειπωμένους κεραμιδοχρώμους τοίχους σου, ὅπου στέκονται ἀκόμα ἀπομεινάκια πολύχρωμων μαρμάρων καὶ πλάκες ἀπὸ ψημμένη γῆ μὲ σκαλισμένους ἀπάνω τοὺς σταυροὺς καὶ πλουμίδια.

Τὰ θολωτά σου παράθυρα κοιτᾶζουν ἄδεια μέσα σὲ φριχτὴν ἀγωνία, μιά τις ἀτελείωτες, ἀπελπισμένες ἔπαλξεις τοῦ Θεοδοσιανοῦ τείχους καὶ μιά τὴ θολὴ ἐπιφάνεια τοῦ κόλλου τῆς Ἀργυρολίμνης.

Οἱ καταστρεμμένοι σου ἐξώστες ἀκουμπισμένοι ἀπάνω στὰ γλυπτά στηρίγματά τους κρέμονται ἔτοιμοι γιὰ ἕνα νοσταλγικὸ γκρέμισμα πρὸς τὸ προγονικὸ ἔδαφος.

Δυστυχημένο ἐρεῖπιο. Σ' ἐσένα ἔχω βάλει σύψυχο τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ἀγάπη μου.

Στέκομαι καὶ κοιτάζω τὸ χιόνι νὰ πέφτει μέσα στὴν ἀστέγαγη ἀγκαλιά σου καὶ νὰ σωριάζεται στὰ σπλάχνα σου.

Ἐνα γεράκι κοιτάζει σοβαρὸ ὀλοτρόγυρα καθισμένο ἀπάνω στὸν τοῖχο σου καὶ τὰ κοράκια μ' ἄγριες κραξιές στριφογυροῦν νὰ κουρνιάσουν στὶς τρυπὲς τοῦ σκελετοῦ σου.

Ὅταν μὲ βλέπουν νὰ μπαίνω, φεύγουν μὲ τρομαγμένο πέταγμα μέσα στὸν σταχτὸν ἀέρα.

Ἀπάνω στὰ πέτρινα τειχίσματα πού σκεπάζουν τίς ἐσωτερικὲς κλειστὲς σου θύρες στὶς κόγχες σωριάζεται τὸ χιόνι.

Κομμάτια μακρὰ κρύσταλλα κρέμονται ἀπάνω σου, στολίζοντάς σε μὲ ξεπαγιασμένα σκουλαρίκια.

Ὁλιβερός ὁ ἔρωτάς μου γιὰ σένα παλάτι.

Κι' ἀπὸ τίς δυὸ πτέρυγες, μὲ πέτρινη ἀγκαλιάζοντάς σε περιπτύξη ξεκινᾷ τὸ παλὸ βυζαντινὸ τεῖχος.

Ἀπὸ δῶ οἱ ρημαγμένοι Θεοδοσιανοὶ πύργοι, ὀδεύουν ἀτελείωτοι, μὲ τὰ πόδια βουτηγμένα στὸ χιόνι, μὴν ἀπελπισμένη πορεία ἔρειπιων πρὸς τὴν Προποντίδα, ἐνῶ ἀπὸ κεῖ στὴν ὀλόλευκη μέσα πλαγιὰ κατεβαίνουν μὲ γιγάντια βήματα οἱ φοβερὲς ἔπαλξεις τῶν Κομνηνῶν καὶ τῶν Παλαιολόγων.

Μπροστά σου ἀνάχτορο, στριφογυρονᾶ τελειώνοντας σὰν οὐρὰ κολοσσιαίου φειδιοῦ ἢ μεγάλη τάφος τοῦ Θεοδοσίου, πού προφύλαγε μὲ τὸ ἀπόρθητο βάθος τῆς τὸ θεοφύλαχτο τεῖχος.

Ὅταν σὲ λίγο ἡ ἀγωνία τῆς νύχτας θὰ βαρύνῃ τὸ ἔρειπωμένο σου στήθος, δταν τὰ κοράκια μὲ γεμάτο ἀπὸ τροφὴ ἀκάθαρτη στομάχι θὰ κουρνιάσουν μέσα στὶς τρυπὲς σου θὰ κοιμηθῆς δυστυχισμένο βυζαντινὸ ἀνάχτορο ὑπνο συντροφικὸ δυστυχίας ἀγκαλιὰ μὲ τοὺς ἀδερφικούς σου πύργους τοῦ τείχους.

Ἡ θύελλα τότες καὶ τὸ χιόνι θὰ σέ χτυπήσουν πιὸ δυνατὰ καὶ πιὸ κατάκαρδα, ἐνῶ τοὺς πνιγεροὺς ἐφιέλτες τοῦ ὕπνου σου, θὰ συνοδεύουν τὰ οὐρλιάγματα τῶν πεινασμένων λύκων πού θὰ τριγυροῦν, μέσα στὶς χιονισμένες ἔκτασες ζητώντας ἀπελπισμένα τροφὴ μέσα στὴ νύχτα.

ΘΕΟΥ-ΚΕΛΕΥΣΙΣ

Του νέου μου φίλου Γ. Π.

Στὰ προπύλαια μπροστὰ τοῦ Μουσείου ἀπάνω στὸ πέτρινο σκαλοπάτι στέκεσαι βυζαντινὸν σαρκοφάγε.

Ἡ ἀξίνα τῆς ἀνασκαφῆς σὲ συνάντησε μιά μέρα καταχωμένο, κάτω ἀπὸ τὰ θεμέλια μιᾶς γκρεμισμένης πανόρχαιας ἐκκλησίας καὶ σὲ ξανάφερε πίσω στὸ φῶς.

Ἐσκεπαστήκε τὸ μαυρισμένο ἀπὸ τὸ χρόνο μὲ τοὺς σκαλισμένους ἀπὸ πάνω σταυροὺς πέτρινο κάλυμμα σου, καθαρίστηκαν τὰ χρώματα καὶ ζητήθηκε μὲ περιέργεια τρελλὴ νὰ διαβαστῆ τὸ κρυμμένο αἰωνόβιο σου μυστήριον.

Μέσα σ' ἄδεια τότε σπλάχνα σου ἀπ' ὅπου εἶχε ἀφανιστεῖ κάθε ἴχνος ἀπομειναριοῦ, φάνηκε ἡ πέτρινη πλατωσιά, ὅπου ἀκούμπησε τὸ νεκρὸ σῶμα καὶ πρόβαλε τὸ στορογγυλὸ βαθούλωμα, ὅπου ἀναπαύτηκε τὸ κεφάλι.

Ἀψηλὰ στὸ μαρμαρένιο ἀπάνω χεῖλος διαβάστηκε μιά ἐπιγραφή μὲ ἄπλα γράμματα σὰ σκαλισμένα ἀπὸ ἀρχαῖο χερὶ μὲ πρόχειρο ἐργαλεῖο. Ἀνάμεσα σὲ δυὸ σταυροὺς δυὸ παθητικὲς λέξεις: **Θεοῦ Κέλευσις.**

Ποιὸ χερὶ σὰς χάραξε μαυρισμένα ἐσὰς σημάδια μιᾶς ἀπελπισμένης ἐγκαρτέρησης, σὰ θώρακα κατάντικρα στὴ φοβερὴ τελευταία θλίψη, σιδερένιο ἐσὰς ἀντιστῆλι παρηγοριάς ἐναντία στὸ σιγηρὸ πεπρωμένο.

Θεοῦ Κέλευσις. Μὲ τὸ παθητικὸ αὐτὸ σημάδι εἶσαι τώρα γνώριμος σ' ὄλους βυζαντινὸν σαρκοφάγε. Στὰ προπύλαια τοῦ Μουσείου οἱ περπατητὲς σὲ κοιτᾶζουν βιαστικά κι' οἱ μελετητὲς σὲ σπουδάζουν.

Ἀπὸ τὴ μιά μεριά ἐσὺ μαζὺ μὲ μερικοὺς ἄλλους ἀδόξων ἀνθρώπων, ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀπάνω στὸ ἴδιο σκαλοπάτι οἱ πελώριοι κόκκινοι καὶ πράσινοι σαρκοφάγοι τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων.

Τὸ καλοκαίρι ὁ ἥλιος περπατᾷ ἀπάνω στὸ λειηνοσκέπαστο κορμὶ σου, τὸ χεῖμάνα σωριάζεται μέσα σου τὸ χιόνι καὶ σκεπάζει στὰ χεῖλια σου τὴν παθητικὴν ἐγκαρτερημένη ἐπιγραφή μὲ τοὺς σταυροὺς τῆς.

Μὲ θλίψη κάθομαι καὶ σὲ κοιτάζω. Διαβάζω καὶ ξαναδιαβάζω τίς δυὸ λέξεις.

Μέσα στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων ἔχασες κάθε ἴχνος ἀπὸ τὸν προσωπικὸ πόνου πού σ' ἐγέννησε καὶ προστέθηκε ἕνα κομμάτι καὶ σὺ μέσα στὴ γενικὴ ἀνθρώπινη ὁδύνη.

Ἡ ΖΩΗ Σ' ἘΝΑ ἘΝΥΔΡΕΙΟΝ

ναρίθηκα βιβλία καὶ πολλὲς κινηματογραφικὲς ταινίες ἔχουν ἀποκαλύψει στοὺς καθιστικούς ἀνθρώπους τὰ θαυμάσια τοῦ ὑδροβίου κόσμου. Ἀλλὰ τὸ σύγχρονο ἐνυδρεῖον ἔχει προχωρήσει πιὸ πέρα. Σὰς ἐπιτρέπει νὰ περπατήσετε ἀδρόχοις ποσὶ πλάι στὸ ποτάμι ἢ στὸν ὠκεανὸ καὶ νὰ ἰδῆτε τὴ ζωὴ ὅπως εἶναι κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῶν νερῶν.

Ἄς πάρουμε γιὰ παράδειγμα μιά λεκάνη τῆς μεγάλης αἰθουσας τῆς ἀφιερωμένης τοῦς κατοίκους τῆς θαλάσσης τοῦ Ἐνυδρείου τοῦ Ζωολογικοῦ Κήπου στὸ Ρήτζεντ'ς Πάρκ τοῦ Λονδίνου. Εἶναι μιά μεγάλη ἔκταση γυαλιστερῆς ἄμμου, τριγυρισμένης ἀπὸ βράχους καὶ σκεπασμένης μὲ χιλιάδες λίτρες ἄλμυρου νεροῦ. Ἄμμος, βράχοι, νερὸ βρῖθουν ἀπὸ ὄντα ζωντανά. Ὁ ψητσοειδὴς κρύβεται κάτω ἀπὸ τὴν ἄμμο καὶ δὲν δγάζει παρὰ τὰ χοντρά γυαλιστερά του μάτια. Βλέπετε καθούρια νὰ κουνοῦν τίς κερατὲς των καὶ σκουλήκια, παρόμοια μὲ ἄχυρο, μὲ μιάν ἄλικη φουντα στὸ κεφάλι.

Ἐχρησάστησαν κάπου δυὸ χρόνια γιὰ νὰ κτισθῆ τὸ Ἐνυδρεῖον καὶ στοιχίζει 55.000 λίρες. Μπαίνετε ἀπ' εὐθείας σὲ μιά στοὰ πού περιέχει τρεῖς αἰθουσες ἀφιερωμένες στὰ ζῷα τοῦ γλυκοῦ νεροῦ, τοῦ ἄλμυρου νεροῦ καὶ στὰ ψάρια τῶν τροπικῶν. Ἀλλὰ ἐδῶ σκοπεύομε πρὸ πάντων νὰ περιγράψωμε τὴν ὑδρόβια ζωὴ, ὅπως τὴ δείχνουν ἡ λεκάνες καὶ ἔχι ἡ στοὰ τοῦ κοινοῦ. Πρῖν, ὅμως, φύγωμε ἀπὸ αὐτὴν, πρέπει νὰ σημειώσωμε πῶς, ἐνῶ σ' ἄλλα ἐνυδρεῖα, τὸ διάχυτο φῶς τῶν διαδρόμων ζημιώνει τὸ φωτισμὸ τῶν λεκανῶν, στὸ Ζωολογικὸ Κήπο τοῦ Λονδίνου οἱ ἐπισκέπτες βρίσκονται σὲ ἀπόλυτο σχεδὸν σκοτάδι, τὰ δὲ ζῷα ἐκτεθειμένα, βαλμένα μέσα σὲ βαθεῖς κόλπους, φωτίζονται ἀπὸ πάνω, ἀπὸ μιάν ἀόρατη φωτεινὴ πηγὴ. Ἐταί επιτυγχάνεται μιά λαμπρὴ εἰκόνα τοῦ ὑδρόβιου κόσμου. Ὑπάρχουν ἑκατὸ περίπου λεκάνες, τὸ μῆκος τῶν ὁποίων ποικίλλει ἀπὸ ἕνα ἕως εἰκοσιπέννε μέτρα· ἡ μεγαλειότερη ἔχει χωρητικότητα εἰκοσιδυόμισα χιλιάδων λίτρων. Δεξιὰ τῆς εἰσόδου, μιά σκάλα ὀδηγεῖ στὸ ἐργαστήριον καὶ στὴ στοὰ τῆς ὑπηρεσίας. Αὐτὴ εἶναι ἕνας μεγάλος πετρόχτιστος διάδρομος στὸ ἐπίπεδο τῆς κορυφῆς τῶν

λεκανῶν. Τὰ περισσότερα ἐνυδρεῖα δὲν ἔχουν διάδρομο ὑπηρεσίας καὶ ἡ λεκάνες διασχίζονται ἀπὸ σανιδένιες γέφυρες· ἔτσι τὸ κοινὸν συχνὰ ξαφνιάζεται βλέποντας ἔξαφνα νὰ ἐμφανίζεται ἕνας φύλακας ἀνάμεσα στὰ ἐκτεθειμένα ζῷα. Οἱ λεκάνες εἶναι ἀπὸ σχιστόλιθο ἢ ἀπὸ μπετόν, καὶ τὸ γυαλί—πού ἔχει μερικὲς φορὲς πάχος μεγαλύτερο τοῦ ἐνὸς δαχτύλου—κρατιέται μὲ στόκο κ' ἕνα ἐλαφρὸ στρώμα καουτσούκ πού τοῦ ἐπιτρέπει νὰ διαστέλλεται.

Γενικὰ στοὺς ἐπισκέπτες κάνει ἐντύπωση ἡ διαύγεια τοῦ νεροῦ. Αὐτὸ εἶναι σπουδαιότατο καὶ ἀπαιτεῖ πολλὴ φροντίδα. Πλοῖα φέρνουν τὸ νερὸ αὐτὸ ἀπὸ τὸν κόλπο τῆς Γασκώνης. Ἐπειτα βάρκες τὸ μεταφέρουν στὸ Ζωολογικὸ Κήπο ἀπὸ τὴ διώρυγα τοῦ Ρήτζεντ. Ἐνας σωλήνας 500 μέτρων μῆκους τὸ στέλνει σὲ τεράστιες δεξαμενὲς ἐγκατεστημένες κάτω ἀπὸ τὸ Ἐνυδρεῖον. Τὸ νερὸ αὐτὸ διατηρεῖται σὲ διαρκὴ κυκλοφορία καὶ μπορεῖ νὰ μείνῃ πολλὰ χρόνια χωρὶς νὰ ἀνανεωθῆ.

Ἀπὸ τὸ στομάχι πρέπει νὰ ἀρχίσῃ κανεὶς γιὰ νὰ κατακτήσῃ τὴν καρδιά ἐνὸς ζώου. Τὰ ψάρια δὲν ἀποτελοῦν ἐξαιρεση αὐτοῦ τοῦ κανόνος· ρίχνοντας μιά ματιὰ στὰ παρασκήνια τοῦ Ἐνυδρείου, βλέπετε πῶς μποροῦν νὰ ἐπιδείξουν μεγάλη ἐμπιστοσύνη στοὺς φύλακες τῶν—τοῦλάχιστο τῶν γεμμάτων. Ὁ κυπρίνος δέχεται ψωμί, μπισκότα, ἀκόμη δὲ καὶ καρδία προσφερόμενα ἀπὸ ξένους, ὁ δὲ ἐρχομὸς τοῦ φύλακος πού φέρνει τὴν τροφὴ προκαλεῖ μιά χαρούμενη συγκίνηση μέσα στὶς λεκάνες. Στὸ Ἐνυδρεῖο τοῦ Ρήτζεντ'ς Πάρκ, τὰ ψάρια ὄχι μόνον ἔρχονται καὶ τρῶνε στὰ χεῖρια σας, ἀλλὰ μερικὲς φορὲς ἀφήνουν νὰ τὰ βγάλετε ἀπὸ τὸ νερὸ. Ἐνας γόγγρος μῆκους ἕξι ποδιῶν δὲν προβάλλει καμμιάν ἀντίρρηση ὅταν, μετὰ τὸ γεῖμα, τὸν βγάλετε ἀπὸ τὸ ζωϊκὸ τοῦ στοιχείου, ἢ δὲ μουροῦνα, ἢ γλώσσα, τὸ μπαρμποῦνι καὶ πολλὰ ἄλλα ψάρια ζαρώνουν μέσα στὴν παλάμη σας. Οἱ ἄστικοι βγαίνουν ἀπὸ τὴν λεκάνη μόλις βλέπουν τὸ φαγητὸ καὶ παίρνουν τὴν καθημερινὴ μερίδα τους ἀπὸ τὰ δάχτυλα τοῦ φύλακος.

Ἐνα καλὰ ἐγκατεστημένο ἐνυδρεῖον μπορεῖ νὰ καθρεφτίσῃ τὴ φύση πολὺ καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλη ζωολογικὴ συλλογὴ. Εἶναι εὐκολότερο νὰ φέρετε μιά κοραλλένια ὕφαλο στὸ Ζωολογικὸ κήπο γιὰ νὰ δόσετε σὲ μιά χελώνα τὴ ψευ-

δαίσθησή πῶς βρίσκεται στὸν τόπο τῆς, παρὰ νὰ ἀποδόσετε σ' ἕναν ἐλέφαντα ἢ σ' ἕναν κυνοκέφαλο τὴν ἀτμοσφαῖρα τῶν χωρῶν τῆς καταγωγῆς τους.

Ὅταν ἀνακατευθῆτε μὲ τοὺς ἐπισκέπτες πού γεμίζουν τίς στοῆς, καταλαβαίνετε πόσο τὸ Ἐνυδρεῖον εἶναι γι' αὐτοὺς μιά ἀποκάλυψις καὶ πόσην ἀπόλαυση αἰσθάνεται καθένας μὲ τὸν τρόπο του. Εἶναι φυσικώτατο τὸ Ἐνυδρεῖον νὰ ἐνδιαφέρῃ τοὺς ἐπιστήμονες, τοὺς ζωγράφους καὶ τοὺς ψαράδες. Μερικοὶ ὅμως, θεωροῦν τίς λεκάνες καὶ τὸ περιεχόμενό τους ἀπὸ μιά ἐντελῶς παράξενη σκοπιά. Εἶχα τὴν τιμὴ νὰ ὀδηγήσω στὸ Ἐνυδρεῖον ἕνα γέρο στρατηγὸ, ἦρωα τοῦ πολέμου καὶ μαγνιῶδη ταξιδευτῆ· κάθε φάρι τοῦ ἐνθούμιζε τὴν εὐτυχημένη ἀνάμνηση ἐνὸς πάλαιου γεύματος. Μπρὸς σὲ κάθε λεκάνη, ἐρωτοῦσε: «Αὐτὰ τὰ ψάρια εἶναι φαγώσιμα;» Ἄν ἡ ἀπάντησή μου ἦταν καταφατικὴ, ἐκύτταζε μιά στιγμὴ τοὺς ἐνοίκους τῆς λεκάνης, εἰδεμὴ ἐπερνοῦσε γρήγορα σὲ μιάν ἄλλη. Ἡ εὐχαρίστησή του ἦταν καθαρὰ γαστρονομικὴ.

Οἱ Λάμα—ἄγιοι ἀνθρώποι τοῦ Θιβέτ, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴ διάρκεια μιᾶς πρόσφατης παραμονῆς στὴ χώρα μᾶς ἐπέβρασαν ἕνα ὀλόκληρο πρωῖνὸ στὸ Ἐνυδρεῖον—ἐπαραξενεύτηκαν γιὰ τὰ ψάρια δὲν ὑπέφεραν ἀπὸ ναυτία. Ἀλλὰ ἡ πιὸ ἐκπληκτικὴ ἐπίσκεψη ἦταν μιᾶς κυρίας πού ἐφθασε κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἀπογεύματος μ' ἕναν τεράστιο ταξιδιωτικὸ σάκκο. Ἐπήγε ἴσια στὸ φύλακα καὶ τὸν ἐρώτησε ποιά ὄρα πουλοῦσαν ψάρια. Τῆς εἶχαν πει πῶς τοὺς ἐνοίκους τοῦ Ἐνυδρείου, τοὺς ἀνεγένωναν κάθε μέρα καὶ τοὺς πουλοῦσαν σὲ πλειστηριασμὸ τὴν ὄρα τοῦ κλεισίματος! Αὐτὲς ὅμως δὲν εἶναι παρὰ μεμονωμένες περιπτώσεις. Οἱ περισσότεροι ἐπισκέπτες ἐνδιαφέρονται γιὰ ὅσα βλέπουν. Μαθαίνει κανεὶς πολλὰ στὸ Ἐνυδρεῖον, καὶ τὰ εἶδη τῶν ὑδροβίων ζώων, πού δὲν ἦταν γνωστὰ παρὰ σὲ λιγοστοὺς ἐπιστήμονες, γίνονται προσιτὰ σὲ ὅλους. Τὸ Ἐνυδρεῖον ἐπιτρέπει νὰ διαλευκανθοῦν πολλὰ σημεῖα πού ἔχουν μὲγάλη σπουδαιότητα γιὰ ἕνα ἔθνος, π. χ. οἱ συνήθειες τῶν φαγωσίμων ψαριῶν, ὁ πλασισμοσμός τους, ἢ ἀνάπτυξή τους, οἱ ἀρρώστειές τους καὶ οἱ ἐχθροὶ τους.

E.-G. BOULENGER

Διευθυντὴς τοῦ Ἐνυδρείου

τῆς Ζωολογικῆς Ἐταιρίας τοῦ Λονδίνου.

Απάντηση στον κ. Ροδά

Ο κ. Ροδάς στο «Ελεύθερο Βήμα» γράφει σχετικά με τον διαγωνισμό των «Ελλην. Γραμμάτων», ύποστηρίζοντας ότι το βραβείο έπρεπε να δοθεί στον κ. Βεινόγλου, που υπέβαλε με ψευδώνυμο δυο διηγήματα.

Επειδή αποτίεται σ' έμένα, ως εισηγητήν του διαγωνισμού, είμαι υποχρεωμένος ν' απαντήσω προσωπικά: Η παρατήρηση που κάνει ο κ. Ροδάς ότι μονάχα έχει τη θέση της, αλλά και κατά ένα μέρος είναι σύμφωνη με τις αντιλήψεις μου. Αν όμως λάβη υπ' όψιν οτι λαμβάνω κ' εγώ (ή εμείς), πιστεύω νάναγνωρίση ότι φερθήκαμε δίκαια.

Και πρώτα πρώτα, πρέπει να βγάλουμε απ' τη μέση κάτι άγκάθια που μπορεί να μας άγκυλώσουν κείνο που λέγει ο κ. Ροδάς, ότι δηλαδή έκανε άσχημα ο κ. Β. να γράψη με ψευδώνυμο, γιατί αυτό τον χαντάκωσε. Ρωτώ λοιπόν: αν είχε βάλη τόνομά του ο συγγραφέας, γιατί τάχα θα φερνόμουν διαφορετικά; Επειδή είχε βραβευθή στον διαγωνισμό της «Ν. Έστίας»; Άσε που η κρίση της «Ν. Έστίας» για μένα θάτανε ίσια ίσια έγγύηση πώς ο κ. Βεινόγλου κάνει «φιλολογίαν», μα δεν τώξαιρα κιόλας πώς βραβεύτηκε, γιατί δεν είμαι άναγνώστης του περιοδικού αυτού τώματα από τον κ. Ροδά. Κοντά σ' άλλα, ο κ. Ροδάς λέγει και πώς το ψευδώνυμο είναι δικόπο μαζαίρι «που μπορείς μ' αυτό να κόψεις τους αντιπάλους σου μα και να χαντακωθής». Ποιους αντιπάλους έννοις; τους άλλους διαγωνιζόμενους ή τους κριτές; Αν έννοη τους δεύτερους, θαρώ πώς δεν κυριολεκτεί, γιατί δεν αισθάνομαι νάμαι αντίπαλος κανένος, παρά μονάχα κριτής, ίσως για πρώτη και τελευταία φορά, ύστερα από παράκληση των «Ελληνικών Γραμμάτων». Είμαι βέβαιος ότι δε δίνο άλλη σημασία απ' ό,τι έχουν τα παραπάνω λόγια του κ. Ροδά, που του ξέφυγαν, όπως τυχαίνει σ' όλους μας.

Όπως κι' αν είναι, είμαι βέβαιος πώς δεν θέλησε να θέση υπό άμφιβολία το θάρρος και την πίστη στην κρίση μου, γιατί ξαίρει καλά πώς τάχω και με πολύ άποκλειστικό τρόπο.

Όσον άφορά τα έργα του κ. Β. γιατί άποκλειστήκαν «τιμητικώς», μολονότι τα έπαινω, ρωτώ:

Γιατί ο κ. Ροδάς δε βρίσκει πώς είναι άρχετη δικαιολογία για να μη βραβευθή ο κ. Β. το ότι δεν γράφει με έλληνικό τρόπο, αλλά με έγγλέζικο; Εγώ θαρώ πώς προνόησα να τα πώ όλα μέσα στην εισήγηση: «Ξαίρει να γράψη με άληθινή μαεστρία, μα το έργο του δεν πληροί τους όρους που τίθενται από την προκήρυξη για συγγραφή διηγήματος εκ μέρους έλληνικού περιοδικού». Οι έπιφυλάξεις μου λοιπόν αυτές δεν είναι σωστές; Ένα διήγημα, που μπορεί να βάλη κανένας στοίχημα πώς είναι άγγλικό, (εκτός από την ύποψία που θα γενήση πώς μπορεί κάποιος να θέλη να ξεγελάση την έπιτροπή, πράγμα που το λάβαμε κι' αυτό υπ' όψη), πρέπει να κριθί με το ίδιο μέτρο που θα κριθί κάποιος άλλο πούναυ γραμμένο με ρομείο τρόπο και που κλείνει ρομείκη ψυχή; Πρώτα πρώτα, όσο κι' αν είναι «άριστοτέλης όσον άφορά τη μίμηση ώρισμένων τεχνοπροπίας» αυτός πούγραψε το έγγλέζικο, δε μπορεί να έχη βαθύτερη σημασία για την τέχνη ενός τόπου, γιατί, αν είτανε «γνήσιος δέκτης» της γύρω του ζωής, θάχε μορφώση προσωπικό τρόπο μέσα στα σύνορα που του χαρά-

ζει ή ράτσα, ο τόπος. Ξαναλέγω πώς δε θέλω να πέρονουμε όλοένα φουσανελλάδες και τσομπαναραίους για νάμαστε γνήσιοι είναι μακρυνά από μένα αυτές οι εύκολες «έλληνιζότητες». Μπορούμε βέβαια να συγκληθούμε κι' από το Κόγκο, μα ο τρόπος, ή τεχνική με την οποία θα γράφουμε, θάχη το χαρακτήρα του ανθρώπου που το γράφει, και συνεπώς τα γενικά γνωρίσματα της ράτσας του.

Το μόνο που μπορούσε να πη κανένας είναι ότι μεροληπτώ για το είδος πούναυ σύμφωνο με τις αντιλήψεις μου, και που πολλοί με έλαφρότητα το λένε ήθογραφικό. Άς μη ξεχνάμε όμως πώς, αν έγραφα τον «Άη Γιώση το Χιοπολίτη» και «τα Κάστρα», έχω γράψει και τον Pedro Casaz και τον «Υγνάτιο Φόβο» με Μεξικανούς, Ισπανιόλους, ώκεανούς, θαλασσοπόρους, φλιμπουστιέους, λέπερους και ζουές ντε λέτρας.

Και πάλι λέγω πώς ή παρατήρηση του κ. Ροδά είτανε πολύ άξιοπροσέχτη και πώς συνηγόρησε για έναν νέο συγγραφέα που ξεχωρίζει, παρ' όλες μου τις έπιφυλάξεις. Τον χαρακτηριστώ ίσια ίσια, γιατί μούδωσε άφορη ή ξεκαθαρίσσει καλά τη γνώμη μου.

Άνυ πράγματα μοροούσαν νάχουν γίνη: ή νάχω μεροληπτήση, ή να μην είμαι σε θέση να κρίνω σωστά, μ' όλη μου την καλή πίστη. Άπ' τα δυο, εκείνο που μοροώ να παραδεχθώ είναι το δεύτερο, μα σ' αυτό δε φταίω γώ, φταίνε τα «Ελληνικά Γράμματα». Ο κ. Ροδάς είναι βέβαιος πώς έχει την ιδέα πώς δε φταίει κανένας μας, παρά μονάχα το ψευδώνυμο. Μα, όπως του γράφω στην άρχή, το ψευδώνυμο δε μπόδισε σε τίποτα, γιατί ξαίρει καλά πώς τα πρόσωπα δεν υπάρχουν όλοτετα για μένα, όταν μάλιστα (χωρίς να θέλω να προσβάλω) δεν έχω ξανακούση τόνομά τους. Τοσούτον χρόνον μεθ' ύμων είμι, και ουκ έγνωκάς με, Φίλιππε;.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥΣ

Οί φοιτηταί Ιατρικής

ΤΟ Υπουργείο της Υγιεινής έστειλεν έγγραφο στο Υπουργείο της Παιδείας συνιστώντας να έλατωθί ο άριθμός των φοιτητών της Ιατρικής και Φαρμακευτικής Σχολής. Νά γίνονται, λέει, δεκτοί τόσοι για όσους φθάνουν τα όργανα και τα λοιπά εκπαιδευτικά μέσα του Πανεπιστημίου για να εκπαιδευθούν. Πρέπει άσφαλώς να έλαττωθί ο άριθμός των φοιτητών όχι της Ιατρικής και Φαρμακευτικής μόνο, αλλά και των άλλων Σχολών να έλαττωθί όχι γιατί δε φτάνουν τα όργανα και τα φροντιστήρια των Σχολών, αλλά γιατί έπαράγιναν οι έπιστήμονες και καιρός είναι να στραφούν οι νέοι σ' επαγγέλματα πρακτικώτερα. Έτσι την καταλαβαίνουμε την ένέργεια του Υπουργείου. Μα ή δικαιολογία που προβάλλει τώρα είναι άστεία. Γιατί αν ο μόνος λόγος που πρέπει να έλαττωθούν οι φοιτηταί της Ιατρικής και Φαρμακευτικής είναι ότι δεν υπάρχουν επαρκή όργανα και μέσα, τότε σωστό και λογικό είναι ν' άγορασθούν επαρκή όργανα κι' όχι να έλαττωθούν οι φοιτηταί.

Έν πάση περιπτώσει έμεις έχουμε να προτείνουμε μια λύση λογικώτερη: να κανονισθί δηλαδή από τη Στατιστική πόσους θανάτους έχουμε έτησίως κατά μέσον όρον και να εισάγεται κάθε χρόνο στην Ιατρική και Φαρμακευτική ο άριθμός φοιτητών που χρειάζεται...

Ξεσπαδώματα

Ο κ. Γρηγόριος Ξενοπούλος με ύφος Διαπλάσιον έπιτιμά τον νεαρόν συγγραφέα κ. Βεινόγλου διότι έτόλμησε ν' άποστείλη εις τον διαγωνισμόν διηγήματος των «Ελληνικών Γραμμάτων» έργον του ένφ' είχε την έπιζύρωση της «Νέας Έστίας». Είναι τφ' όντι λυπηρόν οι νέοι που έγνωρισαν κάπως άργά τον κ. Ξενοπούλον να μην ακολουθούν το παράδειγμα των άποφοίτων της «Διαπλάσεως» οι όποιοι και όταν άκόμη πατήσουν τα έξηντα άνταλλάσσον μικρά μυστικά, ξεσπαθώνουν, στέλλουν άσπασμούς προς την «Άφραν του Αιγαίου», άλληλογραφούν με τον Φαίδωνα και εις τα έξηνταπέντε των χρόνια ο κ. Ξενοπούλος βοηθούμενος από τον κ. Άγραν τους έγγράφει εις τα στελέχη της «προτοπορείας» του με εύσημον άφοσιώσεως και με δώρον ένα χρυσόδετον τόμον της «Διαπλάσεως» και μία μινθητορηματικήν διασκευήν του κ. Ξενοπούλου «Ο Λουλού εις το Μαρόκον». Ο κ. Βεινόγλου άτυχώς έσκέφθη διαφορετικά. Λάθος του. Υπάρχει όμως μια λύση που να ικανοποιή και τους δυο. Ο κ. Βεινόγλου μάς έστειλε άσφαλώς το καλύτερο έργο του «Τη μεγάλη στιγμή». Άς μάς στείλη μερικά τέτοια άκόμη και τον παρακαλούμε θεομύοτα όλην την προγενεστέραν παραγωγήν του, όσα έγραψε πρό δεκαετίας λ. χ. να τα στείλη εις την όδον Έυριπίδου όπου θα τύχουν ευμενεστάτης ύποδοχής. Υποθέτομε κ. Ξενοπούλε ότι ή λύση αυτή θα σας ικανοποιήση ώστε να μην ξεσπαθώσετε και για δεύτεραν φοράν.

Ευνετεύξεις του Φιλύρα

ΜΙΑ πρωινή έφημερίς δημοσιεύει σειράν συνεντεύξεων με τον ποιητήν Ρώμον Φιλύραν που βρίσκεται στο Δρομοκαίτειο Φρενοκομείο. Σπανίως έχουν γραφεί στη νεοελληνική λογοτεχνία ωραιότερες σελίδες.

Και νέα άναγέννηση

ΕΝΑΣ καραγκιοζοπαίχτης, αποβλέποντας κι' αυτός στην άναγέννηση του θεάτρου έβγαλε σαν λόγιος, λέει, που είναι, μανιφέστο περί νέας τέχνης. Φαίνεται όμως πώς δεν εκτιμήθηκε ή προσπάθειά του, και δεύτερως το μανιφέστο. Παραιτείται. Άφήνει όμως το ρεπερτόριό του, που περιέχει, καθώς λέει, «άρλομπες» περίφημες κ' «έξωφρενισμούς» μοναδικούς, το αφήνει κληρονομία στους «Νέους συγγραφείς». Δεν φανταζόμαστε νάχουν έλλειψη από άρλομπες κ' έξωφρενισμούς οι «Νέοι». Άλλως τε, άφου πρόκειται περί νέας τέχνης, μπορεί να χρειασθούν και σε μερικούς άλλους οι έξωφρενισμοί κ' οι άρλομπες του Καραγκιοζοπαίχτη.....

Η Κυριακή των Έφημερίδων

ΣΤΗ Βουλή έχει υποβληθί νομοσχέδιο περί Κυριακής άργίας των έφημερίδων. Ξέρουμε πώς το νομοσχέδιο θα συναντήση αντίδραση από μερικούς διευθυντάς έφημερίδων, που φοβούνται ζημίαν των συμφερόντων τους. Ζημία μεγάλη δεν πρόκειται ναχουν οι έφημερίδες, αν δεν εκδίδονται μια φορά την έβδομάδα, κάθε Δευτέρα. Μα κι' αν υπάρχη μια μικρή ζημία άξίζει να δοθί στους άνθρωπους που εργάζονται έξαντλητικά (συντάχτες και τυπογράφους) μια μέρα άνακουφίσεως, όπως έχει όλος ο άλλος κόσμος. Σ' όλα σχεδόν τάλλα κράτη αναπαύονται κ' οι δημοσιογράφοι την Κυριακή στην Άγγλία, στην Ιταλία, σ' όλα τα βαλκανικά κράτη κ. ά. Στην Ελλάδα γιατί τάχα είναι άνάγκη να μη σηκώνουν οι άνθρωποι αυτοί το κεφάλι από την ξεθεωτική δουλειά;

Εμμανουήλ Μπενάκης

Ο θάνατος του Έμμ. Μπενάκη στερεί την κοινωνία μας από έναν άνθρωπο που ειχεν όσο λίγοι σκεφθεί

πάνω στον προορισμό των ανθρώπων που έτυχε να κατέχουν περισσότερο πλούτο από τους άλλους. Ο Έμμ. Μπενάκης είχε τη συνείδηση του χρέους προς την κοινωνία, ήξερε τί χρωστώ το άτομο προς το σύνολο. Διέθεσε λοιπόν τεράστια χρηματικά ποσά, τα διέθεσε όχι έπιτόλαια, όχι για έπίδειξη, αλλά τα διέθεσε με τη συνείδηση πώς εκτελεί μια ύποχρέωση και τα διέθεσε κατά τρόπο σοφό. Το πιο σπουδαίο μάλιστα είναι πώς όλες αυτές τις δωρεές τις έχαμε ένφ' ζούσε κι' έτσι μόρρεσε να έπιβλέψη μόνος του τα διάφορα έργα που ενίσχυε κι' άκόμα να δοκιμάξη την άγνότερη χαρά που νοιώθει ο άνθρωπος που γεννά χαρά στην ψυχή των διπλανών του. Αν όλοι οι πλούσιοι άνθρωποι είχαν εργασθεί και είχαν σκεφθεί όπως ο Μπενάκης, το κοινωνικό πρόβλημα θα είχε μορφή διαφορετική. Το θλιβερό είναι πώς ο Έμμ. Μπενάκης και γενικώτερα ή οικογένεια Μπενάκη είναι ένα μεγάλο και ωραίο παράδειγμα, αλλά σχεδόν μοναδικό χωρίς άναλόγους μιμητάς. Πόσο όμως ή μεγάλη λαϊκή μάζα γνωρίζει να τοποθετή τον κάθε άνθρωπο φάνηκε στην κηδεία του Μπενάκη που δεν την ακολουθήσαν μόνον έπίσημοι, αλλά κυρίως ο λαός που με συντριβή άκουσε το θάνατό του.

Ότε ταλέντο αλλά ούτε και άγωγη

ΓΙΑ την καλλιτεχνική εργασία των κ. κ. Καστανάκη και Σπαχή υπήρχαν πάντα από τους ανθρώπους που ξέρουν να κρίνουν σοβαρές έπιφυλάξεις. Τα άποτυχημένα σκηνικά των «του κύκλου με την κιωλία», οι αντίαισθητικές σκηνογραφίες της «Σουφραζέτας» κ. ά. είχαν πείσει τους άνθρωπους της τέχνης και των γραμμάτων ότι ή εργασία των δυο αυτών σχεδιαστών δεν μοροούσε να είναι αντίκειμενον κρίσεως. Τις τελευταίες όμως αυτές ήμέρες ή έπίθεσή των έναντιόν του κριτικού της «Προίτας» κ. Α. Κουκούλα ό οποίος κατεδέχθη με χαραχτηριστική έπιείκεια να κρίνη τα σκηνικά αυτά έπεισε τους πάντας ότι οι δυο νέοι δεν είναι μόνον έστερημένοι ταλέντου αλλά και στοιχειώδους άγωγής.

Τι να ύποδεώσωμε

ΜΑΘΑΙΝΟΜΕ ότι ή άστυνομία από μηνών έχει συλλάβει και κατάσει όκτώ ρουλέττες. Από τότε όμως που πήγαν οι δικογραφίες στην εισαγγελία πέρασαν μήνες άρχετοι και τίποτε δεν έγινε. Τί πρέπει να ύποδεώσωμε; Ότι οι χαρτοπαικτικοί παράγοντες πρέπει να περιφρονούν και να γελούν με τον ζήλο της άστυνομίας που ύποβάλλεται με κόσπους δίχως άποτέλεσμα;

Τερατώδες

ΣΧΕΤΙΚΑ με την καταδίωξη του χαρτοπαιγνίου μαθαίνουμε ότι ή άρμοδιά ύπηρεσία της άστυνομίας έχει 300 περίπου δραχμές μηνιαίως για έξοδα κινήσεως. Είναι άλήθεια; Θα ήταν τερατώδες να σκεφθί κανείς ότι ένα άδίκημα σαν τη χαρτοπαιξία μοροεί να κυνηγηθί με τέτοια γλίσχρα μέσα.

Το έξώφυλλό μας

ΤΟ σημερινό μας έξώφυλλο είναι έργο του ζωγράφου Γιόχαν Βέρνερ. Το ίδιου είχαμε πρό μηνός δημοσιεύσει τον κυνηγό με τα σκυλιά. Το θέμα άποτελεί πάντα μια ουσιαώδη βάση της έμπνευσεώς του, κατορθώνει όμως να έλευθερώνεται και να μην πνίγεται μέσα στη στενή άτμόσφαιρα του άκαδημαϊσμού.

N. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ Ο ΠΕΖΑΝΟΣ

Βο ΒΡΑΒΕΙΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

νας κεραυνός ἴσιος σάν σιδερόβεργα μὲ πέρασε πέρα πέρα καὶ μὲ κάρφωσε. Ἡ διαφορὰ τῆς καινούριας ἀντρέσας ἀπ' τὴ παλιὰ ἔμοιαζε ἕνα ἐκπληκτικὸ κατρακύλισμα. Σάν τότε, ἀκούγω ἀκόμα στ' αὐτιά μου αὐτὸ πού ἄκουσα: Τὸν ἀγὸ τοῦ γκρεμίσματος μὲ τὸ κύλισμα τῶν τοίχων. Τὸ συθέμελο τριξίμο.

Νὰ πῆγαινα νὰ τὸν εἴρω; Νὰ τὸν ἀντικρύσω στὸ καινούργιο του σπίτι; Τὸ φαντάστηκα χαμηλό, μικράκι μὲ τὴ πόρτα στὸ στενὸ πεζοδρόμιο, κολλητὸ στὴν ἀράδα τῶν ἄλλων συνοικιακῶν μικρόσπιτων. Καὶ τί δρόμος... Γεμάτος λάσπη καὶ νερά, πού θὰ πέρανε ἀνάγια ἀνάγια κἀνα κάρρο λαχανικά καὶ θ' ἀκουγόταν τὸ δεῖλι ἢ φωνὴ τοῦ συνοικιακοῦ πραγματευτῆ μὲ τὸ κουνουνάκι, ἐκεῖ πέρα, στὴν ἄκρη τῆς πόλης. Ἄν πῆγαινα λοιπὸν ἐκεῖ; Μοῦ φάνηκε ἴδιο σάν τὴν ἀνανδρία τοῦ κυνηγοῦ πού προχωρεῖ στὸ βάθος τοῦ δάσους νὰ ξετριπώσῃ τὸν πληγωμένο λέοντα.

Περπάτησα, περπάτησα πολὺ. Βρέθηκα στὴν ὁδὸ Σοφοκλέους. Τὸ χρηματιστήριό παρέχει. Θυμήθηκα μιὰ ὑπόθεσή μου καὶ μπῆκα νὰ πάρω πληροφορίες. Μὰ μιὰ φωνὴ μοῦ ξέσκιζε πέρα πέρα τὴ καρδιά κι' ἀλαφρογύρισα.

Ἦταν ἐκεῖνος. Μὲ τὴ ράχη σὲ μένα. Πάντα ἀψηλός μὰ λίγο σκυφτός τώρα μ' ἕνα ἀδιάβροχο πού φανέρωνε κομψότητα κουρασμένη. Ἡ ζώνη κρεμόταν μὲ τῶνα αὐτὴ ἴσως κάτω. Βάσταγε καὶ στριφογύριζε στὰ χέρια τὸ καπέλλο του καὶ προσπαθοῦσε νὰ ἡσυχάσῃ ἕνα κοντόχοντρο κύριο νευριασμένο καὶ θυμωμένο.

— Κύριε Πεζανέ! Εἶναι ἡ τελευταία διορία πού σὰς δίνω! Ὡς τὸ Σάββατο ἐννοῶ νὰ τελώνουμε. Ἔχω κι' ἐγὼ ὑποχρεώσεις κι' ἡ ἀναβολὴ σὰς θὰ μὲ ἀναγκάσουν νὰ κάνω γρήση τῶν νομίμων μου δικαιωμάτων. Νὰ συνεννοῦμαστε!»

Καὶ ὁ Πέτρος μὲ παρακαλετὴ καὶ ἡσυχαστικὴ φωνή:

— «Ἐννοια σὰς, κύριε... Δὲν

ὑπάρχει λόγος νὰ ἀνησυχῆτε. Εἶπατε ὡς τὸ Σάββατο; Πολὺ καλά! Ὡς τὸ Σάββατο ἐλπίζω νὰ σὰς κανονίσω».

— «Ἐλπίζετε; Μὰ τί μοῦ κοπανᾷς παιδί μου; Ὅλο ἐλπίζετε λοιπὸν ἐσεῖς; Μοῦ εἶπατε κάποτε πὼς περιμένετε νὰ ἀνατιμηθοῦν ἡ ἀξίες σας. Ξέπεσαν κι' αὐτές, πάνε στὸ διάολο. Μοῦ εἶπατε πὼς περιμένετε νὰ πωληθοῦν τὰ μπαμπάκια σας... σὰς τὰ ἔκαναν κατάσχεση ὁ κ. Σ... πού τοῦ χρωστάγατε ἕνα γραμμάτιο. Μοῦ εἶπατε πὼς στὴ Σαλονίκη συμβληθήκατε μ' ἕναν οἶκο κονσερβῶν νὰ σὰς στέρῃ ἐδῶ ἐμπόρευμα. Ὁ οἶκος φαλίρησε. Μοῦ εἶπατε πὼς θὰ κἀνατε ἴσαμε τὰ χτὲς μιὰ προμήθεια ἀπὸ συνάλλαγμα στὴν Ἑθνικὴ... Πῆραν ἄλλοι κι' αὐτὴ τὴ δουλειὰ ἀπ' τὰ χέρια σας. Τώρα μοῦ λέτε ὡς τὸ Σάββατο θὰ πουλήσετε τὸ αὐτοκίνητό σας γιὰ νὰ μὲ πληρώσετε; Ποιὸς θὰ τ' ἀγοράσῃ; καὶ σὲ ποιὰ τιμῆ;»

Χώθηκα σὲ μιὰν ἀνοιχτὴ πόρτα καὶ περιμένα. Ἡ λεπτὴ σιλουέτα τοῦ φίλου μου πού μίλαγε μὲ τόσην εὐγένεια κρατώντας τὸ καπέλλο στὰ χέρια πῆρε κάποια δραματικὴ θέση ἀπὸ τότε στὸ κόσμο τῶν ἀναμνήσεων μου.

Καὶ ἦταν τόσο πιὸ τραγικὴ ἢ μορφὴ του ὅσο περισσότερο φούσκωνε ἡ χυδαιότητα στὰ μάτια τοῦ πισωτῆ καὶ ξεχειλοῦσε μετὰ ἀπ' τὰ χεῖλιά του. Καὶ τότε ὁ Πεζανός τοῦ χτύπαγε ἡσυχαστικὰ τὸν ὄμο καὶ τοῦ ἐξηγοῦσε. Ἔγινε ἕνας μικρὸς κύκλος γύρω τους. Ἐνα δρᾶμα θέλει ἀκροατήριό. Καὶ κάποτε φριάνουν οἱ συγγραφεῖς ἕνα δλόκληρο ἔργο, μιὰ τραγωδία, μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ πλασάρουν μιὰ δυνατὴ σκηνή, μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ διδάξουν αὐτὴ τὴ σκηνή. Τὸ παραδέχομαι αὐτὸ πὼς εἶνε ἀληθινὸ γιὰτί πιστεύω πὼς ἡ ζωὴ, δὲν εἶνε ἕνας ὄγκος ποσότητας πού ἀρχίζει καὶ τελειώνει καὶ ἔχει μιὰ γενικὴ μορφή, ἕνα διάγραμμα, ἕνα σχῆμα μὲ συγκεκριμένη ἀπόδοση στὴ ψυχὴ ἢ στὴ συνείδηση, παρὰ εἶνε μονάχα ὅλες αὐτές ἢ μικρολεπτομέρειες, κάτι ἐξαιρετικὲς συμπτώσεις, λίγη καλοσύνη, ἕνα φοβερὸ πλῆγμα, ἕνα χαμόγελο πού τρυπώνει γρήγορα νὰ κρυφτῇ... ἕνα χεῖρι λεπτὸ καὶ ὄχρὸ πού χαϊδεύει νὰ ἡμερώσῃ τὴ λύσσα καὶ τὴ κακία...

Μετὰ χωρίστηκαν. Ὁ κοντόχοντρος κύριος ἔφυγε γρήγορα μὲ ξεκούμπωτο τὸ πανωφόρι του. Ὁ Πεζανός τὸν ἀκολούθησε μὲ τὰ μάτια καὶ μετὰ ἔκανε λίγα βήματα μὲ τρόπο σὰ τὰ πόδια του νὰ εἶχαν δικές τους σκέψεις. Πέρασε δίπλα μου.

— Πέτρο! τοῦ φώναξα ἐνῶ μετάνοιωνα μαζί. Γύρισε τὰ λυπημένα μάτια του κατὰ μένα ὅπως νὰ μὴ μὲ γνώριζε κι' ἔστερα σὰ νὰ τίναξε μιὰ νάρχη ἀπὸ πάνω του γέμισε ὄλος χαρὰ — δὲν ἔτυχε νὰ δῶ μὰ φαντάζομαι ἔτσι θὰ κἀνουν καὶ οἱ ναυαγοὶ ὅταν στὴ μέση τοῦ ὠκεανοῦ ξεχωρίσουν ἕνα μικρὸ βράχο — ἄπλωσε πρόθυμα τὰ χέρια καὶ μὲ τὸ πρόσοχαρο τὸ γελαστὸ ὕφος:

— Νίκο! Ἐσύ! Τί σύμπτωση. Καὶ σ' εἶχα τώρα δὰ στὸ νοῦ μου. Καὶ πὼς γυρνᾷς στὸ χρηματιστήριό;

Τοῦ ἐξήγησα τὴν ὑπόθεσή μου προσπαθώντας μὲ ἀδιάφορες κουβέντες νὰ τὸν τραβήξω ἀπ' τὴν ὑποψία πού θᾶχε, πὼς ἴσως ἄκουσα ἢ εἶδα ὅσα πρὶν ἔγιναν. Πέρασε τὸ χεῖρι του στὴ μέση μου καὶ περπατήσαμε μαζί. Μοῦ μίλησε πάλι γιὰ τὶς δουλειές του.

— Εἶχα λίγες ἀναποδιές! Μὰ στὸ διάλογο. Ὅσο ἀναπνέω θὰ ἐλπίζω. Καὶ νὰ δῆς. Τώρα δὰ μοῦ παρουσιάστηκε, εἶναι δυὸ τρεῖς μέρη, μιὰ καλὴ, μὰ πολὺ καλὴ δουλειὰ. Κάποια μειοδοσία τοῦ Κράτους γιὰ κάτι ἀποξηραντικὰ ἔργα. Ἔχω φίλους μὲ κεφάλαια, καταθέτω κι' ἐγὼ κάτι λίγα πράγματα. Καὶ ἡ γυναῖκα σου τί κάνει; Ἄμ' ἢ Λιλίκα σου; Πόσο τὸ λαχτάρησα τὸ κοριτσάκι σου. Λέω πάντα τῆς Σμαράγδας μου, ν' ἀφήσῃ κατὰ μέρος τὶς μύδες καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλες ἀνόητες ιδέες καὶ νὰ γίνῃ μαμὰ ἐνὸς χαριτωμένου παιδιοῦ. Νά! σάν τῆς Λιλίκας σου. Μὰ πού ἐκεῖνη. Ἐ! τί νὰ γίνῃ. Πὲς πὼς κι' αὐτὸ εἶνε στίς ἐπιχειρήσεις πού ζημιώσα...» καὶ γέλασε. Μὰ ἕνα γέλιο τόσο καρδιακὸ κι' ἔμορφο ὅσο πιὸ ἀπελπιστικὴ ἦταν ἡ αἰτία πού τὸ προκαλοῦσε.

Τοῦ εἶπα πὼς θὰ πῆγαινα μὲ τὴ γυναῖκα μου νὰ τοὺς δοῦμε.

— Στάσου φίλε μου! ἀλλάξαμε σπῆτι. Τί χαμένος νὰ μὴ σοῦ τὸ πῶ. Καθόμαστε τώρα λίγο παρὰμα. Ὅδός... Ξέρεις; Κοντὰ στὸ Λαρισσαϊκό».

Μὰ ἔτσι, ὅπως μοῦ τῶκοψε, μὲ τόσην ἀφέλεια, θὰ τὸν ἔκρινα ἄσκημα ἂν τὴν ἴδια στιγμή δὲ ξεχώριζα ἕνα σύννεφο πού πλάκωσε τὸ μέτωπό του.

Ποιὸς ξέροι ἂν δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορὰ πού ἐνοιώθη τὴ κατρακύλα μὲ τὸ ν' ἀκούγῃ ὁ ἴδιος τὰ λόγια του, ὅταν μοῦδινε τὴν ἀντρέσσα.

Τὸν πῆρα καὶ καθίσαμε σ' ἕνα ἀπ' τὰ τραπεζάκια τοῦ Πανθέου. Δὲν ἤθελε μὲ κανένα τρόπο. Μὰ ἐπέμενα. Κάθισε ταραγμένος καὶ ἡ ἀνησυχία ἔκανε τὰ μάτια του νὰ μὴ θέλουν νὰ ἡσυχάσουν κάπου.

Παράγγειλα ὅτι εἶχε πιὸ ἐκλεκτό! Τὸν εἶδα νὰ μὴ κἀνῃ ν' ἀπλώσῃ τὸ χεῖρι του καὶ ἀναγκάστηκα ἀπ' τὴ παρὰξενη αὐτὴ συστολή του νὰ τοῦ προσφέρω ἀπ' ὅ,τι ἔπερνα. Ἐτρωγα γιὰ νὰ τρώγῃ, ἐκεῖνος πού κατέπινε τὰ παξιμαδάκια ἄλλοτε σάν χάπια καὶ πού δὲν χόρταινε μὲ τίποτα ὅσες φορές τυχαίναμε μαζί. Τὰ κατάλαβα ὅλα, ὅταν τὸν εἶδα νὰ μὴ ξέρῃ πὼς νὰ φερθῇ τὴ στιγμή πού τὸ γκαρσονιὸ ἔφερε τὸ λογαριασμό! Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ πού δὲν μὲ πρόλαβε. Ἐμεινε βουβὸς καὶ δυὸ στάλες κύλησαν στὰ μάτια του. Μάντεψα τὴν οικονομικὴ του κατάσταση. Θὰ ἦταν πολὺ στενοχωρημένος. Περπατήσαμε ὡς τὴν ὁδὸ Κοραῆ, ἔστερα γύρισε κατὰ τὴν ὁδὸ Σταδίου. Ἀρχίσαμε νὰ κατεβαίνουμε κουβεντιάζοντας. Τοῦ εἶπα:

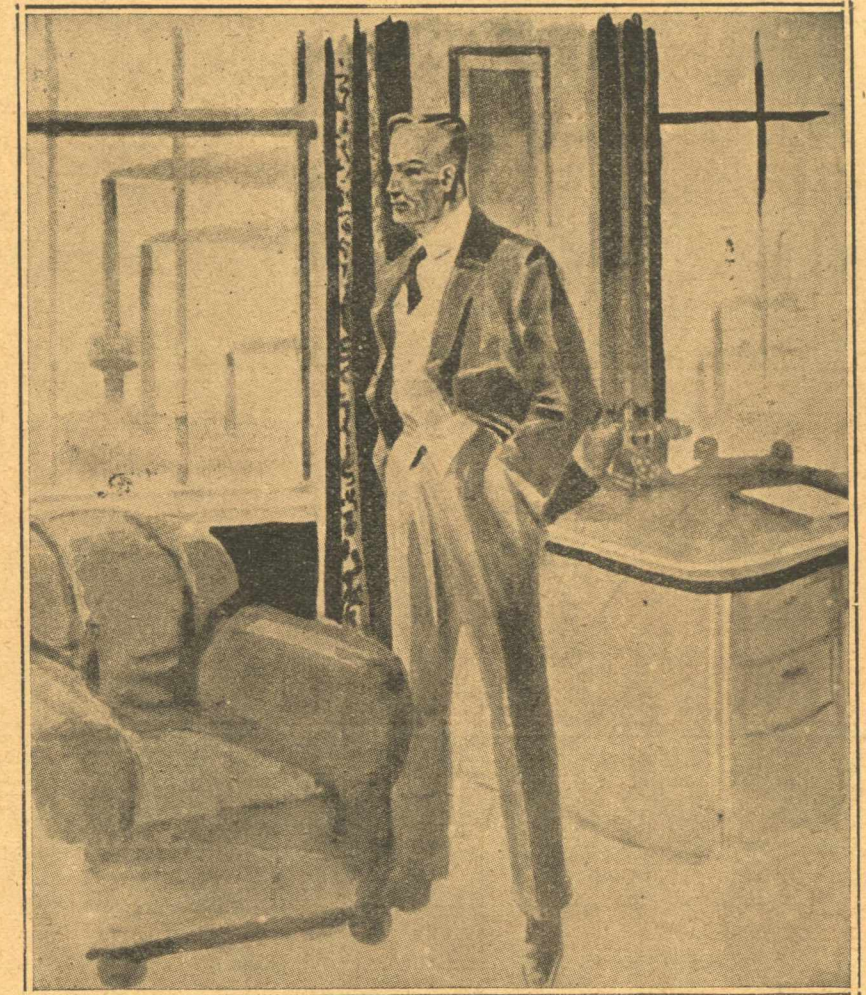
— Ἄφου ἡ δουλειὰ τῶν ἀποξηραντικῶν ἔργων, ὅπως λές, εἶνε τόσο καλὴ, ἄς τὴν κάνουμε οἱ δυὸ μας γιὰ νὰ μὴ πληρώνης τόκους στοὺς δανειστάς σου. Καταθέτω ὅ,τι μοῦ ζητήσῃς».

Ἄρπαξε τὰ χέρια μου. Σταμάτησε:

— Εἶσαι εὐγενικὸς ἐσύ! Σὲ καταλαβαίνω πέρα... πέρα... ἔχωσε τὶς ματιές του στὰ μάτια μου. «Μὰ δὲν γίνεταί. Δὲν πρέπει. Ἀφησέ με μονάχο. Γιὰ μένα εἶναι μιὰ καλὴ δουλειὰ. Γιατὶ τὸ πιστεύω. Τὸ πιστεύω ἐγὼ ὅμως. Ἐσύ, φίλε μου, στάσου στὴν ἄκρη. Δὲν ξέρεις κάποτε τί γίνεται. Κι' ἔχεις παιδί, ἔχεις γυναῖκα πού σ' ἀγαπᾷ... δὲν ἔχεις ἀφορμὲς νὰ θέλῃς νὰ παίξῃς τὴν εὐτυχία σου αὐτὴ ὅλα γιὰ ὅλα.

— «Καὶ σύ;» τοῦ εἶπα,

— «Εἶναι ἄλλο...» καὶ κούνησε τὸ χεῖρι του «πρέπει νὰ κάνω κάτι. Ὡς τὰ σήμερα δὲν ἔκανα τίποτα. Εἶσαι ὁ πρῶτος καὶ ὁ μόνος πού θὰ τὸ πῶ: Ζημιώσα ὑπερβολικά. Πρέπει νὰ δουλέψω». Φτάσαμε στὴ Τράπεζα Ἀθηνῶν. «Ἐργεσαι; μοῦ λέει» Ἔχω ἕνα τσὸκ ἀπ' τὴν Ἀλεξάνδρεια. Μιάς στιγμῆς δουλειά». Ἡ σκέψη πὼς θᾶπερνε λεπτὰ μὲ λάφρωσε. Ἀλλὰ τὸν εἶδα

Ἦταν ἀπ' αὐτοὺς πού κάνουν τοὺς ἄλλους νὰ πιστεύουν σὲ μιὰ ὑποβλητικὴ τους δύναμη.

στὴ θυρίδα ταραγμένο, νὰ χάνῃ τὸ χρῶμα του. Ὁ Προϊστάμενος μὲ πολλὴ εὐγένεια τοῦ ἐξηγοῦσε:

— Κύριε Πεζανέ. Πιστώσαμε μὲ τὸ ἔμβασμα τὸ λογαριασμό σας. Δυστυχῶς ὅμως ἀπὸ μιὰ ὥρα ἢ Εἰσαγγελία ἔχει κάνει κατάσχεση καὶ ἔτσι... ὡς πού νά... δὲν ἄκουσα ἄλλο. Ὁ Πέτρος μὲ τράβηξε ἀπ' τὸ χεῖρι ἐνῶ προσπαθοῦσε νὰ μαζώξῃ λίγα τραγικά ἀπομεινάκια χαμόγελου πού ἐξέφεγγαν ὀλοένα. Κούνησε τὸ κεφάλι του, ἀνοῖξε τὰ χέρια, τ' ἀφῆσε νὰ ξαναπέσουν καὶ σχεδὸν εὐθύμα:

— «Νά! Κι' ἐδῶ ἀτυχία!» καὶ ἔστερα πιὸ ἀποφασιστικά. «Δὲν περιράζει. Ἀνθρωποὶ πού συνήθισαν στίς κλωτσιές δὲν τοὺς νοιάζει ἕνα ἀλαφρὸν τράβηγμα τ' αὐτιοῦ. Βλέπεις τώρα πόση ἀνάγκη εἶναι νὰ χωθῶ σὲ οποιαδήποτε δουλειά; Βλέπεις τί γελοῖο θᾶταν νὰ λογαριάσω ἂν ἡ δουλειὰ θᾶνε σίγουρη ἢ χαμένη; Ἄν ἐπιτύχῃ πάει καλά. Ἄν χαθῇ, ἄς

γαθῶ μαζί της σ' ἕνα ἀπελπιστικὸ ἀγῶνα παρὰ νὰ σβύσω σὲ μιὰν ἀπελπιστικὴ ἀδράνεια».

Θὰ πούλαγε τὸ αὐτοκίνητό του. Δὲν μοῦ τῶπε. Τῶξερα ὅμως. Ἄν μοῦ ἀνέθετε νὰ τοῦ βρῶ ἕνα καλὸ ἀγοραστὴ μὴ τὸν γελάσουν οἱ ξένοι. Μὰ πὼς νὰ τὸν ἐξηγήσω τὸν τρόπο πού ἄκουσα τὴν ἀπόφασή του; Ἐπρεπε νὰ τοῦ φανερώσω τὴ σκηνὴ στὸ χρηματιστήριό. Μὰ αὐτὸ ποτέ. Τὸν ἔξερα τόσο περήφανο. Θᾶμοιαζε νὰ τὸν ξεγύμνωνα ἀπὸ λίγα κουρέλια πού τράβαγε καὶ κράταγε ἀπάνω στὸ ἀνατριχασμένο κορμί του, κρύβοντας τὴ ντροπαλὴ γύμνια του.

— Νίκο! περιμένετε με στίς τέσσερες. Θᾶρθω μὲ τὴ Σμαράγδα μου νὰ σὰς πάρουμε νὰ κάνουμε ὄλοι μαζί ἕνα γυράκι. Ὅπου θέλετε.

**

Στίς τέσσερες τοὺς περιμέναμε. Ἡ Λιλίκα φοροῦσε τὰ γαντάκια καὶ πε-

τοῦσε ἀπ' τὴ χαρά. Μετὰ τρία τέταρτα ἕνα βαθὺ καὶ ζεστὸ κορνάρισμα, σὲ λίγα δευτερόλεπτα τὸ ἥσυχον κύλισμα μιᾶς κομπῆς Lincoln πού φρενάριζε ἤρεμα μετ' τὸ χαρακτηριστικὸ καὶ δεῦν ἐκείνο τρέξιμο πού κάνουν τὰ φρένα. Ὁ Πέτρος μόνος μέσα.

— «Καὶ ἡ Σμαράγδα;» ἔκανα μὲ τὴ γυναῖκα μου αὐθόρμητα.

Τὰ μάτια του γέμισαν μελαγχολία. Πῆρε τὴ Λιλίκα στὴν ἀγκαλιά του τῆς χαιδεψε τὰ ξανθὰ σγουρόμαλλα.

— «Λίγο ἀδιάθετη. Γι' αὐτὸ ἀργησα. Μὰ δὲν εἶναι τίποτα.»

Ἡ χαρά μου νὰ τοὺς δῶ καὶ τοὺς δυὸ κοντὰ κοντὰ — τί προαίσθημα — ἔσβυσε.

Διηύθυνε μονάχος. Καθώμουν δίπλα του. Ἡ γυναῖκα μου μὲ τὴ Λιλίκα πίσω. Θυμᾶμαι πὼς τὴ στιγμή πού ἔμπαινε ἡ γυναῖκα μου νὰ καθίσει τῆς σφύριξα ἐπ' αὐτή: Κύτταξε ναῦθρον τρόπο νὰ μᾶς ἀφήσει μόνους σὲ πρώτη εὐκαιρία. Θέλω νὰ τοῦ μιλήσω.»

Ἦταν λίγα λεπτά πού τρέχαμε στὴν ὁδὸ Κηφισσίας, ἀπ' ἐκεῖ στὸ Σύνταγμα, Λεωφόρο Ἀμαλίας, Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ κι' ὕστερα ὁλόστια στὴ Λεωφόρο Συγγρού. Σὲ λιγάκι περνούσαμε ἔμπρὸς στὶς βίλλες τοῦ Φαλήρου. Ἐκεῖ κοντὰ ἔμεναν οἱ Ρ... Γνωστὴ οἰκογένεια. Ἡ γυναῖκα μου βρῆκε μιὰ ὠραία ἀφορμή, προφασίστηκε κάποιον σπουδαῖο λόγο, ζήτησε χίλιες συγγνώμες, ἐγὼ τὴ δικαιολόγησα στὸ φίλο μου καὶ τὸ αὐτοκίνητο σταμάτησε μπρὸς τοὺς Ρ... Ἡ γυναῖκα μου βγήκε.

Μείνανε μόνον. Τρέχαμε πρὸς τὴ Γλυφάδα.

Ντουπλάριζε ὅλα τὰ αὐτοκίνητα καὶ δὲν τὸν τραβοῦσε τίποτα ἀπὸ τὴ γρηγοράδα τῆς Lincoln. Στὸν ἄλλο τῆς κίνησης λὲς κι' ἤθελε νὰ ξεχάσει. Σὲ δυὸ μέρες τὸ κομπὸ ἀμάξι δὲν θάταν δικό του. Αὐτὴ ἡ ἰδέα τὸν ἔσπρωχνε νὰ τὸ χαρῆ σήμερα μαζί μὲ τοὺς καλύτερους φίλους.

Νὰ τρέξω μαζί του σὰν ἄλλοτε, ν' ἀγκαλιάζω σχεδὸν τὸ βολάν καὶ σὲ κάθε ἀπαλὸ ἄγγισμα πού τοῦκανε νὰ ξεγλιστροῦ ἡ λιμουζίνα σὰν τὸ ζῶο πού σκιρτάει παιγνιδιάρικα στὸ χάδι. Ἔχει τόση τρυφερότητα ν' ἀγαπᾶς ἕνα πρᾶμμα πού δὲν ἔχει ψυχὴ. Εἶναι στιγμὲς πού ἡ ἀγάπη σου πέρνει μιὰν ἀνωτερότητα ἠθικὴ. Δὲν περιμένει ἀνταπόδοση. Καὶ κοντὰ στὸ φίλο μου πλαί στὸν ἄνθρωπο πού ἔκρυβε τὴ βουβὴ λύπη καὶ σκέπαζε τὴ πονεμένη πληγὴ ἀποκτοῦσα ὅλες τὶς λεπτὲς συγκινήσεις, τὴ γλυκειὰ μελαγχολία, τὴν

ἀπέραντη συμπάθεια γιὰ ὅσα ὑποφέρουν. Καὶ νὰ τώρα ὅπως γύρισα νὰ τὸν κυττάξω, βρυσούλες τὰ μάτια του ἔσταζαν κι' ἔβρεχαν τὰ μεγάλα τσίνορα, δίνοντάς του μιὰ ξωτικὴ μορφὴ μὲ τὴ διαμαντένια λάμψη τους.

Ἀπλώσα τὸ χέρι μου στὸ βολάν. Γύρισα σιγὰ σιγὰ δεξιὰ στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου. Δὲν ἔκανε νὰ μὲ μολοδίση. Πάτησα τὰ φρένα σιγὰ σιγὰ. Τὸ φρενάρισμα στοίγγλισε κομμάτι καὶ τὸ ἀμάξι σύρθηκε ἀργὰ στὰ καροῦλια του. Εἴμασταν στὴν ἄκρη ὁλόστια. Κάπου κάπου πέρναγε κανένα αὐτοκίνητο γιὰ νὰ βυθιστῆ πέρα στὸ μάκρος τοῦ δρόμου μὲ τοὺς γλεντζέδες τῆς ζωῆς ἢ μὲ τοὺς χαροκόπους τῆς πρόχειρης ἡδονῆς.

Δὲν μᾶς ἀνησχοῦσε κανεὶς.

— Κλαῖς φίλε μου! τοῦ εἶπα. Ἀστόχαστα σφουγγίσει τὰ μάτια του ἐνῶ χαιροῦσε μὲ μιὰ ἡρεμὴ καὶ λεπτὴ ἀπορία. Καινούργια δάκρυα ἔφταναν πάλι.

— «Δὲν εἶνε τίποτα... ἀπ' τὸν ἀέρα... μοῦ πειράζει τὰ μάτια...»

Τοῦ ἔσφιξα ἀπαλὰ τὸ γαντωμένο χέρι κι' ἔδωσα στὸν ἑαυτὸ μου ἕνα τόνο τῆς πιὸ βαθειᾶς καλοσύνης. Τοῦ εἶπα χτυπώντας του τὸν ὄμο.

— Γιατί τόσο καιρὸ μὲ προσβάλλεις; Γιατί δὲν μ' ἔχεις σὰν τὸ καλλίτερο σου φίλο; Γιατί νὰ κρύβεσαι; ἔχεις μέσα ἕνα σωρὸ πράγματα πού μαδοῦνε τὴν εὐτυχία σου καὶ δὲ μοῦ λὲς τίποτα. Κάνεις μαζί μου ὅτι θᾶκανες μ' ἕνα ξένο. Κλαῖς... κι' ἐξακολουθεῖς νὰ κλαῖς. Μοῦ λὲς ψέμματα. Πόση ὥρα πού σταματήσαμε; Πού ὁ ἀγέρας δὲν παγώνει τὰ μάτια σου καὶ κύττα... τὰ δάκρυα ἀχνίζουν στὰ μάγουλα... βρέχουν τὰ φρέματα...»

Ἁ ἄνδρας ἔγινε ἕνα παιδί, ἐνῶ μαζί ἡ ἀνησυχία τοῦ τάραζε τὴ σκέψη: — Γιατί μ' ἀρωτᾶς; Ἐρεῖς τίποτα; Μήπως ἔρεῖς; Πές μου Νίκο! Ποιὸς σοῦ εἶπε ψέμματα;

— «Ψέμματα;» τοῦ ἔκανα. Πάλι ἤθελε νὰ ξεφύγῃ τὴ ταπεινώση μπρὸς στὸ φίλο πού ξεχώριζε. Μὰ δὲν ἔπρεπε πιά νὰ τὸν ἀφήσω... Ἡ εὐκαιρία ἦταν κατάλληλη καὶ σὰν νὰ πέρασε μιὰ ἀστραπὴ ἀπ' τὸ μυαλό μου τὸν ἀρώτησα:

— «Γιατί ἡ Σμαράγδα δὲν ἦρθε μαζί σου;»

Πόση ὥρα μὲ κύτταξε; Ὑστερα ἡ ματιές του πῆραν ἕνα παράξενο δρόμο, πέρα μακρὰ, στὰ σύννεφα πού καταλάγιαζαν στὴ μακρὴν κορφὴ τῆς Αἴγινας καὶ τῆς Πελοποννήσου. Ἦταν μιὰ ἀτέλειωτη βουβὴ στιγμή, ὥρα

ὁλόκληρη, πού εἶχε χώσει τὸ πρόσωπο στὰ χέρια του κι' ἤσυχον, ἤσυχον ξεφενγε τὸ ξεχειλισμένο τοῦ πόνου μέσα στὰ σιγανὰ καὶ ἤρεμα ἀναφυλλητά... Τὸ κυματάκι χαιδεύε τ' ἀκρογιάλι μὲ τὸ ἀφρισμένο πάφλασμα, κι' ἀκουγες τὰ λητριδάκια τὰ φιλά νὰ χαμογελοῦν καὶ νὰ παίζουν στὰ γλυκὰ ἀγκαλιάσματα. Πόσο ἔμεινε ἔτσι; Ὅταν ξανασήκωσε τὸ κεφάλι δὲν γνώριζα πιά τὸ φίλο μου. Ἦταν μιὰ σκιά... Ἡ θύμηση τοῦ Πέτρου Πεζανοῦ. Ἐνα τραγικὸ ἀπομεινάρι. Τὰ δάκρυα σταμάτησαν. Λὲς καὶ χύθηκαν ὅλα κι' ἔμειναν τὰ θαμπὰ τους ἀχνάρια, καὶ στὰ ὠραία καὶ κουρασμένα του μάτια, μαῦρα σκοτεινὰ ἀδύσκια. Σὰν ἕνα σκυθρωπὸ οὐράνιο τόξο πού κύκλωνε μιὰ μελαγχολικὴ μέρα.

Ἡ Σμαράγδα του ἔφυγε. Τὸν ἄφησε. Ὅταν ἔμαθε τὴ καταστροφὴ, ὅταν εἶδε τὰ κοσμήματά της νὰ φεύγουν ἕνα ἕνα στὸ ἐνεχυροδανειστήριο καὶ νὰ μὴ ξαναγυρνοῦν, ὅταν ἔχασε τὸ ὠραῖο τῆς ἀπαρταμένο καὶ τρύπωσαν στὸ συνοικιακὸ παλιόσπιτο, ἐκεῖνη ἡ καλομαθημένη, ἡ κόρη τοῦ πλούσιου καπνέμπορου τῆς Ἀλεξάνδρειας, καὶ στὸ τέλος ὅταν ἀκουσε πὼς ἡ κομπὴ τους Lincoln, τὸ νυφικὸ δῶρο πού τῆς ἔκανε ὁ πατέρας, θὰ πουλιούνταν... ἂ! ἦταν πολὺ. Ἐνας σύζυγος δὲν ἀξίζει περισσότερο ἀπ' ὅλα αὐτὰ. Καὶ χωρὶς σκηνές, δίχως φασαρία, ἤσυχον, ὅπως ταιριάζει στοὺς ἄνθρώπους πού ἔχουν ἀνατροπὴ, ἔφυγε ἀφίνοντάς του τοῦτο τὸ σημεῖωμα:

— «Ἀγαπητέ μου. Καταλαβαίνεις καλὰ πὼς ὅταν ἡ ἐμπιστοσύνη πού ἔχει ἡ γυναῖκα στὸν ἄντρα τῆς κλονίζεται, ὅταν βλέπῃ πὼς ἡ σιδερένια κολόννα πού ὠνευρεῖται ν' ἀκουμπήσει ἦταν ἕνας τοῖχος σάπιος πού γκρεμίζεται, τὸ καλλίτερο εἶναι νὰ σφίγγῃ φιλικὰ τὸ χέρι τοῦ συζύγου της καὶ νὰ τὸν ἀποχαιρετᾶ γιὰ πάντα. Δὲν κάνω ὅμως μῆτε αὐτὸ, μὴ τύχει καὶ νομίσης πὼς γίνεται γιὰ νὰ σοῦ δεῖξω τὰ δάχτυλά μου γυμνὰ ἀπ' τὰ δαχτυλίδια πού ἐσὺ πούλησες. Θὰ ἦταν μικρὸ καὶ πρόστυχο. Τώρα καταλαβαίνεις γιατί φυλαγόμενοι νὰ σοῦ δώσω ἕνα παιδί. Σὲ ἀποχαιρετῶ κι' ἐλπίζω τὸ διαζυγίό μας νὰ εἶναι ἡ μόνη σου ἐπιχείρηση ἀπ' ὅσες καταπιεστικὲς ἀπὸ τότε πού παντρευτήκαμε πού θὰ μᾶς ἀφήσῃ κέρδος. Ὁ δικηγόρος μου θὰ σὲ εἰδοποιήσῃ μόλις φθάσῃ στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ συνεννοηθῶ μὲ τὸν πατέρα μου. Ἄντιο.

Σμαράγδα

— «Ἐνα τέτοιο γράμμα ἀπ' τὴ

Σμαράγδα;» ἔκανα ὅλος ἐκπληξη.

— «Ναί, φίλε μου!»

— «Κι' εἶχε κουράγιο νὰ μᾶς κάνης περιπάτο μὲ τὴ λιμουζίνα σου ὕστερα ἀπ' αὐτὸ;»

Κούνησε τὸ κεφάλι του.

— «Ἀκριβῶς! Ἐδῶ εἴμ' ἐγὼ! ἀπ' αὐτὸ μπορεῖς νὰ μ' ἀναγνωρίσης. Πρώτη φορὰ αἰσθάνθηκα τόσο τὴν ἀνάγκη νὰ μαζωχτῶ κοντὰ σ' ἄνθρωπους πού δέθηκα μαζί τους, νὰ περάσω πλαί στὴν εὐτυχία τους καὶ νὰ φανταστῶ πὼς ἔτσι ἡμουν κι' ἐγὼ κάποτε. Εἶναι ἡ ἀλήθεια. Μὴν κλαῖς τώρα ἐσὺ! Κύτταξέ με. Νομίζεις λοιπὸν πὼς θὰ πέσω; Ὁχι, φίλε μου! Δέχτηκα τρομερὰ χτυπήματα. Ἐχασα τὴν περιουσία μου καὶ τῆς γυναίκας μου. Ἦταν ἔτσι ἡ περίστασις. Ἐγὼ πάλαιψα, ἀγωνίστηκα. Σοῦ ὀρκίζομαι. Εἶχα μιὰ κρυφὴ λαχτάρα πὼς στὸ τέλος θὰ ἐπιτύχαινα. Δούλεψα τίμια. Μὰ τί τὰ θές; Ἡ κακοτυχία μ' ἐρωτεύτηκε τρελλὰ καὶ γλέντησε μαζί μου σὰν ἕνας σάτυρος πού γλεντᾷ ἕνα ἄβγαλο κορίτσι. Κύττα νὰ δῆς ἀτυχία: Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Ὑπουργείου Συγκοινωνίας. Ἐπρεπε νὰ πέσῃ ἡ Κυβέρνησις γιὰ νὰ χάσω. Τὶς μετοχές μου, τὶς σταθερὲς τώρα χρόνια, ἔπρεπε νὰ τις καταθέσω γιὰ κεφάλαιο σὲ μιὰ ἐπιχείρησι γιὰ νὰ πάρουν ἐξωφρενικὴ κατακύβητα ξεπεσοῦρας. Τὰ μαμαπάκια πού εἶχα ἀγορασμένα μοῦ τὰ κατέσχε κάποιος γιὰτὶ δὲν ἤθελε νὰ ἀνανεώσῃ τὸ χρεωστικὸ μου γραμματίο. Συνεταίριζομαι μ' ἕνα οἶκο στὴ Σαλονικὴ κονσερβῶν. Πληρώνω τὴν ἀξία—μὲ τὰ λίγα πού μοῦμειναν—ἐμπορεύματος πού θὰ μοῦστερουν νὰ κερδίσω τὰ διπλά. Ὁ οἶκος φαλήρισε καὶ χάνω τὰ χρήματα. Καὶ τώρα; Τί νὰ κάνω; Ν' ἀπελπιστῶ; Ὁχι, φίλε μου. Εἶνε ἐπιχείρησις πού δὲν ἔκανα μὰ κι' οὔτε θὰ καταπιαστῶ. Τὴ γυναῖκα μου τὴ δικαίωνω. Καὶ τὴ δικαίωνω τόσο περισσότερο ὅσο μεγαλιέτερος εἶνε ὁ πόνος πού μοῦ δίνει. Κατὰ βάθος ἤμουν ἐγωϊστὴς. Τὴν παράτησα γιὰ νὰ ριχτῶ στὶς ἐπιχειρήσεις. Χωρὶς νὰ τὸ νοιώσω τὴν ἔχασα... Τί ἄλλο μποροῦσε νὰ κάνῃ;» Καὶ δῶ τὰ μάτια του πῆραν μιὰ δυνατὴ ἔκφρασι. «Μὰ θὰ τὴν ξαναπάρω. Θὰ κερδίσω τὴν ἀγάπη της ἐνώ! Ἀμὰ ἐπιτύχῃ ἡ δουλειὰ τῶν ἀποξηραντικῶν ἔργων...»

Τοῦ κράτησα τὰ χέρια. Σὰ νὰ ἀναχαίτιζα ἕνα ἄλογο ξεφρενιασμένο στὴν τρεχάλα.

— «Μὴ μὲ κρατεῖς! Τώρα πού φτάνω στὸ σκοπὸ... τώρα πού κερδίζω τὴ νίκη... τώρα πού ὅλα θ' ἀρ-

χίσουν νὰ μοῦ χαμογελοῦν, θέλω νὰ-σαι ὁ πρῶτος πού θὰ πιστέψῃ στὸ θάμα. Γιατὶ θάμα θάνα αὐτὸ πού θὰ γίνῃ. Λυγίζω ἕνα σίδερο ἀλύγιστο πού εἶναι ὁ δρόμος τῆς τύχης μου. Ἐνώνω τὶς ἄκρες του.

Μὲ μὲ κυτᾶς ἔτσι. Δὲν εἶμαι τρελλός. Στὸ τέλος... στὴν ἄκρη τῆς ἀτυχίας μ' ἀρέσει νὰ κυττάζω τὴν ἀρχὴ τῆς ἐπιτυχίας πού κυνηγᾶω.

Εἶναι μιὰν ἀτέλειωτη ἀλυσίδα. Ὅταν σὲ λίγους μῆνες μὲ ξαναδῆς, σοῦ δίνω τὸ δικαίωμα νὰ μοῦ ξαναθυμῆσις τούτη τὴν ὁμιλία μου.»

Εἶναι δύσκολο, εἶναι θλιβερὸ σὲ μιὰ τέτοια στιγμὴ ν' ἀπαντήσης σ' ἕναν ἄνθρωπο. Κυττάεις τὸ φούντωμα τῆς συμφορᾶς του πού πλακώνει καὶ δὲ μιλάς στὸν ἄνθρωπο πού δὲ τὴ βλέπει, γιὰ νὰ μὴ προσθέσης στὸ τραγικὸ του γεγονὸς τὴ φρικτὴ ἀγωνία τῆς ἀπαντοχῆς.

Μὰ σὰ νὰ καταλάγιασε λίγο ὁ ὀργασμὸς τῆς ἀναμμένης φαντασίας του, συμμαζώξε λίγα ἐρεῖπια λογικῆς... μὰ μόνο γιὰ μιὰ στιγμή, γιατί μετὰ ξαναπῆρε τὸ κατήφορο. Νὰ τί ἄλλα μοῦτε:

— Κατὰ βάθος εἶμαι ἀπελπισμένος. Δὲν πειράζει ὅμως. Εἶναι τὸ κατακάθι, ἡ λάσπη πού δὲ μολοδίσει τὴν ἐπιφάνεια νὰ λάμψῃ ἀπ' τὰ ξανθὰ φιλιὰ τοῦ ἡλιου. Ἀγαπῶ τὴν αἰσιοδοξία, ὅταν μ' αὐτὴ μπορῶ νὰ σκέπτομαι πὼς εὐγενέας καὶ νὰ δίνω στὰ φτερά μου τὸ κουράγιο νὰ ξεπλῶνουν ἀχόρταγα στὸ καταβρόχθισμα τῶν ἀποστάσεων. Μὲ κρατᾷ πολὺ ψηλὰ καὶ δὲ μ' ἀφήνει νὰ βλέπω ἢ ν' ἀκούγω τὴν ὑποψία καὶ τὴν εἰρωνεία τῶν ἄλλων πού χαμοσέρονται σὰν τὰ φεῖδια τὰ φαρμακερά, ἔτοιμα νὰ σὲ δαγκώσουν. Δὲν σοῦ φαίνεται πὼς ἕνα ζευγάρι ἄσπρα φτερά ἀξίζει πιόποτε ἀπ' ἕνα φαρμακερὸ δόντι; Κι' ὕστερα ἂν πέσω; Τί μὲ τοῦτο; Προτιμότερος ἕνας πληγωμένος ἄητος παρὰ ἕνα φουντωμένο λάχανο, ἕνας νοικοκύρης καλοσυγυρισμένος, κούφιος ἀπὸ κάθε ἰδανικό.»

Τὰ μάτια του εἶχαν πλημμυρίσει ἀπ' τὴν εἰκόνα πού ὁ ἴδιος ζωογράφει γιὰ ν' ἀντικρύσῃ, γιατί ὅθε νὰ γύριζε νὰ δῆ δὲν θὰ τὴν ἔβλεπε γραμμένη.

Τὸ αὐτοκίνητο πουλήθηκε ἑκατὸν πενήντα χιλιάδες. Τὶς πενήντα χιλιάδες ἔβαλα ἀπὸ τὴ τσέπη μου χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ. Πῆρε τὸ χροῖμα κι' ἔφυγε γιὰ τὰ ἀποξηραντικὰ ἔργα τῆς Μακεδονίας. Μαζί του πῆρε καὶ τὶς ἐλπίδες μου γιὰ νὰ μὴ τις ξαναφέρῃ.

Ὅλα χάθηκαν. Διάβαζα στὶς ἐφημερίδες τὴ περιγραφή τῶν καταχορήσεων κι' ἡ ψυχὴ μου ἔτρεμε σὰν τὸ

φύλλο. Κάπου εἶδα καὶ τ' ὄνομά του.

Τὸν κατηγοροῦσαν γιὰ τὴν ἐμπιστοσύνη πού ἔδειξε στοὺς ἄνθρώπους πού εἶχε μαζί του κι' ἔτσι σπαταλήθηκε τὸ χροῖμα τοῦ Δημοσίου. Τοῦ ἔφριξαν τὴν εὐθύνη. Τὸν προφυλάκισαν. Σὲ ἕξ μῆνες ἔγινε στὴ Σαλονικὴ ἡ δίκη του. Τὸν ἀθώωσαν γιὰ ἔλλειψη ἐπαρκῶν στοιχείων.

Ἐκρυψα ὅλες τὶς ἐφημερίδες ἀπ' τὰ μάτια τῆς γυναίκας μου. Δὲν ἤθελα νὰ σχηματίσῃ μιὰ κακὴ ἰδέα γιὰ τὸν ἄνθρωπο πού στεκόταν πιὸ ψηλὰ ἀπὸ κάθε κατηγορία στὴ συνείδησή μου. Ἐφευγα τώρα καὶ τοὺς γνωστούς μου καὶ τοὺς φίλους μου. Δὲν θάθελα νὰ μοῦ μιλήσουν κοροϊδευτικὰ γιὰ ἕνα ἥρωα τῆς ζωῆς.

Θὰ ἦταν δυὸ χρόνια πού πέρασαν. Ἐφικιανα τὰ παπούτσια μου σ' ἕναν ἀπ' τοὺς λούστρους ἀντικρου στοῦ Ζαχαράτου.

Μιὰ στιγμὴ μιὰ σιλουέττα ἀψηλὴ, ἀδύνατη, σκυφτὴ... Πλανιότανε παρὰ περπάταγε, μὲ τὰ χέρια χωμένα στὶς τσέπες τοῦ παληοῦ πανωφοριοῦ. Τὰ μαλλιά τὰ πολλὰ ἀκόπα ξεχειλίζουν κάτω ἀπὸ τὴ λεκιασμένη ὀρεπούμπλικα. Ἐκεῖνος! Ἐνας ἀητὸς πληγωμένος. Πέρασε ἀργὰ ἀπ' ἔμπρός μου. Δὲν μὲ εἶδε. Βαρεῖα μυρουδιά ἀνάκατη, ζακιοῦ καὶ καπνοῦ... Μά...! πρὶν ἀκόμα σκεφτῶ νὰ τοῦ φωνάξω... ἕνα κορνάρισμα βαθὺ στὸ δρόμο. Οἱ τραγικὲς συμπτώσεις τῆς ζωῆς. Τὸ ἥσυχον κύλημα μιᾶς θαυμασίας λιμουζίνας. Ἐνα κομπὸ αὐτοκίνητο μὲ τὸν ἀριθμὸ... 7003. Πόσο καλὰ θυμούμουν. Ἡ Lincoln! Ἡ Lincoln τοῦ Πεζανοῦ... Κι' ἐκεῖνος ἐκεῖ στὴν ἄκρη στὸ πεζοδρόμιο, κάτου ἀπ' τὰ φύλλα μιᾶς χουρμαδιᾶς τοῦ κήπου τῶν Μουσῶν, ἔστεκε ἀποσβολωμένος καὶ κύτταξε τὸ ἀμάξι.

Τὸ αὐτοκίνητο εἶχε σταματήσῃ ἐκεῖ κοντὰ στὴ «Βρεττανία» περιμένοντας τὸ σύνθημα τοῦ πόλιςμαν. Ὑστερα ξεκίνησε καὶ χάθηκε πέρα κατὰ τὴν λεωφόρο Ἀμαλίας, μαζί μὲ τὶς κομπὲς σιλουέττες πού κουβαλοῦσε.

Στάθηκε πολλὴ ὥρα κατὰ τὴ διεύθυνση πού ἀκολούθησε τὸ ἀμάξι. Στὴν ἔκφρασή του μόλις ἔσβυσε τὸ χαμόγελο πού—γιατὶ ἄραγε;— ἔργασε, καὶ ἀπλώσε τὰ χέρια του νὰ χαιδέψῃ τὴν ὀπτασία πού ἔσβυσε πέρα...

Μονάχα λίγη σκόνη, ψιλὴ σκόνη, σκοτεινόσπρη πού ἀνέβαινε κι' ἀπλωνε, σκυφοσυρτίζοντας σὲ ἀόρατες δίνες, τὸν κύκλωσε κι' ἐκεῖνος σήκωσε ψηλὰ τὸ κεφάλι του, τὸ ἔγειρε λίγο πίσω, (Συνέχεια εἰς τὴν σελ. 251)

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 70

ίγες μέρες αργότερα, τη στιγμή που η Μυρτώ, το βράδυ, αποχαιρετούσε τους συγγενείς της για να ανέβη στην κάμαρά της, ή κόμησα Zolanyi της είπε:

— Έλατε με, παιδί μου, έγω να σας παραδώσω κάτι τι. Η Μυρτώ την ακολουθήσε στο πρώτο πάτωμα, έως το μικρό σαλόνι που ήταν πριν από την κάμαρά της. Η κόμησα άνοιξε ένα συρτάρι του γραφείου της και πήρε έναν όρατο πορτιμονέ από άδρο δέρμα.

— Ο πρίγκιψ Milcza εκανόνισε ο ίδιος τών αποδοχών που σας όφειλε άπέναντι των ύπηρεσιών που σας έζητησε για τον γυιό του. Μου έδωσε αυτό για να σας..

Τό πρόσωπο της Μυρτώς έγινε κατακόκκινο και με μία αυθόρμητη κίνηση, δέ δέχτηκε τόν πορτιμονέ που της έδινε ή κόμησα.

— Όχι, δέν μπορώ να δεχθώ!... Λέχομαι από σας την τροφή, τό ασυλο της στέγης, είναι άρχετό, και δέν θέλω να πληρώνομαι για την άνακούφιση που μπορώ να δώσω σ' αυτό τό κακόμοιρο μικρό... που πρέπει να την δώσω με όλη μου την καρδιά.

Η κόμησα την κοίταξε με μία ζωηρή έκπληξη.

— Μα όχι, παιδί μου, δέν καταλαβαίνω... Δεχτήκατε να άντικαταστήσετε ός παιδαγωγός τών παιδιών μου την Φροελάιν Rosa, έπρόκειτο μεταξύ μας για τās άποδοχάς, χωρίς να σκεφθήτε να τās άποποιήθητε, τόσο φυσικό ήταν τό πράγμα. Τίποτα λοιπόν δέν ήλλαξε, άφού είσθε κοντά στον Karoly, άντι να είσθε κοντά στον Renat και στη Mitzi, έχετε ήδη αναλάβει τά καθήκοντα σας.

— Όχι, δέν μπορώ να τά ύπολογίσω με τόν ίδιο τρόπο... Είναι ένα μικρό δυστυχισμένο και θλιμμένο παιδάκι, κοντά στο όποιο έκτελώ ένα καθήκον εύπλα-

χνίας για τό όποιο μου φαίνεται έντελώς αδύνατο να δεχθώ χρήματα! ελεε ή Μυρτώ με κάποια άκαταδεξιά.

— Τί ιδέα, Μυρτώ!... Όπως όδηποτε, αυτό τό καθήκον είναι άρχετά βαρύ, ή δέσμευσις σας πολύ μεγάλη, ώστε να μπορέσετε να δεχθήτε κάποια άποζημίωση χωρίς να περαχθήτε. Ό γυιός μου, εάν άπαιτεί πολλά άπ' όσους τόν περιστοιχίζουν, ξεύρει να τό άναγνωρίζει πριγκιπικός, περι αυτό θά κρίνετε μόνη σας.

Δοκίμασε να βάλη τόν πορτιμονέ μέσα στο χέρι της Μυρτώς.

Άλλά ή νεαρή κόρη όπισθοχώρησε με μία κίνηση που μαρτυρούσε ζωηρή άρνηση.

— Σας τό έπαναλαμβάνω, είναι αδύνατο, ξεαδελφή μου.

Μυρτώ, τί σημαίνει λοιπόν αυτή ή ύπερηφάνεια; φώναξε ή κόμησα με κάποιο τόνο δυσαρσεκίας. Δέ μπορείτε να νάνηθητε, δέν θά τό δεχότανε ποτέ...

— Θα τού πήτε τούς λόγους που προβάλλω, ξεαδελφή μου.

— Έγώ! Έγώ!... Φαντάζεσθε ότι, για να άνταποκριθώ στην ύπερβολική σας εύθυξία, θά έκτεθώ στη δυσαρσεκία του; Μη τό φαντάζεσθε, παιδί μου... ό! ούτε στιγμή! Μου είπε κατηγορηματικά χθές: «Σας παρακαλώ να έγχειρήσετε αυτό στη Μαντεμομαζέλ Έλιαννή σε ένδειξη εύχαριστίας για την άπασχόλησή της με τόν γυιό μου» Τό έπραξα, είμαι έν τάξει, τά λοιπά σας άφορούν. Πέστε του σείς τās άντιρροήσεις σας, εάν τό βρίζετε καλό.

— Ναί βέβαια! Θα τού τις πώ! Είπε άποφασιστικά ή Μυρτώ.

Η κόμησα την κοίταξε με βαθειά έκπληξη.

— Άλήθεια, θάχατε τό θάρρος; Δέν σας παροτρύνω, γιατί, τη στιγμή που έθεώρησε καλό να ένεργήση έτσι, δέν θά άνεχθώ να άντιλέξετε στην άπόφασή του... Πάντως, πάρτε αυτό έδώ, και κατόπι κανονίσετε τά πράγματα όπως θελήσετε, αλλά χωρίς να υπέχω καμία εύθύνη.

Η Μυρτώ πήρε τόν πορτιμονέ, και μόλις πήγε στην κάμαρά της, τόν έβαλε μέσα σ' ένα συρτάρι του γραφείου της. Της φαίνότανε πώς έκείνο τό μαλακό δέρμα της έκαινε τά δάχτυλα... «Α! πώς ό άλλων πριγκιπών είχε βρει τό μέσον να επιβάλλει κάποια ταπεινώσις σ' έκείνη που είχε τό ασυγχώρητο λάθος ναγαπιέται πολυ άπ' τό παιδί του! Πώς της έδειχνε καθαρά πώς δέν είτανε άπέναντί του παρά μία έμμορφος, άπέναντι της όποιος έπανε

να είναι ύποχρεωμένος με τό να της έγχειρήση ένα σημαντικό χρηματικό ποσό!

Ναί, είτανε γενναϊόδωρος... πριγκιπικά γυναιόδωρος, όπως είχε πει ή μητέρα του.

Ό πλληγμένος έγωϊσμός έξεγειρότανε μέσα στη ψυχή της Μυρτώς, έσκέπαζε τό πρόσωπό της με μία φλογερή κοκκινιά...

Σήκωσε έξωφρα τά μάτια της προς τόν Σταυρωμένο, που τά χέρια του άπλώνανε επάνω από τό κρεβάτι της, και μουρμούρισε:

— Θεέ μου, συγχώρεσέ με, είμαι μία περηφάνη!.. Κ' έπειτ' άπ' όλα, ίσως δέν είχε την πρόθεση που τού άποδίδω. Μου φέρθηκε όπως θά φερότανε προς τη δεσποινίδα Rosa, παραδείγματος χάριν. Ποτέ δέν έδειξε ότι με ύπελόγισε για συγγενή του... Άλλά, έξ αίτίας άκριβώς της άφοσιώσεως που τρέφει προς έμένα ό ταλαίπωρος Karoly, και που τού την άνταποδίδω τόσο καλά, δέ μπορώ να δεχθώ την πληρωμή.

Πλησίασε σ' άνοιχτό παράθυρο για να δροσίση τό μέτωπο της τό γλυκό βραδυνό άγεράκι... Ναί, θά τού επέστρεφε αυτά τά χρήματα, και θά τού έξηγούσε τούς λόγους που δέν δεχότανε, κι αν είτανε πράγματι άριστοκράτης, θά καταλάβαινε την άκατανίκητη άπέχθειά της στο να δεχθώ άμοιβή για την φιλόστοργη άφοσίωσή της προς τόν Karoly.

Μά έξωφρα άναρωτήθηκε αν θάχε τό θάρρος να μιλήση κατά πρόσωπο μπροστά σ' έκείνο τό παγερό βλέμμα, σ' έκείνη την ύπεροπτική και σοβαρή φυσιογνωμία.

Εν τούτοις, έπρεπε. Θα άφηνε λοιπόν κι αυτή τόν έαυτό της, όπως όλοι έκεί μέσα, να κυριευθώ από κάποιον δουλικό φόβο, για να μη δυσαρσετήση τόν πριγκιπτα Milcza;... Άπόψε θά τού μιλούσε, όταν θάφηνε τόν Karoly στο πάγκο.

Παρ' όλ' αυτά, ή ιδέα αυτής της συνάντησης την έκανε σκεπτική. Τό άπόγεμα τη βρήκε ταραγμένη, κι όταν βρέθηκε κοντά στον Karoly, προσπάθησε πολύ για να συγκεντρώσει την προσοχή της στο διάβασμα που έκανε μαζί με τό παιδί.

Σέ λίγο τό διάβασμα διακόπηκε από μία παρέα ταιγγάνους, που πήγανε να παίξουνε για τόν μικρόν πριγκιπτα. Είτανε από τις πειό μεγάλες χαρές του Karoly, κι ό πατέρας του συχνά τού τής πρόσφερνε.

Ό άρχηγός, ένας γερός ψηλός γερός, ήξαιρε κι έβγαζε άπ' τό βιολί του θαυμάσιους ήχους. Σήμερα είτανε άνώτερος από άλλες φορές, και ή Μυρτώ, έξεχασε για

μία στιγμή την άνησυχία της, κι άκουγε μαγεμένη. Ό Karoly άκουμπούσε στον όμο της τό λεπτό κεφάλάκι του, κι οί δύο τους, ντυμένοι στα άσπρα, με τό θαυμάσιο πρόσωπο της Μυρτώς φωτισμένο από την άντανάκλαση μιας ήλιακής άχτίδας που γλυστρούσε επάνω στις κοιλόννες του ναού, άποτελούσαν την πειό θεία όπτασία που μπορεί να όνειρευθώ κανείς.

Ό Χατζ και ή Λούλα, τά λαγωνικά τού πριγκιπτος, πήδησαν έξωφρα μέσ' από τούς θάμνους... Τό τραγούδι διακόπηκε. Οί μουσικοί πάψανε, και μία σκέπη σαν να σκέπασε τη ματιά της Μυρτώς.

Ό πριγκιπ Milcza προχώρησε, έρριξε στους ταιγγάνους μερικά χρυσά νομίσματα και κάθησε κοντά στο γυιό του. Η Μυρτώ παρατήρησε πώς ή φυσιογνωμία του είτανε πειό σοβαρή, πειό σκληρή από άλλη φορά. Δέν είχε, πράγματι, διαλέξει καλή μέρα για την έξομολόγηση ποίθελε να τού κάνη.

Τά λαγωνικά πήγανε και τεντώσανε τά λεπτά κεφάλια τους για να τά χαϊδέψη ή Μυρτώ, κι έπειτα έαπλώσανε κοντά της. Κι' αυτά ακόμα δείχνανε στη νεαρή κόρη κάποια άφοσίωση πειό μεγάλη από μέρα σε μέρα, και να πού σήμερα άφάνανε γι' αυτή τόν άφεντικό τους άπ' τόν όποιον είτανε άχώριστα ως τά τώρα.

— Έδώ, Χατζ, Λούλα!

Τί έξαψη έκλεινε ή φωνή του!... Λοιπόν και με την άφοσίωση τών σκυλιών του ζήλευε άκόμη;

Ό Χατζ και ή Λούλα πήγανε πειθήνια και έαπλωθήκανε στα πόδια του, μα τά μεγάλα άφοσιωμένα μάτια τους μείνανε γυρισμένα προς την Μυρτώ.

Ό Karoly, ίσως νευριασμένος άπ' τη βαρεία άπ' όσφαιρα, είτανε στα καρπίσια του. Ό κακόμοιρος ό Miklos τά πλήρωνε όλα, δέν πρόφτανε να ίκανοποιήση τις φαντασιώτες άπαιτήσεις του μικρού πριγκιπτος... Κ' ή Μυρτώ, που στενοχωριότανε πολύ που δέν μπορούσε να επέμβη, άισθανότανε κάποιον βαρύ έρεθισμό μέσα της όσο έβλεπε την περιφρονητική άπάθεια τού πριγκιπτος Milcza.

Πούς ζαίρει τί ιδέα πέρασε έξωφρα άπ' τό μυαλό τού χαϊδεμένου παιδιού. Κουρασμένος άπ' τά διάφορα γυμνάσματα που πρόσταζε να έκτελέση ό Miklos, ό Karoly φώναζε έξωφρα δείχνοντας τη χλόη επάνω στην όποία είτανε καθισμένος ό μικρός Μαγυάρος που τό μέτωπο του είτανε μουσκεμένο άπ' τόν ιδρώτα:

— Κοίτα,δω' να κάνης τό βωδι, Miklos! Θάναί πολύ διασκεδαστικό! Φάγε χορτάρι, Miklos... Μπρός, γρήγορα!

Αυτή τη φορά κάποια άδιόρατη θέληση για νάντισταθή φάνηκε στα καθαρά μάτια τού Miklos.

— Έλα δά, Karoly, τί ιδέα είν' αυτή πάλι; ελεε ή Μυρτώ, ξεχνώντας τά πάντα αυτή τη φορά. Δέν πρέπει να ζητās τέτοιο πράγμα από τόν Miklos...

Ό πριγκιπ χαμήλωσε τό βιβλίο του, ή φωνή του ύψωθηκε, έπιτακτική και σκληρή.

— Υπάκουσε στον κύριό σου, Miklos. Τό παιδί κατακόκκινο διατηρούσε ακόμα κάποιον διαταγή μέσα στο βλέμμα του.

— Ε λοιπόν; ελεε άπειλητική ή φωνή τού πριγκιπτος. Ό Miklos χαμήλωσε τά φοβισμένα μάτια του κι έσκυψε χάμω στο χορτάρι...

Μά ή Μυρτώ σηκώθηκε άπότομα, με μία κίνηση έξεγέρσεως που της ήταν αδύνατο να την περιορίση.

— Αυτό είναι συχαμερό!... Δέν πρέπει να τού ζητās ένα τέτοιο πράγμα! Αυτό τό παιδί έχει ψυχή όπως κι εσεις, σās είναι άπηγορευμένο να τού φέρεσθε ότως σ' ένα ζώον.

Μία ματιά σαν άστραπή, μέσα στην όποια άνακατονότανε ή κατάπληξη κι ή όργη, καρφώθηκε επάνω της, ένφ τό πρόσωπό της είχε γίνει καταπόρφυρο από την περιφρόνηση.

— Με πειό δικαίωμα τολμάτε να μου κάνετε παρατήρηση; Είπε ό πριγκιπ με μία φωνή που έτρεμε από βαθύτατη ταραχή. Έχετε κάποια ιδιότροπη τόλμη, μα σας βεβαίω πώς δέν είμαι άνθρωπος να την ύποστώ!

— Και έγώ, δέ μπορώ να βλέπω να γίνονται άδικίες, χωρίς να διαμαρτυρηθώ! ελεε με σταθερότητα ή Μυρτώ ύπομένοντας με άφοβη ύπερηφάνεια αυτή τη ματιά που θάκανε να τρέμουν όλοι οί κάτοικοι τού Votaczy.

Ό πριγκιπ κατακίτρινος, με τις φλέβες τού μετώπου του έξογκωμένες, σηκώθηκε άπότομα...

— Άποσυρθήτε! ελεε με παραφορά, τεντώνοντας τό χέρι στη διεύθυνση τού παλατιού. Δέν θά ήνεχόμην ποτέ να συζητή κανείς τις θελήσεις μου, πολύ δέ περισσότερο να μου κάνη παρατηρήσεις!

— Εν τούτοις, μην περιμένετε να με δητε να σκύβω τό κεφάλι σ' αυτές τις θελήσεις όταν είναι άντίθετες προς τη συνείδησή μου! ελεε ύπερηφανα ή Μυρτώ.

Και με τό μέτωπο ψηλά, χωρίς να χαμηλώση τό κεφάλι μπροστά σ' έκείνο τό σκοτεινό βλέμμα που θά νόμιζε κανείς πώς ήθελε να την εκμηδενίση, ή Μυρτώ άπομακρόνθηκε μ' ένα βήμα γρήγορο, χωρίς να άκούση τη μικρή φωνή τού Karoly που φώναζε κλαίγοντας:

— Μυρτώ! Μυρτώ!

Πήρε ατην τύχη ένα δρόμο τού πάγκου... Τά μηλίγγια της χτυπούσανε δυνατά, ή καρδιά της ξεχειλίξε από περιφρόνηση.

Έπρεπε πράγματι ένα αίσθημα πολύ δυνατό — ή συμπόνια μιας χριστιανικής καρδιάς, ή συμπάθεια της γυναικείας της καρδιάς γι' αυτό τό παιδί που τού φερότανε με τη μεγαλύτερη σκληρότητα — να την κυριεύση διά μιας, ώστε να έβγουν άπ' τό στόμα της τέτοια λόγια, άπευθυνόμενα στον πριγκιπτα Milcza! Είχε δικιο, είχε βάλει στην θέση του αυτόν που έννοούσε να σκύβουν μπροστά του όλα τά μέτωπα.

Είχε όημοιουργήσει προς μία στιγμή έναν άδυσώπητο έχθρό... Και κατάλαβε κάποια άγρογία να της σφιγγη την καρδιά, συλλογιζόμενη πώς θά την έδιωχνε από τό Votaczy, και πώς θά άπαγόρευε στη μητέρα του να πάσχοιληθώ μ' αυτή την τολμηρή κόρη, που είχε τολμήσει, μονάχη αυτή ανάμεσα σ' όλους, να τόν έπιτιμήση.

Μ' αυτή δέ μετανουόους γι' αυτή της την πράξη, είχε κάνει τό καθήκον της. Ό Θεός θάναί μαζί της πάντα και θά την συντρέχη σε όλες της τις δοκιμασίες.

Και κεί που περπατούσε, παρακαλούσε τό Θεό, έμπιστευόμενη μ' έμπιστοσύνη τόν έαυτό της σαν ένα παιδί στα χέρια του, προσπαθώντας να κατευνάση την έξαψη, την άνησυχία της ψυχής της.

(Ακολουθεί)

(Συνέχεια εκ της σελ. 249)

μισόκλεισε τά μάτια κι άνάσανε βαθειά... Ήταν σαν να χαίδευε κάτι τρυφερό... σα να όφοφούσε ένα φιλή άόρατο σταρωμένο άπ' τη Μοίρα που χάθηκε στην άκρη τού Δρόμου... έκεί πέρα... Δέν έκανε τίποτα άλλο. Υστερα σιγά σιγά σκυφτός, με τά μακρυνά του πόδια, διασκέλισε τό άνηφοράκι της Μ. Βρετανίας, έφτασε στη γωνιά. Έστριψε άριστερά κατά την όδο Πανεπιστημίου. Τόν άκολούθησε με προφύλαξη. Τόν ξανάδα πάλι, μα άλλαξε διεύθυνση κι άνέβαινε τη Λεωφόρο Κηφισσίας περπατώντας στο πεζοδρόμιο κάτω άπ' τις μελαγχολικές πιπεριές.

Τόν άκουσα που έβηξε. Έβηξε βαρειά, ξερά...

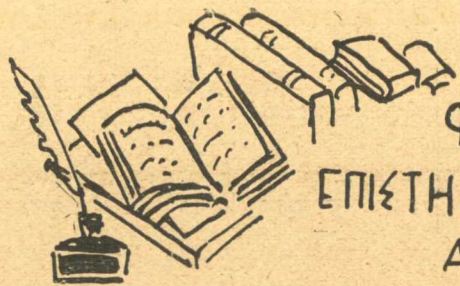
Μά έκεί κατά τη Ρηγγύλη παραμόνευε ακόμα ένα μικρό ύπόλοιπο της τραγικότητας. Τί διάολο! Τό ποτήρι θέλει άδειασμα... δέν πρέπει τίποτα να μείνη. Η Λιλίκα μου — ή κόρη μου — με τη καινούργια Γερμανίδα παιδαγωγό της, κατέβαιναν άντίθετα.

Ό Πεζανός καρφώθηκε. Η Λιλίκα τόν κύτταξε από πάνω ως κάτω. Τί άραγε να άνασκάλευε στη παιδική της μνήμη; Μήπως τη γελούσε τίποτα ή άλήθεια τώρα δά θυμήθηκε μία συμπαθητική μορφή, ένα κύριο νεό κι έμμορφο που τά χάρδια του ήταν ακόμα κομμμένα μέσα στα ξανθά σγουρόμαλλά της; Μά ή μνήμη της καινούργιας δασκάλας δέν είχε αναλάβει καμιάν ύποχρέωση με τό παρελθόν της Λιλίκας, και σοβαρά, σχεδόν αυστηρή τράβηξε τό χεράκι της μικρής και βιάστηκε να ξεφύγη γρήγορα άπ' την άδιάντροπη στάση ενός τόσο ύποπτου ύποκειμένου. Η έφημεριδες είνε πάντα τόσο γεμάτες με τά τεχνάσματα τών λωποδυτών... Γύρισε και τις κύτταξε όσο έφευγαν. Άπλωσε τό χέρι του από μακρυνά σαν ένα είδος θλιβερού άποχαιρετισμού μ' ένα χαμόγελο που έκρυβε όλο τόν πόνο στη κιτρινωμένη τη κοκκαλιάρικη μορφή του.

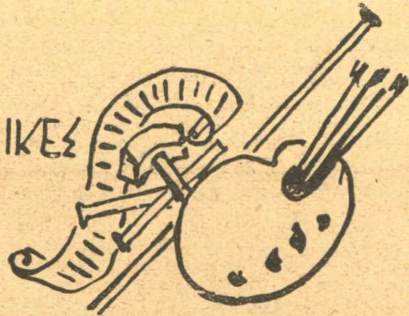
Ήταν τό τελευταίο που άνθιζε και σκόρπιζε πέρονοντας μαζί του και τό άπομεινάρι της χαράς και της ήλιγης εύτυχίας που χάθηκε για πάντα.

Πέρασαν λίγες βδομάδες και πήρα τό μιλλιετάκι έκείνο που με γύρευε κοντά του πριν πεθάνει.

ΤΕΛΟΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ - ΚΑΜΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΓΩ ΟΛΟΝ ΤΩΝ ΚΟΣΜΩΝ

— ΣΤΙΣ 12 ΙΟΥΛΙΟΥ θά ἐγκαινιάσθῃ, γιὰ νὰ μείνῃ ἀνοικτὴ ὅλο τὸ καλοκαίρι, μιὰ μεγάλη ἐκθεσις Ἰταλικῆς τέχνης τοῦ 13ου αἰῶνα, ἐντὶ Βενετίας. Ὅλα τὰ ἰταλικά καὶ πολλὰ ξένα μουσεῖα καὶ συλλογαὶ παρέχωσαν ὅσα ἔργα καὶ κειμήλια τῆς ἐποχῆς εἶχαν, ὥστε ἡ ἐκθεσις νὰ γίνῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ἀριστερότερα.

Σπουδαιότερο καὶ μεγαλειότερο εἶναι τὸ πρῶτο τμήμα: «Τέχνη καὶ Διακοσμητικὴ». Θά περιλαμβάνῃ πίνακες τοῦ Ροζάμπα Καρρέρα, τοῦ Λόνγκι, τοῦ Καναλέττο, τοῦ Γκουάρντι, τοῦ Παννίνι καὶ τοιχογραφίες τοῦ Τιέπολο· μεγάλο ἀριθμὸν ἑλαιογραφῶν, ἐπίπλων, ταπήτων, γυαλινῶν καὶ εἰδῶν πορσελάνης, στολῶν κλπ. Σ' ἕνα θεατρικὸν θά δοθῶν εἰδικὰ παραστάσεις μὲ μαριονέτες καὶ ἄλλες μορφὰς τοῦ παλαιοῦ ἰταλικοῦ θεάτρου. Ἐπειτα μιὰ πλουσία συλλογὴ μπιμπελὸ καὶ εἰδῶν ἀτομικῆς χρήσεως θά δίνῃ μιὰν εἰκόνα τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκιακῆς ζωῆς τοῦ προπερασμένου αἰῶνα. Τὸ μουσεῖο τμήμα θά περιλάβῃ μιὰ σπουδαιότατη συλλογὴ ἐγγράφων καὶ πνευματικῶν ὀργάνων καὶ θά δώσῃ σειράν κοντσέρτων μουσικῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τέλος θά ἐκτεθῶν κειμήλια θρησκευτικῆς τέχνης καὶ χρυσοσυρτικῆς.

— ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ Θέατρο τῆς Σόφιας, ὅστερ' ἀπὸ μηνῶν προσπάθειες καὶ μελέτη, δόθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ὁ «Βόρις Γκοντουῦφ» τοῦ Μουσσόργκι. Ἡ κριτικὴ πάνηγυρξις τὸ γεγονός ὡς πρώτη προσπάθεια ἀπολυτρώσεως ἀπὸ τὸ ζυγὸ τοῦ ἰταλικοῦ καὶ τοῦ γαλλικοῦ μελοδράματος.

— ΜΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΗ ἀπεριλήπτως ἀπειλεῖται ἐντὶ Γαλλία. Τὴν περασμένην ἑβδομάδα συνήλθαν οἱ θεατρῶνες τῆς Γαλλίας καὶ ἐπικύρωσαν τὴν ἀπόφασιν τοῦ προσαφάντος ψυχολογικοῦ συνεδρίου νὰ κλείσουν τὰ θεάτρα καὶ ὅλα τὰ κέντρα διασκεδάσεως σὲ ἡμέρα πού θά ὀρισθῇ ἀργότερα, ἀν ἡ κυβέρνησις δὲν θελήσῃ νὰ ἐλαττώσῃ τὸ 10 οἷο ἐπὶ τῶν ὀλικῶν εἰσπράξεων, πού παίρνει τὸ κράτος γιὰ τὴν περιθαλφῆ τῶν πτωχῶν καθὼς καὶ τὸν πρόσθετο φόρο 4 οἷο πού ἔχει ἐπιβληθῆ ἀπὸ τὸ 1914. Ὁ φόρος τῶν πτωχῶν χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως· ἀλλὰ ἡ ἀρχαιότης του, λέγουσιν οἱ θεατρῶνοι, δὲν εἶναι ἐλαφρυντικὴ περίπτωσις, γιὰτὶ ἕνας τέτοιος φόρος πρέπει νὰ βάρυνῃ τὴν δλοτέτητα καὶ ὄχι μόνον μὲν κατηγορία ἐπαγγελματιῶν. Τοῦ πρόσθετου φόρου 4 οἷο ζήτησιν τὴν ἀνάλησιν, γιὰτὶ τὸ 1914 ἐπιβλήθη ὡς μέτρον πολεμικῆς ἀνάγκης.

— Σ' ἘΝΑ ΑΠΟ τὰ μεγαλειότερα θεάτρα τῆς Βιέννης ἐσχηματίσθη κριτικὴ ἐπιτροπὴ ἠθοποιῶν καὶ τῶν δυὸ φύλων, ἡ ὁποία κάθε χρόνον θά ἀπονέμῃ βραβεῖον ἐπὶ χειρότερο καλλιτέχνη ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς ἠθοποιούς τῆς Βιέννης, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα καὶ ἡ φήμη ἔχουν ἐδραιωθῆ ἐντὶν ἐκτίμησιν τοῦ κοινῶ. Θά βραβεύεται ἐκεῖνος πού ἐπαίξει χειρότερα τὸ ρόλο του καὶ ὅμως ἐχειροκροτήθηκε περισσότερο ἀπὸ τὸ κοινόν. Ἐκτός ἀπὸ τὸ ἐπι-

σημο βραβεῖο, θά δίδεται καὶ ἕνα «βραβεῖο παρηγοριᾶς». Φυσικὰ, τὰ ὀνόματα τῶν «τυχερῶν» δὲν θά παραδίδωνται ἐντὶ δημοσιότητα.

— ΜΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπουργείου τῆς Ἰγυεινῆς μᾶς ἀποκαλύπτει πὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν αὐτοκτονιῶν ὅλο καὶ μεγαλώνει κάθε χρόνο ἀπὸ ἐνδεκαετίας, σ' ὅλη τὴν ἑκτασὴ τοῦ ἠνωμένου Βασιλείου. Ἐπερτεροῦν καταπληκτικὰ οἱ ἄνδρες. Πέρσι αὐτοκτόνησαν 3.458 ἄνδρες καὶ 1.449 γυναῖκες. Ἡ κρίσιμη ἡλικία, καὶ γιὰ τὰ δυὸ φύλα, εἶναι μετὰ τὸ 45ου καὶ 55ου ἔτους.

— ΕΚΛΟΓΕΣ ἐντὶ Γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Ἐπρόκειτο νὰ πληρωθῶν οἱ ἔδρες τοῦ Φῶς καὶ τοῦ Φρανσουά ντὲ Κυρέλ. Γιὰ τὴν πρῶτη μόνος υποψήφιος ἦταν ὁ στρατάρχης Πεταίν, ὁ ὁποῖος καὶ ἐξελέγη παμφηφει ἀπὸ τοὺς 33 παρόντας «ἀθανάτους». Γιὰ τὴν δευτέρη ἔδρα εἶχαν υποβληθῆ 8 υποψηφιότητες — τοῦ Φρανσί ντὲ Κρουασέ, τοῦ Ἐνριμόν Ζαλού, τοῦ Πιέρ Λασσέρ, τοῦ Φορτοῦ νὰ Στρώδσκι, τοῦ Σάρλ λὲ Γκοφφί κλπ. Ἐπὶ τὸν ἀπὸ ἐξ ψηφοφορίας ὁ Σάρλ λὲ Γκοφφί, ὁ ὁποῖος ἄρχισε μὲ 5, ἔφθασε τῆς 16 ψήφους. Μίνιμουμ πλειοψηφίας ἦταν 17. Καὶ ἡ ἐκλογὴ ἀνεβλήθη.

— ΤΟ ΡΕΚΟΡ τοῦ λαϊκοῦ πλούτου, γράφει ἡ Italia Letteraria, κατέχει ὁ Γκαμπριέλε ντ' Ἀννούτσιο. Γερμανοὶ μελετηταὶ εἶχαν τὴν ὑπομονὴ νὰ μετρήσουν τῆς λέξεως πού ἐκρηγμοποίησεν ὁ Δάντης, ὁ Ἀνατόλ Φράνς καὶ ὁ Γκαμπριέλε ντ' Ἀννούτσιο. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ὁ Δάντης ἐκρηγμοποίησεν 17.000 λέξεις· ὁ Φράνς 4.000, καὶ ὁ ντ' Ἀννούτσιο 40.000. . . Εἶναι ἀκριβεῖς οἱ ἀριθμοὶ αὗτοι; Ἐπαλήθευσις βέβαια δὲν εἶναι. Τὸ βέβαιον εἶναι — γράφει ὁ ἰταλικὸν περιοδικόν — πὸς ὁ ντ' Ἀννούτσιο ἐκρηγμοποίησεν περισσότερας λέξεως ἀπὸ κάθε ἄλλον συγγραφέα, καὶ μάλιστα λέξεως σπάνιας πού ἀπαιτοῦν ἐξήγησιν. Γι' αὐτὸ ὑπάρχει ἕνα «Vocabulario Dannunziano» τοῦ C. L. Passerini, τὸ ὁποῖον ἔχει χίλιες σελίδας· ἡ καθεμιά σελίδα εἶναι κατὰ μέσον ὄρον ἀφιερωμένη ἐντὶν ἐξήγησιν πέντε λέξεων. Καὶ, φυσικὰ, ἐξηγοῦνται μόνον οἱ λέξεις πού εἶναι ἀγνωστοὶ ἢ δυσνόητοι ἐπὶ τὸν κοινόν. Δυσκόλες μόνον λέξεις χρησιμοποιεῖ ὁ ντ' Ἀννούτσιο ὅσας λέξεις ἐν ὅλῳ ἐκρηγμοποίησεν ὁ Μετασάσιος σ' ὅλο του τὸ ἔργο.

— Ο ὙΠΟΥΡΓΟΣ τῆς Παιδείας τῆς Βουλγαρίας ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον νὰ περισυλλεθῶν ὅλα τὰ χειρόγραφα καὶ ντυομεντά «τὰ χρονολογούμενα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἑθνικῆς ἀνεγερνώσεως» καὶ τὰ ὁποία τώρα εἶναι σκορπισμένα σ' ἐπαρχιακὰς βιβλιοθήκας ἢ σὲ ἰδιωτικὰς συλλογὰς. Τὰ κειμήλια αὗτα θά συγκεντρωθῶν ἐντὶ Σόφια καὶ θά φυλαχθῶν ἐντὶν Ἐθνικῆ Βιβλιοθήκῃ τῆς πρωτεύουσας.

— ΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ Τάγμα τῆς Ἀξίως ἔχει τοῦτο τὸ ἰδιαίτερον γνῶρισμα, πὸς τὰ μέλη

του δὲν υπερβαίνουν ποτὲ τὰ εικοσιτέσσερα. Γιὰ νὰ δοθῇ σ' ἕνα ὁ τιμητικὸς τίτλος μέλους τοῦ Τάγματος, πρέπει νὰ δημιουργηθῇ κενὴ θέσις. Σ' αὐτὸ τὸ τόσο διαλεχτὸ σῶμα ἐμπήκαν τελευταῖα δυὸ ἀπὸ τοὺς διασημοτέρους συγγραφεῖς τῆς Ἀγγλίας: ὁ ποιητὴς τοῦ Στέμματος ἱατρὸς Robert Bridges καὶ ὁ μεγάλος μυθιστοριογράφος Τζῶν Γκαλλσούδρθ.

— Η ΥΠΟΘΕΣΗ τῶν προϊστορικῶν εὑρημάτων τοῦ Γκλοζέλ μπαίνει ἐντὶν κρίσιμῃ περιόδῳ τῆς. Μετὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ ἀνακριτοῦ κ. Μπατιλλ, ὁ ὁποῖος ἀποφαίνεται, ἐπὶ τῇ βάσει ἐργαστηριακῶν ἐρευνῶν, ὅτι τὰ εὑρήματα εἶναι προϊόντα παραποιήσεως, ἀναμένεται ἡ σχετικὴ δίκη.

Ἐννοεῖται ὅτι οἱ Γκλοζελικοί ἐμμένουν ἀκλόνητοι ἐπὶς θέσεως τῶν καὶ προβάλλουν ἕνα σωρ ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ κλονίσουν τὸ πόρισμα τοῦ ἀνακριτοῦ. Μετὰ ἄλλων ἀναφέρουν καὶ τὸ ἐξῆς περιστατικόν:

Κατὰ τὸ 1840, ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ Γραμμάτων ἀνέθεσε σ' ἕνα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς, τὸν στρατηγὸν Ντυβιδιέ, νὰ μεταφράσῃ ἕνα κερχρονικὸν κείμενον. Ὁ σοφὸς στρατηγὸς τὸ ἐμελέτησεν ἐμεθριθῶς καὶ τὸ ἐξήγησεν:

«Ἐνθάδε καίτι ὁ Ἀμίλλας, πατήρ τοῦ Ἀννίδα, προσφίλης σὰν καὶ αὐτὸν ἐντὶν πατριδα καὶ τρομερὸς ἐπὶς ἐχθροῦς του».

Ἐνθα ἄλλος ὅμως, ἀκαδημαϊκός, ὁ ντὲ Σωλοῦ, ἐπῆρε τὸ κείμενον καὶ τὸ ἐξήγησεν ὡς ἐξῆς:

«Ἡ ἱέρεια τῆς Ἰσιδος ἀνήγειρε τοῦτο τὸ μνημεῖον ἐντὶν Ἀνοίξῃ, ἐπὶς Χάριτες καὶ ἐπὶς Ρόδα, πού γοητεύουν καὶ γοιμοποιῶν τὸν κόσμον».

Γιὰ τὴν ἐπίλυσιν τῆς διαφορᾶς τῶν δυὸ σοφῶν διωρίσθη ἕνας σοφὸς ἐμπειρογνώμων. Ἰδοῦ ἡ ἐρμηνεία του:

«Ὁ βωμὸς αὗτός ἀφιερώνεται ἐπὶ τὸ θεὸ τῶν ἀνέμων καὶ τῶν τρικυμιῶν γιὰ νὰ ἐξευμενηθῇ ἡ ὀργή του».

Ἐπὶ αὐτὸ ἡ Ἀκαδημία ἔκρινε φρόνιμον νὰ μὴ ζητήσῃ τὴν ἐπικυρία καὶ τετάρτου μεταφραστοῦ.

— Ο ΡΟΜΠΕΡΤ Μπάβρον, τοῦ ὁποῖου τὸ τελευταῖον ὀγκῶδες καὶ ἐμπροστατικὸν ἔργο «The Byzantine Achievement» τὸν θέτει ἐντὶν πρῶτῃ μοῖρᾳ τῶν ἱστορικῶν συγγραφέων τῆς χώρας του, εἶναι μάλισ ἐκκοιτεσσῶν ἐτών.

— Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ σὲρ Γιάν Χάμιλτον, ἀρχηγὸς ἄλλοτε τῶν βρετανικῶν στρατευμάτων ἐντὶν ἐκστρατεία τῶν Δαρδανελίων, ἐπρότεινε ἀπὸ τῶν στολῶν μιᾶς ἀγγλικῆς ἐφημερίδος νὰ ἀπονέμῃται, ἐπὶ δέκα χρόνια ἐντὶν ἐστρατῶν, τὸ βραβεῖον Νόμπελ γιὰ τὴν Εἰρήνην ἐπὶν Ἐριχ-Μαρία Ρεμάρκ, τὸν συγγραφέα τοῦ ἀντιπολεμικοῦ ἔργου: «Ἀυτικὸν Μέτωπον: Ἡρεμία».

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

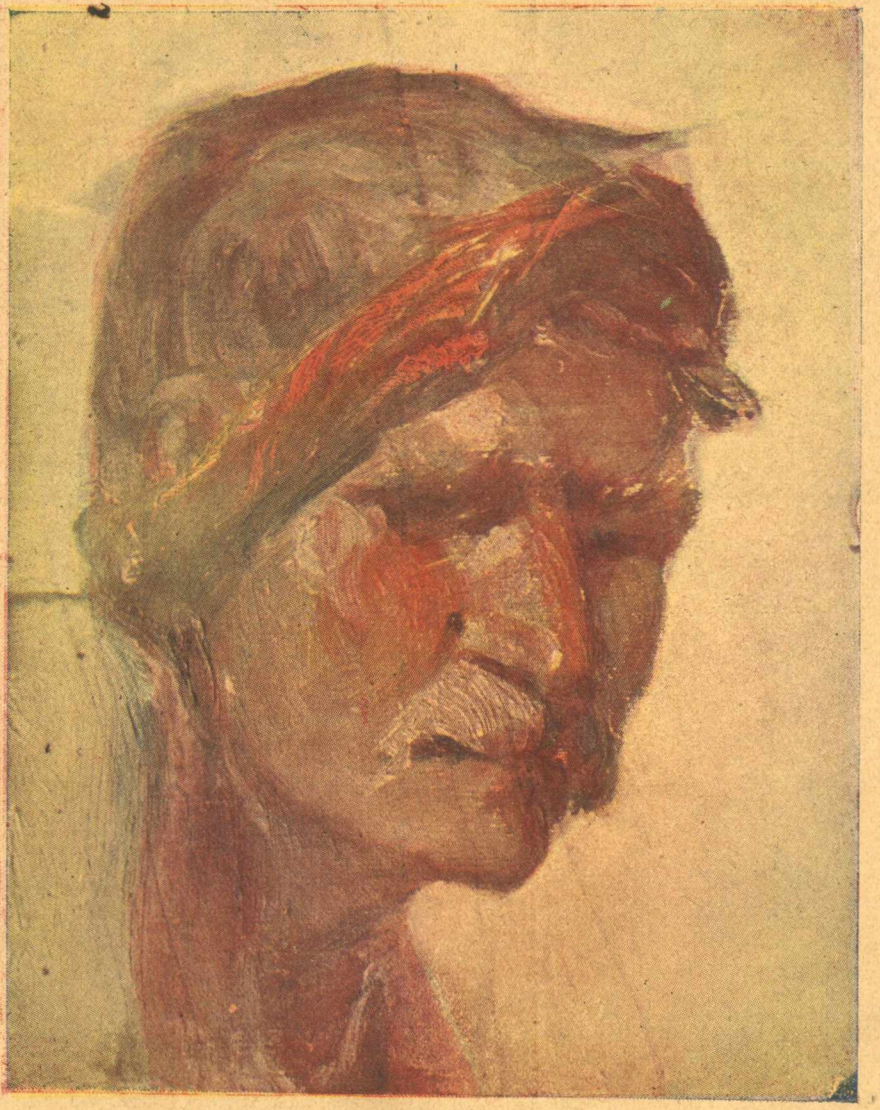
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Τὸ σχολεῖο μας, ἔκδοσις τῶν ἐκπαιδευτηρίων Μίνας Ἀθηναιοπούλου. — Τὸ ἰδιότυπο αὐτὸ μαθητικὸν περιοδικὸν ὀλοένα γίνεται καλύτερον. Τὸ τελευταῖον φύλλον του (ἀρ. 3) εἶναι μιὰ πολὺ εὐχάριστη ἐκπλήξις. Ἐκτός τῆς ὀραίας του ὀλης, ἡ πλουσία του εἰκονογράφηση, ἀποκλειστικὰ ἀπὸ ἔργα μαθητηρίων, τὸ κἀνει ἀληθινὸ ἐντρυφήμα καὶ τῶν μεγάλων. Σ' αὐτὸ τὸ φύλλον ὀπάρχουν σκίτσα πού εἶναι πάρα πολὺ ἀξιοπρόσχετα γιὰ τὴν ἔκφρασίν τους, τὸ καλὸ γούστο, τὸ πνεῦμα καὶ τὴ γραμμὴ τους. Ἡ παράστασις τῆς πρῶτης σελίδος, παρμένη ἀπὸ ἀρχαῖο ἀγγεῖο καὶ τυπωμένη λαμπρὰ μὲ δυὸ χρώματα, παριστάνει ἀρχαῖο σχολεῖο καὶ εἶναι ἔργο τοῦ καλλιτέχνη Δούρη. Ἀπὸ τὰ σκίτσα τῶν συναγγρατῶν ἐξεορίζουμε τὰ ἐξῆς: τῶν σελίδων 69, 76, 81, 101, 102, 103, 104, 105, ὀλα ἐκφραστικώτατα, μ' ἕναν πρμιτιβισμό ἐντελῶς γνήσιον. Ἀνάμεσα σ' αὗτὰ τὰ παιδικὰ σχεδιάσματα ὀπάρχουν ἕνα δυὸ πού ἔχουν ἐντὶν κίνησίν τους κάποιον ἀλήθειαν, πού πολὺς φορὲς ξεφεύγει ἀπὸ τὸν κατηρτισμένο ζωγράφο, ὀπως π. χ. εἶναι «ἡ δασκάλα» σελ. 77, «ὁ βαρκάρης» τῆς Μισσηλίδου (σελ. 104), «ὁ παλματῆς» (σελ. 85), τὸ τοπίο τῆς σελ. 105, ἔργο Αἰκ. Σάσσου, «ὁ καστανᾶς». Ἀλλὰ ἐκτός τῶν σκίττων ὀπάρχουν μῆσα ἐπὶ τῆς ὀραίας καὶ ἐλαιογραφίης τῆς Ἀννας Καλλιᾶ, πού φαίνεται ὅτι κατέχει ἕνα ἀξιοπρόσχετο ταλέντο πού δὲν πρέπει νὰ παραμεληθῇ. Μονάχα νὰ φυλαχθῇ ἀπὸ ἐπιρροῆς

στερεὰ καὶ κακὴ κατεύθυνσις, ὀπως δειχναὶ ἡ «σπουδὴ κεφαλιῶ», καμωμένη μὲ πέννα. Ἐν τραβήξῃ σ' αὗτὸν τὸ δρόμο, θά χαθῇ μῆσα ἐντὶν ματιῶν, θά γείνη κοινὴ ζωγράφος, ἱκανὴ νὰ ἀποδῇ «φυσικὰ» τὰ ἀντικείμενα, χωρὶς ὀμως προσωπικὴ παρατήρησις, πού εἶναι ἀκριβῶς τὸ πᾶν ἐντὶν τέχνῃ. Τὰ λογοτεχνικὰ περιεχόμενα εἶναι καὶ αὗτὰ ἐνδιαφέροντα, πολὺ ἱκανοποιητικὰ. Εἰδικὰ ἡ «Σπουδαία συζήτησις» τῆς Νίκης Νικολαίδου (σελ. 69) εἶναι ἔκτακτο κομμάτι, ἀντάξιον τοῦ Ἀντερσεν. Ἐν γένει τὸ μαθητικὸν αὐτὸν περιοδικὸν εἶναι τὸ πῆσι εὐχάριστο ἀνάγνωσμα γιὰ παιδιὰ κάθε ἡλικίας, καὶ ἀξίζει νὰ συγχαρῇ κανεὶς τὸν ἐκδότην.

Γ. Ἀθανασιάδου: Ἡ μαθητικὴ ὀνηγία αἰτία καὶ θεραπεία (Ἐκδοσις Χ. Γανιάρη). Ἀπὸ τὸ βιβλίον φαίνεται ὅτι ὁ κ. Ἀθανασιάδου εἶναι νέος ἐκπαιδευτικὸς

ὀπᾶλληλος μὲ σωστὴ ἀντίληψιν τῆς ἀποστολῆς του καὶ ἐμφοροῦμενος ἀπὸ τῆς νεότητος, δηλ. φωτισμένος, τάσεις τῆς παιδαγωγικῆς. Ἡ καταδίκη τῶν παλιῶν μεθόδων πού δημιουργοῦσαν τὴν ἀπέχθειαν πρὸς τὸν σχολεῖο βγαίνει μονάχη τῆς μεσ' ἀπὸ τὰ πράγματα, ὀπως ἐκτίθενται καὶ κοιτάζονται ὀλοκάθερα ἀπὸ τὸν διεισδυτικὸν ματὶ τοῦ ἐπιστήμονος. Οἱ σελίδες τοῦ βιβλίου του εἶναι γιομάτες ἀπὸ συμπεράσματα πολὺ σημαντικὰ, ἀπὸ παρατηρήσεις πού φανερώνουν πείρα, μᾶ ὀχι τὴν γινωστὴ ἀκαδημαϊκὴ πείρα πού χρησιμεύει μονάχα ὀς ἀδαιο οἰκόσημο τοῦ κατέχοντος, ἀλλὰ πείρα πού χρησιμεύει γιὰ δημιουργικὰ ἔργασι. Καλύτερα ἀπὸ κάθε ἔπαυον θά μιλοῦσε μιὰ ὀποιαδήποτε περικοπὴ ἀπὸ τὸ πᾶν λαμπρὸν αὐτὸ βιβλίον, ὀπως π. χ. τοῦτῃ:

«Καθὼς ἐντὶν κοινωνία τῶν μεγάλων ὀ καθένας εἶναι ὀπεύθυνος γιὰ τὴν πράξιν του, ἔτσι καὶ ἐντὶν σχολικῆς κοινωνία πρέπει τὸ παιδί νὰ θεωρεῖται ὀπόλογο. Ἀπὸ ψυχολογικὴ ἀποψη συνηθίσουμε νὰ βλέπουμε τὸ παιδί σὰν μιὰ μικρογραφία τοῦ μεγάλου καὶ τὴν κοινωνία του ἐντὶν παιδικῇ τῇ θέλωμε ἀπαράλληλη μὲ τὴ δική μας. Ζητοῦμε ἀπὸ τὸ παιδί γερωντικὴ ἡθικὴ καὶ τοῦ ἐπιβάλλουμε γερωντικὴ σοφία. Καὶ κατὶ πῆστερο, ἔδ ὀ ὀπερθεματίζουμε. Στὸς μεγάλους καταλογίζουμε εὐθύνες κυρίως γιὰ τῆς πράξεις πού ἔκαναν, ἐνθὶ τὰ παιδιὰ σχεδὸν πάντα βαρύνει καὶνον πού δὲν ἔκαναν. «Ναί, μὰ ὀ Γιάννη», τὸ ὀποῖον ὀρισια μετρικὴ μὸν νάδα μῆσα ἐντὶν τάξῃ μου. Μοῦ γράφει πενήντα λέξεις, ἀπὸ τῆς ὀποῖης ὀ σαρανταεφτά ἦταν σωστές, καὶ τὸν εαθμολογῶ μὲ ἔφτα γιὰ τὰ τρία λάθη του. Κρίνω πάντα μὲ ματὶ ἀλλοῦθωρον τὸ θετικὸν μέρος τοῦ παιδιοῦ, τὴ στιγμὴ πού ἔφερευνὸν μὲ κυκλώπειο ματὶ τὴν ἀρνητικὴν μεριά του. Γι' αὗτους πού βλέπουν μὲ τέτοιον ματὶ τὸ παιδί ἡ τάξῃ εἶναι γεμάτη ἀπὸ τεμπέληδες».

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ
ΠΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Ο κ. Σπύρος Μελάς κατά τας τελευταίας
αυτάς ημέρας απέφασκε να θεμελιώσει μίαν
ήθικην τάξιν εις τὰ πνευματικά μας πράγ-
ματα! Εδήλωσε ότι όλα τέλος πάντων συγ-
χωρούνται εις αυτόν τον τόπον, ἀλλ' ἔχι και
οἱ ἀπρέπειες ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ. Εἶναι δὲ
γνωστὸν πῶς και πόσον ὁ κ. Μελάς ἀπεχθά-
νεται τὰς ἀπρεπείας. Μπορεῖ νὰ μὴν ἔχη τα-
λέντο, μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι δραματικὸς ποιη-
τῆς, νὰ μὴν εἶναι σκωθῆτης, ἀλλὰ ἀπρεπῆς
δὲν ὑπῆρξε ποτέ του! Στὸ μυαλό του λοιπὸν
δὲν χωρεῖ πῶς ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού τολ-
μοῦν νὰ κρίνουν δημοτέχνους των. Ὡς γνω-
στὸν, ὁ κ. Μελάς ποτέ δὲν ἔκρινε δημοτέχνους
του. Οὔτε τὸν κ. Ξενοπούλου ἔχει κρίνει,
οὔτε τὸν κ. Χόρν, οὔτε τὸν κ. Φ. Πολίτην ὡς
σκηνοθέτην, οὔτε χιλίους ἄλλους δημοτέχνους
του, οὔτε τὴν κ. Μαρίκαν Κοτοπούλη ὡς ἠθο-
ποιὸν καὶ ὡς ἄνθρωπον. Καὶ τώρα σκίζει τὰ
ροῦχα του πῶς και διατὶ διαπράττονται τε-
τοιαις ἀπρέπειαις εἰς βάρος τοῦ κοινοῦ. Συμ-
φωνοῦμε και ἡμεῖς μαζί του και τὸν ἐρω-
τοῦμε: Ἐάν εἶναι χυδαίωτης και ἀπρέπεια
νὰ κρίνῃ κανεὶς δημοτέχνους του (τὸν καὶ μὲνο
τὸν Ρομπέρ-ντέ Φλέρ πού ἔκανε ἐπὶ χρόνια
θεατρικὴν κριτικὴν κ. ἄ. και τὸν κ. Φορτούνιο
πού ἔγραψε κριτικὰς διὰ τοὺς πάντας, τοὺς
ἔσθυσε ἢ ἀκονισμένην ἠθικὴν του κ. Σπύρου)
τί εἶναι ἢ αὐτοκριτικὴ; Πῶς ὀνομάζεται
λ. χ. ἐκεῖνος πού ὁ ἴδιος γράφει κριτικὴν
τοῦ ἔργου του, τὴν σεβῆρει στοῦ κοινὸν ὅπως
ἔπραξε ὁ κ. Σπύρος Μελάς καθὼς ἀποδει-
κνύεται ἐκ τῆς δημοσιουμένης φωτοτυπίας
τῶν χειρογράφων του. Ὁ κ. Σπύρος ἀναγγέ-
λει, βιβλίον. Ἐὰν τὸ ἐκδώσει. Ἰπάρχει και
ἄλλο πλουσιότατον ὄλιγον στὰ χέρια μερικῶν
ἀνθρώπων πού μπορεῖ νὰ ἰδῇ ἀνά πᾶσαν σιγ-
μὴν τὸ φῶς τῆς εὐρυτέρας δημοσιότητος.
Ὁ κ. Σπύρος ἄς μὴ λησμονεῖ ότι ὅποιος γε-
λᾶ τελευταῖος γελᾶ καλλίτερον. Ἄν ἤθελε
μάλιστα νὰ πιστεύσῃ στὰς συμβουλὰς μερικῶν
ἀσπόνδων φίλων του θὰ τοῦ ἔχαρίζαμε ἕνα μι-
κρόν κατάλογον θεμάτων διὰ τὰ ὅποια πρέπει
ν' ἀποφεύγῃ μὲ κάθε θυσιάν νὰ ὀμιλῇ. Λ. χ. ὁ
κ. Σπύρος δὲν πρέπει νὰ ὀμιλῇ περὶ εὐπρε-
πειας και καλῆς συμπεριφορᾶς, περὶ συνε-
πειας, περὶ σταθερότητος και χαρακτήρος,
περὶ καλινοδοσίας, περὶ σοβαρότητος, περὶ
ποιήσεως και σκηνοθεσίας. Δι' ὅλα τὰ ἄλλα
ἄς ὀμιλῇ: Θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν κοσμικὴν
ἐπιτυχίαν και τὸ ἀνενόηχτον τῆς κριτικῆς.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗΣ
Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΠΡΩΤΗ
ΤΟ "ΚΕΛΕΠΟΥΡΙ,"

Ἐπὶ τέλους! Ἡ φιλολογοῦσα κυρία ἔλαβε
χθὲς ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Κοτοπουλεῖου τὰ
ἐπιχειρήματα τῆς κακίας τῆς. Ἐδῶθη, ἀπὸ τὴν
ἐταιρίαν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου ἢ πρώτη τοῦ
«Κελεπούρι» τῆς τριπράκτου κωμωδίας τῶν
κ. κ. Τσοκοπούλου και Μελά, ὅπου ὁ νέος
τύπος σατυρίζεται ἀρκετὰ ἐσθρόως, μολον-
τι, ὅσοι παρηκολούθησαν τὸ ἔργον ἠγνόησαν
ὅτι οἱ συγγραφεῖς κατὰ βάθος δὲν φθάουν
μέχρι τοῦ νὰ ἐπιθωμόν τὸν θάνατον τῆς ἀμαρ-
τωλῆς.

Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΠΡΩΤΗ

“ΤΟ ΚΕΛΕΠΟΥΡΙ”
(Μελάς ὡς γυναικῶδες)
τὸν Φουρῆνο;

Ἐπὶ τέλους! Ἡ φιλολογοῦσα κυρία ἔλαβε χθὲς ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Κοτοπουλεῖου τὰ ἐπιχειρήματα τῆς κακίας τῆς. Ἐδῶθη, ἀπὸ τὴν ἐταιρίαν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου ἢ πρώτη τοῦ «Κελεπούρι» τῆς τριπράκτου κωμωδίας τῶν κ. κ. Τσοκοπούλου και Μελά, ὅπου ὁ νέος τύπος σατυρίζεται ἀρκετὰ ἐσθρόως, μολοντι, ὅσοι παρηκολούθησαν τὸ ἔργον ἠγνόησαν ὅτι οἱ συγγραφεῖς κατὰ βάθος δὲν φθάουν μέχρι τοῦ νὰ ἐπιθωμόν τὸν θάνατον τῆς ἀμαρτωλῆς.

Τὸ φωτοτυπημένον χειρόγραφον ἀνήκει εἰς τὸν κ. Σ. Μελά. Ἐδημοσιεύθη μετὰ τὸ ψευδώνυμον Θεατῆς μετὰ τὴν παράστασιν τοῦ ἔργου τοῦ «Κελεπούρι» ἀπὸ τὴν Ἐταιρίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου, στὴν ἐφημερίδα Βαλκανικὸς Ταχυδρόμος.

Τὸ «Κελεπούρι», κωμωδία μετὰ γυναικῶδες ἔχρωστος τύπος, μετὰ ἀφθονίαν ἐπεισοδίων, μετὰ ἀβίαστον πνεῦμα, μετὰ καλὴν σκηνικὴν ἐξέλιξιν, πλέκεται ἐπὶ γύρω ἀπὸ τὸν ἐκ παρεξήγησεως ἔρωτα τῆς ἡρωίδος πρὸς ἕνα μικραϊκόν, παζότατον ἄνθρωπον, τὸν ὅποιον παίρνει γιὰ ποιητὴν. Ὁ βίος τῆς κ. Μαντοπούλου, ἄλλωστε, εἶναι ἐλόκληρος μετὰ παρεξήγησις. Μεταξὺ τῆς πραγματικότητος και αὐτῆς δὲν μεσολαβεῖ μόνον ἢ ἀεικίνητος φαντασία τῆς, ἀλλὰ και τὰ κακοχωνεμένα διαβιάσματά τῆς. Εἶνε μὴ κυρία, τέλος πάντων,

Ἡ κυρία...
Ἐπὶ τέλους! Ἡ φιλολογοῦσα κυρία ἔλαβε χθὲς ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Κοτοπουλεῖου τὰ ἐπιχειρήματα τῆς κακίας τῆς. Ἐδῶθη, ἀπὸ τὴν ἐταιρίαν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου ἢ πρώτη τοῦ «Κελεπούρι» τῆς τριπράκτου κωμωδίας τῶν κ. κ. Τσοκοπούλου και Μελά, ὅπου ὁ νέος τύπος σατυρίζεται ἀρκετὰ ἐσθρόως, μολοντι, ὅσοι παρηκολούθησαν τὸ ἔργον ἠγνόησαν ὅτι οἱ συγγραφεῖς κατὰ βάθος δὲν φθάουν μέχρι τοῦ νὰ ἐπιθωμόν τὸν θάνατον τῆς ἀμαρτωλῆς.

ἐπίσης. Ὁ Μουστάκας ἀμίμητος. Ὁ κ. Πλούτης ἕνας «μυριάντες» πολὺ, πολὺ καλός. Θὰ ἦτο ὅμως ἀδικία εἶναι ἐλησμονεῖ κανεὶς τὸ λεπτό και συγκατανημένο παίξιμο τοῦ κ. Σάββα. Ἡ γενικὴ ἐντύπωση εἶναι ὅτι τὸ «Κελεπούρι», παχθὲν ἦδη ἐννεακίς εἰς Θεσσαλονικίην, θὰ ἔχη και εἰς τὰς Ἀθήνας οἰεράν παραστάσεων.

Ο ΘΕΑΤΗΣ

Κλάμπουν: Ὁ Κύκλος μετὰ τὴν Κιμωλία Ἐλευθέρα Σκηνή. — Δὲν χωρεῖ καμμιὰ ἀμφιβολία ότι ὁ «Κύκλος μετὰ τὴν Κιμωλία» εἶναι τὸ πῶς ἀξιόλογο ἔργον πού ἀνέβασε ἢ «Ἐλευθέρα Σκηνή». Τὸ χαρακτηρίζει μὴ λεπτὴ ποιητικὴ πνοή, και μὴ φυσικὴ ἀπλοτήτα συγχὴ στοὺς ἀνατολικούς μύθους. Οἱ πρῶτες πράξεις εἶναι ἀσύγκριτα πῶς δυνατές. Στὶς τελευταῖαις δὲ οἱ συγγραφεῖς παρουσιάζει καταφανεῖς ἀδυναμίας νὰ δώσῃ τύπους. Ἐκεῖνο πού μᾶς ἱκανοποίησε ὅμως ἦταν τὸ παίξιμο δὲ ἠθοποιῶν: τοῦ κ. Ροζάν και τοῦ κ. Μαρία. Ὁ κ. Ροζάν ὑπῆρξε ἀληθινὸς δημιουργὸς στὸν ρόλο τοῦ Μά. Σπανίως μάλιστα ἑλλην ἠθοποιὸς ἐσημέωσε τέτοια δημιουργικὴ ὑπόκριση. Ἐπίσης ὁ κ. Μαρία εἶδος ἀριστοτεχνικῶν τὸν τύπο τοῦ συγγραφέα. Οἱ ἄλλοι ρόλοι φυσικὰ ἐπαίχθησαν καλά. Μερικοὶ ὅμως παρουσίασαν κενὰ, ἐλλειψή συνοχῆς ἐσωτερικῆς και γραμμῆς ὑπόκρισεως. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ παρατηρήθηκε στὸ ρόλο τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Αἰσᾶ πού ὑποδύθηκε ὁ κ. Μινωτής. Ἰπῆρχαν στιγμῆς πού φαινόταν ἢ ἀδυναμία του νὰ κρατήσῃ μὴ ἐνιαῖα γραμμὴ στοῦ παίξιμο του. Σὲ τέτοιαις λεπτομέρειαις φαίνεται ἢ ἀνυπαρξία τοῦ σκηνοθέτη. Ὅσο γιὰ τὶς σκηνογραφίας κανέναις σοβαρὸς λόγος δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ.

ΚΡΙΤΩΝ

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου ἤρχισε τὰς παραστάσεις εἰς τὸ θερινὸν θεάτρον «Ἀκρόπολις» τῆς Θεσσαλονικῆς ὁ νεοσυγκροτηθεὶς θίασος τῶν κ. κ. Γαβριηλίδου, Παρασκευά, Δευδραμῆ, εἰς τὸν ὅποιον πρωταγωνιστεῖ ἢ ἐκλεκτὴ καλλιτέχνης δ. Ἐλένη Παπαδάκη. — Οἱ θεατρικοὶ κριτικοὶ καθὼς και τὸ κοινὸν τῆς Θεσσαλονικῆς ἔκαμαν τὴν θερμότεραν ὑποδοχὴν εἰς τὸν καλὸν θίασον, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὴν δ. Παπαδάκη, ἢ ὅποια ἐμφανίζεται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸ κοινὸν τῆς Μακεδονικῆς πρωτευούσης. Ἀπὸ τὰ ἔργα πού ἐπαίξαν ἔως τώρα εἶναι: ἢ «Μαριονέτες» τοῦ Βόλφ, τὸ «Σκάνδαλον» τοῦ Μπατάιγ, τὰ «Ἐρασιώτεραι μάτια τοῦ κόσμου» τοῦ Ζ. Σαρμάν, τὸ «Μελετάκι» τοῦ Χόρν κ. ἄ. — Ὁ κριτικὸς τῆς «Μακεδονίας» τὴν ἐπομένην τῆς παραστάσεως τοῦ «Σκάνδαλου» γράφει διὰ τὴν δ. Παπαδάκη ότι «ἐστάθη ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ὡσαύτῃ ἐμνηνευτικὸ ἀνάγλυφον τοῦ ρόλου τῆς. Ἀπόδωκε τὶς τόσον ἀλληλοσυγκρουόμενες και τέσων δύσκολαις φά-

ἢ ὅποια, «κάθεται στοῦ σπιτί τῆς Κούκλας» τοῦ Ἴψεν, βγαίνει περίπατο μετὰ τὸν «Ἀμαξᾶ ἢ Ἐνσελ» τοῦ Χάουπμαν, τρώει τὸ «ἔξνο φωμί» τοῦ Τουργκνιέφ κάνει ἐλεημοσύνας στοὺς «πτωχοὺς ἄνθρώπους» τοῦ Δοστογιέφσκου και δέχεται στὰ τσάγια τῆς τὴν «Μαντάμ Μποβαρύ» τοῦ Φλωμπάρ. Τιμωρεῖται δι' αὐτὰ ὅλα μετὰ μίαν σειράν κωμικῶν ἐπεισοδίων και περιπετειῶν εἰς τὰς ὅποιαις παρασύρει και τοὺς ἄλλους. Τὸ κοινὸν παρηκολούθησε μετὰ ἀδιάπτωτον γέλωτα, ἔχειροκρότησε δὲ ζωηρῶς ἠθοποιούς και συγγραφεῖς. Παρατηρήθησαν μόνον μερικὸν ὑπερβολαὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, αἱ ὅποιαι

Ο ΘΕΑΤΗΣ

-εις του με μιά λεπτότητα και ευγενικότητα που δεν μας είχαν συνηθίσει οι ήθοιοι έως τώρα. Είχε στιγμές κατά τις οποίες εκκρίπιζε στο ακροατήριό, που κέρριε από κά-θε κίνησή της και από κάθε λέξη της και που τό εκρατοδσεν αιχμάλωτο τής τέχνης της, πραγματικά ρίγη των πιο λεπτόν μιά και των πιο δυνατών συγκινήσεων. Και ή τε-τάρτη πράξις δέν ήτο μόνον ή αποθέωσις τής ραφινარიσμένης ανθρωπιστικότητος του Μπα-τάγγ, αλλά και ή αποθέωσις τής τέχνης τής πρωταγωνιστριάς. Και ή δευτέρα φορά που είδαμε τή θ. Παπαδάκη μιάς εθραύσεως τήν πεποίθησιν ότι αποτελεί, χωρίς καμμίαν υπερ-βολή, τήν μοναδικήν μελλοντικήν υπόσχεσιν του φύλου της για τήν ελληνικήν δραματι-κήν σκηνήν».

— Πρώ ήμερών έφθασε στην Αθήνα όπου θά μείνη σχεδόν ένα μήνα ο τενόρος κ. Λάπτας.

— Ο διάσημος βιολονίστας Χαίφστερ, που ακούσαμε τον χειμώνα, βρίσκεται τώρα στο Παρίσι όπου δίνει κονσέρτα στην Όπερα.

— Από μιά Γαλλική στατιστική μαθαίνου-με πως τό τελευταίο ρωμάντο του Πιέρ Μπενουά «Bromango» έφθασε μέσα σε τρεις εβδομάδες τά 130.000 αντίτυπα. Απ' όλα όμως τά βιβλία του, τό ρεκόρ τό έχει ή γνωστή «Ατλαντίς» που αριθμεί από τον καιρό τής εκδόσεώς της ως σήμερα τις 458.821 αντίτυπα.

— Στο Παρίσι δίνουν και παίρνουν τά Ρω-σικά μπαλέτα τελευταίως, ιδίως αυτά που διαυθύνει ο περίφημος Diaghileu. Μεταξύ των έργων που επαίχθησαν αναφέρονται τον «Χορόν» του Ριέτη, με σκηνοθεσίαν του κ. G. de Chirico, ο οποίος δέν είν' άλλος από τον Έλληνα ζωγράφο Γεώργιον Κη-ρικών.

— Έξεδόθη τό τεύχος του καλού περιοδι-κού «Μουσικά Χρονικά». Με τό φύλλον αυτό που περιέχει εκλεκτήν ύλην, κλείνει τό πρώ-τον έτος τής εκδόσεώς του, ή όποία θά συ-νεχισθή από του προσεχούς Σεπτεμβρίου.

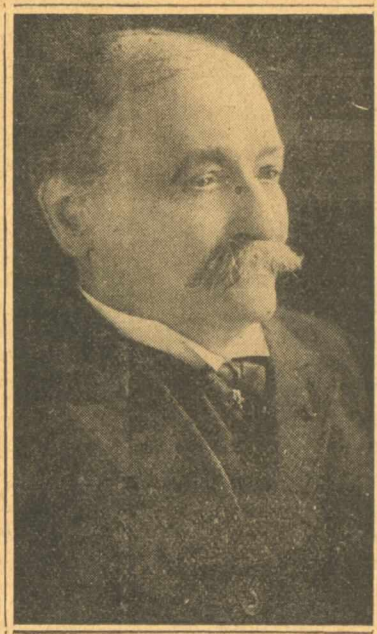
— Επίσης εξεδόθη τό τεύχος του μηνός Μαΐου τής «Ελληνικής Επιθεωρήσεως» του γνωστού περιοδικού που από είκοσαετίας και πλέον εκδίδει ή λογία κ. Ευγενία Ζωγράφου. Είς τό φύλλον αυτό συνεργάζονται οι κ. κ. Καβάφης, Δ. Ζωγράφος, Δ. Τσοκόπουλος, Γ. Πράτοικας, και οι κ. κ. Νέλλη Καλλιγά και Ε. Ζωγράφου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ευστάθιον Κακούρη. Τό ποιήμά σας δέν τό βρίσκουμε πολύ καλό. Ξεχωρισμένα σύμ-βολα, ψυχρά, ασυκίνητα. Τό πεζό είναι καλύ-τερο, και τό κρατούμε. Ίσως δημοσιευθή διορ-θωμένο.—**Γιάννην Κ.** Τό κομμάτι σας «Πέντε Γράμματα» πολύ καλό, μετρημένο, χωρίς περιττολογίες. Θά δημοσιευθή σ' ένα από τά προσεχή φύλλα.—**Γ. Κίσαβον** (Σάμον). Είναι ή δευτέρα φορά που μιάς συμβάλει αυτό, τό να δημοσιεύουμε δηλ. πράγμα που έχει δημοσιευθή. Φαντασθήτε όμως πόσα δύσ-κολο είναι να γνωρίζουμε τί έχει δημοσιευθή εδώ και 50 χρόνια σ' ελληνικά περιοδικά ή και βιβλία. Μολαταύτα ο έλεγχος γίνεται όσο μπορεί πειό αυστηρός. Έννοείται ότι κάλλιστα μπορεί να ιθίη κανείς στο περιοδικό μας μεταφράσεις καινούργιες έργων που έχουν ήδη μεταφρασθή από άλλο μεταφρα-στή.—**Κλ. Αρσένην** (Χίον). Περιμένουμε τό διήγημά σας για να κρίνομε αν θά τό δημο-σιεύσουμε ή όχι. Τό τραγούδι σας, αν έλσι-

παν μερικές αδυναμίες στην έκφραση, θάτανε εξαιρετικά καλό. Μά και όπως είναι τό κρατούμε για δημοσίευση.—**Ν. Α.** (Ζάκυνθον). Τό διήγημά σας θά διαδοσθή και θά κριθί.—**Β. Κατσουράκη** (Πειραιά). Είμεθα σύμφω-νοι.—**Ι. Γ.** (Κέρκυραν). Τό ποιήμά σας δέν μας ικανοποιεί είναι γραμμένο σε κάποιον αισθηματικό και κοινοτικό τόνο που γρά-φανε οι μέτριοι ποιητά τής περασμένης γε-νεάς. Όχι ότι δέν είναι πειά τής μόδας αυτός ο τρόπος του γράφειν, αλλά γιατί ποτέ δέν έδωσε τίποτα αξιοπρόσεχτο, γι' αυτό τό ποιή-μά σας είναι έξω από τήν τέχνη.—**Αίδεσιμ.** **Ιωάννην Χατζηδημητρίου, Γαλιτική Κο-ζάνης.** Αίτηθέν φυλλάδιον αποστέλλεται. **Τ. Βαφειάδη Κορησόν.** Όφείλετε δραχ. 150 και τήν τρέχουσαν συνδρομή καθυστερη-θέντα αποστέλλομεν.—**Δ. Φλόκον, Δίμνην.** Αποστέλλετε μερικές φωτογραφίες και θά δημοσιευθών αν, ως υποθέτομε, είναι καλές.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΕΝΘΗ

Ο Γεώργιος Κουρτελίν ο διάσημος γάλλος εθνομορφάφος που απέθανε τήν παρελθούσαν εβδομάδα.

τεχνικές—**Γ. Α. Σταγειρίτην.** Τό ποιήμά σας δέν λέγει ούτε σπουδαία πράγματα, ούτε στή μορφή στέκεται.

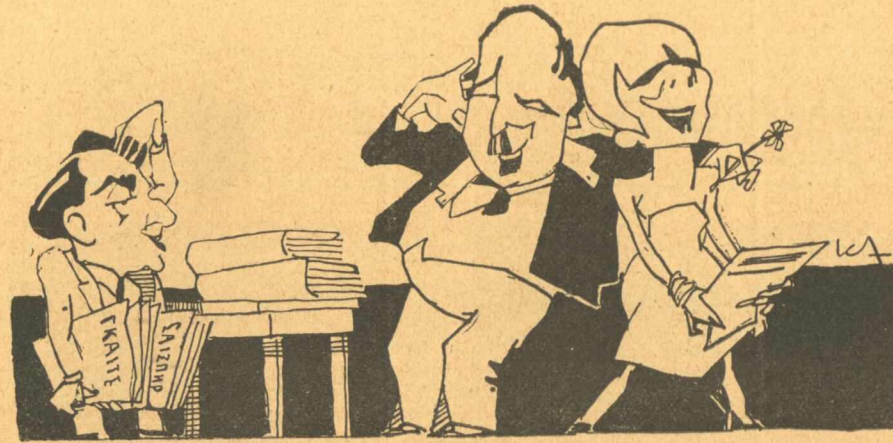
Κ. Παπαγεωργίου, Καλάμας.—**Αθ. Γεντίμην Αφράτα.**—**Α. Πετροπούλου.** **Κύθηρα.**—**Αθαν. Δασκαλόπουλον, Τε-τράπολην.**—**Ν. Λιώνην. Πειραιά:** Συνδρο-μή ελήφθη, ευχαριστούμε.—**Ν. Σταθάτον.** «Ο θάνατος του δοκού» είναι ποίημα γνω-στό ποιητόν' όπως και κάποιος τον όποιον αποκαλήπτει ως οικαιοποιούμενον τής εργα-σία των άλλων ο κ. Ν. Πατρικιος Μαρκαν-τωνάτος στο προηγούμενο φύλλο μας, έτσι κ' εσείς φαίνεται ότι δέν αισθάνεσθε τήν ά-νάγκη να σεοασθήτε τήν εργασία του άλλου. Τί να σας πούμε περισσότερο. Μά τήν αλή-θεια είναι πολύ ακατανίκητος πειρασμός ή φιλοδοξία.—**Κ. Φραγκούλην.** Τό διή-γημά σας «τό μεθόσι του πόνου» δέν στέκε-ται. Είναι μια σειρά στοχασμοί, κοινοί, που δέν συγκινούν, κάτι τέλος πάντων που δείχνει

αγουρη κρίση και λίγη γνώση τής τέχνης.—**Ν. Τσακαράκη, Καστέλλι.** Ένεγράφητε. συνδρομή ετησία δραχ. 200.—**Γ. Δεδονίδον.** Τό διήγημά μας λαμπρό και τό κρατάμε για δημοσίευση. Έχει άρπάξει με πολλή τέχνη, αλλά προπάντων φρεσκάδα και αλήθεια, ένα κομμάτι τής ζωής. Η τραγικότητα με τό κωμικό, όπως γίνεται συχνά. Και τί καλό χιούμορ που έχει αυτό τό κομμάτι. "Αν έχετε κι' άλλα σαν κι' αυτό θά θέλαμε να μιάς τά στείλετε.—**Ντόρα Ρωζέτην.** Τό διήγημά σας κάτι λέγει βέβαια, μά είναι ένα είδος που περιέχει στοιχεία άσυμπαθή. σε όποιον θέ-λει να θραπή από καθαρές πηγές, κι' όχι από ακροβατικές και έκφυλες ψυχικές δια-στροφές.—**Μήτσον Καπόλλαν.** Λάβαμε τό νέο σας διήγημα «Τό έγκλημά μου», αλλά έχουμε μιά δικαιολογημένη επιφύλαξη: Τό διήγημά σας που δημοσιεύσαμε, «ή κατάσκο-πος τής λεπτοκαρυάς», πληροφορούμεθα ότι εδημοσιεύθη προηγουμένως στην «Εβδομάδα», εστάλη δέ και στο «Μπουκέτο», που δέν τό δέχτηκε, ξαίροντας ότι είχε ήδη δημοσιευθεί. Πολύ ανεξήγητος τρόπος, μά τήν αλήθεια, να έχετε τήν απαίτησιν να δημοσιεύονται τά έργα σας **είς όλα τά όργανα του τύπου, σαν να πρόκειται για κάποιο είδος ανα-κοινωθέν.**

Έν τούτοις ξαίρετε πολύ καλά ότι δέν γίνε-ται κανείς σπουδαίος και διάσημος με τό να δημοσιεύονται τά έργα του σε πολλά συγ-χρόνως περιοδικά. Ώστε δέ μπορούμε να εξηγήσομε τήν παράξενη και έντελώς παι-δική αυτή φιλοδοξία σας.—**Στρατήν Βίγλαν.** Τό διήγημά σας «Ευτυχία» δέν είναι βέβαιο εξαιρετικά πρωτότυπο, μά έχει κάποια αξία.—**Θ. Αμάραντον.** Τό τραγούδι σας κοινό.—**Στρατή Γαλάνη.** (Μυτιλήνην). Τό διήγημά σας σκηνοθετημένο, δέν έχει τή σφραγίδα τής αλήθειας που πείθει όχι τής ακρίβειας μά τής αλήθειας. Τόσα και τόσα, άρρώ-στειες, λέπρες, συμφόρες, οά να έφευρεθήκαν επί τούτου για να δημιουργήσουν μιά τραγική άτμόσφαιρα. Δέν πείθει ο τρόπος με τον όποιο εκθέτουνται. Ο θρύλος, που χρησιμοεύει για βάση, ίσως έχει κάποια σημασία, μά δουλεύε-τε με πολύ έπιτήδευση, δηλαδή άντετε **φι-λολογία.** Τά λόγια του γέρου είναι θεατρίνι-κα, ενώ θέλετε να τούς δώσετε κάποια προ-φητική έννοια.

Δ. Δραγουτσον. Τά διηγήματά σας και τό ποίημα δέν έχουν αξία. Είναι απηχήσεις από διαδοσμένα άτεχνα ρωμάντζα.—**Δρόσον Θα-λασσινόν.** (Πειραιά). Τά ποιήματά σας δείχνουν ιδιοσυγκρασία που είναι φτιαγμένη για να κάνη κάτι' σας συστήνομε να μήν πάψετε να γράφετε. Μολαταύτα, τά ποιήματά σας δέν είναι ακόμη ώριμα. Υπάρχουν εκεί μέσα λόγια χωρίς σκοπό, πολλές φορές, για να ταιριάζετε τό στίχο, έκφρασεις άτεχνες, και πολλά πράγματα εκεί που μπορούσε και που έπρεπε ναίνα λιγώτερα. Πρέπει δηλαδή να επιδιώξετε πρώτα να γίνετε πειό αυστηρός (όχι λέξεις στο βρόντο), κι' έπειτα να μάθετε **καλά να έκφράζεσθε,** και με, όσο τό δυνα-τόν, απλά μέσα. Αλλά είναι τά λίγα λόγια που μπορούμε να σας πούμε, αφού ζητάτε τή γνώμη μας, κι' αφού τή σεβόσατε. "Αν άλλοι σας πουν πως τά τραγούδια σας είναι τέλεια όπως είναι, απλοστάτα θά σας κρί-νουν με μέτρο επαικέτερο από έμάς.—**Κ. Οικονόμου.** Σας φαριστούμε για τό κομμάτι που μιάς στείλατε. Θά δημοσιευθή σ' ένα από τά κατοπινά φύλλα.—**Δάμπην Φωτόλου-στον,** (Σύρον). Διαβάσαμε τά ποιήματά σας και δυστυχώς δέν τά βρίσκομε αξία για δη-μοσίευση: Αυτό δέν σημαίνει πως είναι για

Ce qui se passe à Paris

Συμφωνηκέν Ντουέτο εις Ρε Μείζον

πέταμα. Διακρίνομε μέσα σ' ότι έχετε γρά-φει τό ίδιο φλογερό πάθος, αυτό όμως δέν φτάνει για ποιήματα. Η τέχνη, όπως γρά-φαιμ τόσες φορές, έχει άλλες απαιτήσεις: Κάθε προσωπική μας συγκίνηση αν δέν πά-ρη, με τον τρόπο που θά τήν πραγματευθώ-με, κάποια εύρύτερη σημασία ανθρώπινη, που να ενδιαφέρει, μά' άλλα λόγια, κάθε άνθρω-πο.—δέ μπορεί να είναι έργο τέχνης. Όταν δ' αυτώ κλαίει μετανοώντας για τό άμάρτημά του, γράφει τούς ψαλμούς, μά με τέτοιο πλά-τος, που ενώ τό άμάρτημά του δέν μιάς έν-διαφέρει πειά, ύστερα από χιλιάδες χρόνια, έν τούτοις με τά λόγια του συγκινούμαστε, έπειδή ακριβώς έχει δώσει στα προσωπικά του δάσανα τήν πλατύτερη σημασία, κ' έτσι, τά λόγια του προσαρμόζονται σε κάθε πόνο' με τά άφραστα αυτά λόγια μπορεί να θρη-νήση ο ένας γιατί έχασε τή μητέρα του, ο άλλος γιατί φτώχυνε, ο τρίτος γιατί τον άρ-νήθηκε ή αγάπη του, ο τέταρτος ν' ανακου-φισθή απ' τον πόνο του για τήν άχαριστία του φίλου του, άλλος να προσευχηθή, άλλος, να μετανοήση για μιά κακή πράξη.—**Άνναν Ν.** (Θεσσαλονίκη). Τό κομμάτι που μιάς στείλατε δέν έχει αξία' θά μιάς πητε: «Μά είναι κάτι που τό αισθάνομαι βαθιά. δέν προσποιούμαι». Τό παραδεχόμαστε πέρα και πέρα. Μά αυτό δέν φτάνει: Όσοι πάσχουν μπορούν να κάνουν και έργα τέχνης: Όχι, δυστυχώς. Χρειάζεται κάτι άλλο' ή μορφή. Ό τρόπος με τον όποιο θά διατυπώση κανείς ένα συναίσθημα ή μιά έντύπωση, αυτός ο τρόπος τό κάνει τέχνη, κ' έτσι συγκινεί, ενώ αλλιώς και πειό τραγική αν είτανε ή πραγματικότητα από τήν όποία βγήκε,—δέν συγκινεί καθόλου. Τό δικό σας κομμάτι είναι μιά ιστορία κάποιου δυστυχισμένης κόρης, που τή ξομολογείται σε μιά πλούσια κυρία. Αυτό τό πράγμα, ως γεγονός, είναι συνη-θέστατο στις μεγάλες πολιτείες. Μά για να συγκλονισή, πρέπει ναίνα δυνατή πένα αυτή που θά τό διατυπώση' αλλιώς μιάς αφήνει αδιάφορος. Στο γράψιμά σας έχετε και πολ-λή ρητορία, που κάνει τήν αφήγησιν τής δυ-στυχισμένης μάλλον αντιπαθητική, αντί να κινήση τον οίκτο και τή συμπάθεια. Σας συ-στήνομε, να ρίξετε μιά ματιά στα παραπάνω λόγια που γράφομε στον Δάμπην Φωτόλου-στον.—**Σ. Θύμο.** (Μυτιλήνη). Τά τραγούδια σας τά πήραμε. Τό ποίημα για τον Μπρούκ τό κρατήσαμε για δημοσίευση.

Νάκην Ραγιάν. Τό διήγημά σας είναι γραμμένο με τό ελαφρό πνεύμα που συνθέ-νται οι υποθέσεις των κινηματογραφικών έρ-

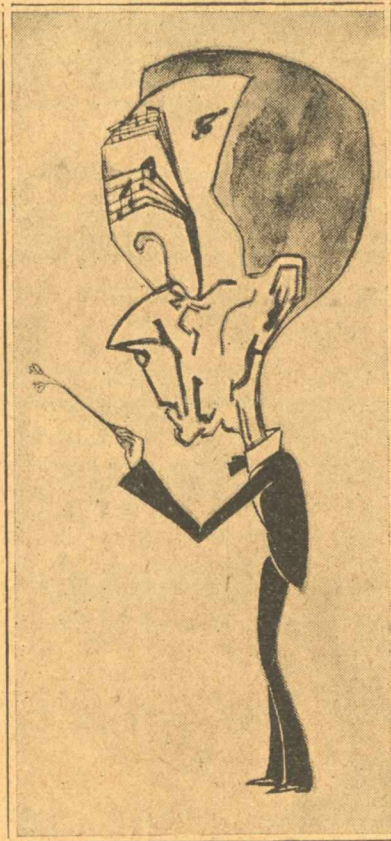
γων. Τό ύφος σας εφ' άλλου δέν έχει πρωτο-τυπία.—**Γ. Θ.** Τό εθνομορφάφημά σας κάτι είναι, δέν βγαίνει όμως από τό μέτρο. Μιά από τις άπειρες ιστορίες που λέγει ο λαός, χωρίς όμως αξίωση τέχνης, ενώ υπάρχουν άλλες που είναι πειό αξιοπρόσεχτες.—**Νώ-ταν Λιώκην.** Τό διήγημά σας δέν είναι παρά ένα έπεισόδιο όχι πολύ ενδιαφέρον (τό ξεμά-τιαμα)' παίρνει μονάχα κάποια σημασία από τή σάτυρα που βγαίνει μεσ' από τά λόγια και μεγαλαυχίες αυτών των ανθρώπων.—**Γ. Βεγοίδην.** Τό διήγημά σας δείχνει ότι έχετε χαρίσματα στην αφήγησιν, μά στο σύ-νολό του δέν στέκεται. Πολύ καλά είναι ζω-γραφισμένοι οι τρεις τύποι, αληθινοί, πραγ-ματικοί τύποι που τούς συναντούμε στη ζωή, μά κατόπι, ή ιστορία του Καπταν Γιώργη, μά' ελο πούνε γραμμένη με κάποια ζωηρότη-τα, είναι κοινή και πολύλογη, φωνογραφική, δέν αποζημιώνει τον αναγνώστη. πούναι δια-θεσιμένος καλύτερα από τήν αρχή του διη-γήματος με τούς τρεις τύπους. Επιμένετε και θά γράψετε καλά.

Ν. Σ. Π. Μαρκ. Απορούμε με τό διή-γημά σας ρωτιόμαστε τί θέλετε να πητε με τις στενές, φωνογραφικές αυτές κουδέ-τες, που στο τέλος δέν βγάξουν σε κανένα νόημα αξιο για να αποζημιώση τον αναγνώ-στη. Μά αυτά είναι συνηθέστατες κουδέτες τής ζωής.—**Σάσαν.** Τό διήγημά σας (;) ει-ναι ένα κομπολόι από μικροπράγματα που δέν καταλαβαίνουμε τί θέλουν να πουν. Προ-σποίηση άφέλειας' ο ήρωας, με όλα του τά λόγια, ένας κενός άργόσχολος ή ανόητος, γιομάτος παραισθήσεις για να κάνη έντύπωση. Κάτι παρακινδυνευμένα σχήματα, όπως «φλου-ρει τό παντελόνι» (;), και κείνες οι επανα-λήψεις τής αιώνιας και άνοσίας έπαφδο «στο διάβολο!» και τά ένα σωρό «Χμ!» κάνουν τό γράψιμό σας αντιπαθητικώτερο. Μά, χρι-στιανέ μου, αν θέλετε να πητε κάτι, (πστετε τό επιτέλους χωρίς ύστερισμούς. Κ' ύστερα απ' όλα, γιατί τάχα ο ήρωάς σας να λέγε-ται Ιβάν; Πρέπει και καλά και σώνει ναίνα ρώσος, αφού μέσα στο κείμενο σας γίνεται λόγος και για τήν Παλιά Στρατώνη; Τέλος πάντων δέν καταλάβαμε τίποτα απ' όλα αυτά.

Γιώγγον Μυλ. τό ποιήμα σας «Στή θύ-μνηση των περασμένων» μετριώτατον.—**Μ. Σ. Μ.** (Αθήνας). Επίσης και τό δικό σας.—**Φ. Γεωργίου.** Τό «Ηταν άνθρακος μιά φορά» δέν είναι οριστό διήγημα, είναι μάλ-λον ένα χρονογράφημα. Μά έχει καλά στοι-χεία' ο τύπος είναι ζωγραφισμένος με άρ-κετή τέχνη.

Arbitre des Élégances (Σκίτσο Σ. Άντωνιάδη)

Ο Μάετρος Μαρτίνο όπως τον είδε ο ήθοποιός κ. Ίατριδής

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και 'Αποθεματικά Δρ. 1.193.000.000.—
Καταθέσεις (τῆ 31ῆ Δεκεμβρίου 1928) » 5.700.000.000.—

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν
ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὄρους.
Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ
καὶ ταμιευτηρίου εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ μίαν
εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

Γ Κ Ρ Ε Κ Α

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχναι Φιλότεχνοι
ἢ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3
Διδάσκονται ἅπαντα τὰ ὄργανα καὶ μαθή-
ματα Μονωδία, Δραματικὴ, Ἀπαγγελία,
Ἱστορία Μουσικῆς, Prima Vista, Ρυθμικὴ
σύστημα Dalcroze.

ΕΙΣ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΝΑ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ & Σ. Λ. Ἀλεξάνδρου 15
ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΛΗ—Ἀγαρῶν Σουριελῆ
ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ—Κεραμῶν Ἑλευσίνων
ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων
ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ—Πατησίων 306
ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΔΗ—Παγκράτι
ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισιά
Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Πειραιᾶ
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιᾶ
ΜΑΡΚΟΥ καὶ ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον
Α. ΨΑΛΤΩΦ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
> > ΧΑΛΚΙΔΟΣ
> > ΚΟΡΙΝΘΟΥ
> > ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
> > ΒΟΛΟΥ

Μέσος ὄρος φοιτῶντων μαθητῶν κατ' ἔτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
BLUTHNER SROTRIAN STEIN WEC NEUMEYER,
SORN K.A.P.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

Ἄπαντα τὰ κλασσικά, παιδαγωγικά καὶ νεώτερα.
Γίνονται δεκταὶ ἰδιαιτέραι παραγγελίαι. Συ-
νεργασία μὲ τοὺς μεγαλύτερους ἐκδοτικούς οἰ-
κούς τῆς Εὐρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα,
μανδολίνα, κιθάρες, ὅλα τὰ εἶδη τῶν πνευστῶν
ὀργάνων, ἐξαρτήματα παντὸς εἶδους μάνταλ
φιλαρμονικῶν, ρόλο., πιανόλες, χρονόμετρα κλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκδοσὶν μουσικῶν τεμαχίων
καὶ ἐκδόσεις ἔργων διαφόρων μουσουργῶν.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ

Χορδίζονται, λουστράρονται καὶ ἐπισκευάζον-
ται παντὸς εἶδους πιάννα, πιανόλες καὶ μουσικά
ὄργανα ἀπὸ ἀρίστους τεχνίτας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 25.500.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 830.228

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης—Λάρισσα
Τράπεζα Τρικάλων—Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος
καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμιευτήριον μέχρι 100.000 δραχμ.
μὲ 7 οἶο.—Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
Τραπεζικὰς ἐργασίας

“ΒΟΤΡΥΣ,”

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν
Δρ. 90.000.000 τὴν 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ:
ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, ἐρυθροί,
γλυκοί, μωσχάτοι

ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ: Ἐπιτραπέζιοι
ἐπιδόρπιοι, ὀρεκτικοί, τωνατικοί,

ΒΕΡΜΟΥΤ: Ἐκ παλαιοῦ μωσχάτου Οἴνου
ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Ἀπαράμιλλος

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ “ΒΟΤΡΥΣ,”
ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ

Ἐφάμιλλον τῶν καλλιτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ
Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3

(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΗ) ΤΗΛ. 61-26

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειωτέρων
μηχανημάτων καὶ διαθέτον ὅλα
τὰ μέσα ἀναλαμβάνει κάθε ἐργα-
σίαν, μὲ ταχύτητα καὶ καλλι-
τεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ
ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

Ἡ ὀδοντόκρεμα ΚΟΛΥΝΟΣ καθαρί-
ζει τοὺς ὀδόντας, τὰ οὐλα, τὸ στο-
μα ἀλόκληρον.

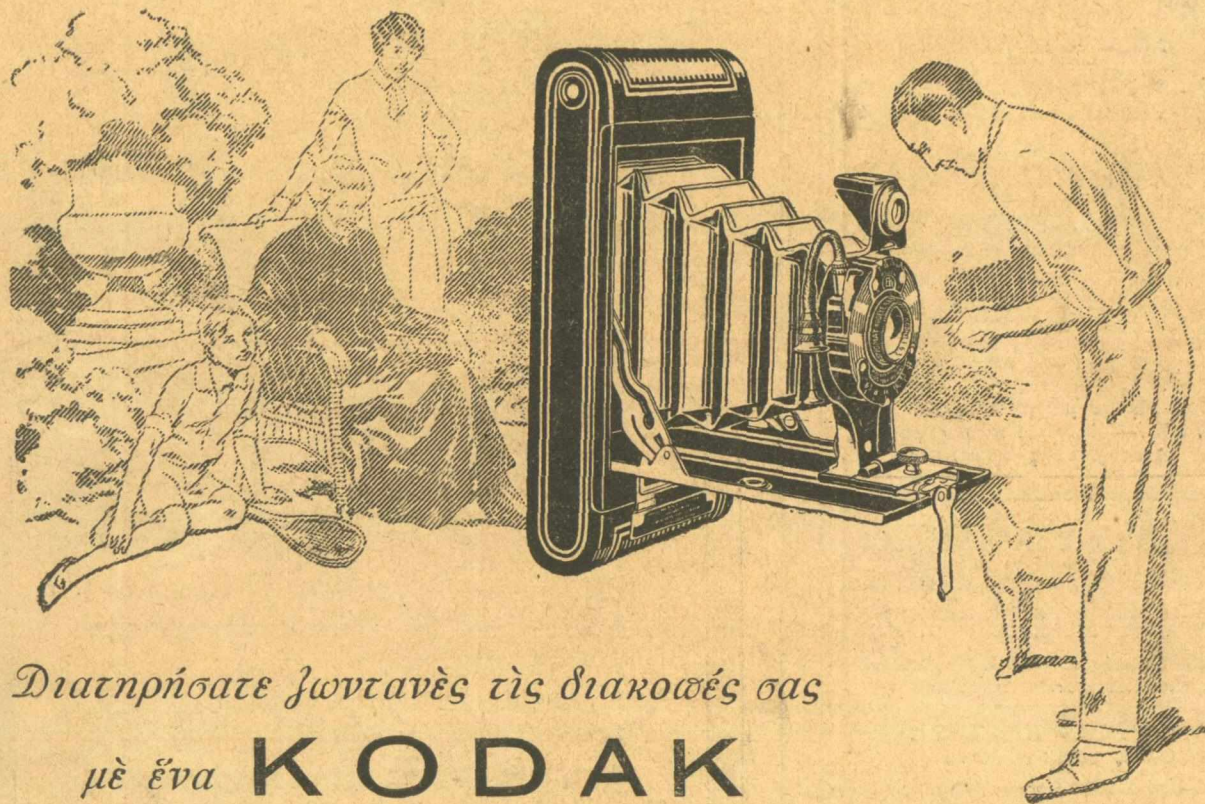
Τὰ ἀντισηπτικὰ τῆς συστατικῆς
καταστρέφουσι τὰς ἐπιμυκροὺς νο-
σογενεῖς ἐστίας τοῦ στόματος, εἶναι
προστατευτικὴ κατὰ τῆς ὀδοντο-
γίας, τῆς σήψεως, τῆς οὐλίτιδος καὶ
τῆς γενικῆς ἐξασθενήσεως.

Δοκιμάσατε τὴν ΚΟΛΥΝΟΣ ἐπὶ
μίας ἡμέρας ψήκτρας. Θὰ αἰ-
σθανθῆτε τὴν καθαριότητα
καὶ δροσερότητα τοῦ στόμα-
τος.

ΚΟΛΥΝΟΣ
ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ
ΜΟΝΟΣ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΜΩΡΙΣ ΦΑΡΑΤΖΗ
4 Ἐυριπίδου 4 ΑΘΗΝΑΙ

ΔΕΜΕΝΟΙ ΟΙ ΤΟΜΟΙ

Α. Β. Γ. ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΠΟΥΛΙΟΥΝΤΑΙ ΠΡΟΣ ΔΡΑΧ. 100 ΕΚΑΣΤΟΣ
ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΜΑΓΕΡ 29

Διατηρήσατε ζωτανές τις διακοσές σας

μὲ ἓνα **K O D A K**

Τὸ χειμῶνα ὅταν δὰ καθώσαστε κοντὰ
στὴν φωτιά, ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ ζανα-
ζήσετε τις εὐτυχισμένες στιγμὲς αὐθερά-
σατε τὸ καλοκαῖρι, στὴν δάγασσα, στὸ
βουνό, στὴν ἐξοχὴν μὲ ἀξέχαστες συντραφιές

Εἶναι ἡ φωτογραφίες σας

K O D A K

Καὶ εἶναι τόσον εὐκόλον μὲ ἓνα
KODAK αὐθὸ μαθαίνεται σὲ 5 λεπτὰ